

Siiwekräs

1:2000

21. vsk

Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys Kuikka

Siivekäs

1:2000

21. vsk

Julkaisija
Pohjois-Savon Lintutieteellinen
Yhdistys KUIKKA

Toimituskunta

Päätoimittaja
Kalle Ruokolainen

Kasurilannmäentie 55, 71800 Siilinjärvi, puh. (017) 461 6230

Toimituspäällikkö
Eelis Rissanen

Toimitussihteerit
Adrian Royle
Markku Ukkonen

Ulkoasu: Kalle Ruokolainen

Jäsenmaksut 2000

90 mk (perhejäsen 30 mk, ei lehteä).
Maksut Pekka Tenhuselle (ks. kohta
osoitteenmuutokset)

Siivekkään tilaaminen ja jakelu

Jaetaan PSLTY Kuikan jäsenille.
Lehden voi tilata myös jäseneksi
liittymättä. Tilaushinta 90 mk. tilaukset
toimitukselta.
Lehti ilmestyy kahtena numerona
vuodessa.

Osoitteenmuutokset

Pekka Tenhunen

Ilmoitushinnat

Takakansi 1000 mk. 1/1 sivu 800 mk.
1/2 sivu 500 mk. 1/4 sivu 300 mk.
Hinnat ovat ohjeellisia.

Painos 400 kpl

ISSN 0780-7066

tässä numerossa

3 Pääkirjoitus: Kuikka – monessa mukana.

Asta Lähdesmäki

4 Pohjois-Savon ruisrääkät 1999–2000.

Markku Ukkonen

9 Kevätmuutto Pohjois-Savossa vuosina 1996–98

Asta Lähdesmäki & Eelis Rissanen

18 Pöllöretki.

Timo Filipoff & Eelis Rissanen

20 Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1997. Kalle Ruokolainen & Eelis Rissanen

Ohjeita kirjoittajille: Kaikenlaista lintuihin liittyvää, niin tieteellistä kuin viihteellistä aineistoa otetaan mieluummin vastaan. Käsikirjoitukset toimitetaan mieluiten tietokoneen levykkeellä tai sähköpostitse osoitteeseen Kalle.Ruokolainen@datranet.net. Kannattaa kuitenkin aina ottaa ennen jutun tms. lähettämistä toimitukseen yhteyttä, jottei kumpikaan osapuoli tee turhaa työtä. Myös valokuvista ja piirroksista on pulaa (kaikenlainen kuvamateriaali kelpaa, myös väripaperikuvat ja väridiat). Sähköpostia voi lähettää myös osoitteeseen psly@jmp.fi.

Pääkirjoitus

Kuikka - monessa mukana

Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys Kuikka

c/o Kuopion museo, Kauppakatu 23,
70100 KUOPIOinternet: <http://www.jmp.fi/~pslty>sähköposti: pslty@jmp.fi

Perustettu 1974

Yhdistys toimii osana Kuopion Luonnon
Ystävien Yhdistystä (KLYY ry.)**Puheenjohtaja:** Asta Lähdesmäki**Sihteeri:** Petri Sallinen**Taloudenhoitaja:** Eelis Rissanen**Varapuheenjohtaja:** Juha Poutanen**Hallituksen muut jäsenet**

Aarne Hagman

Visa Uusipaikka

Jarmo Yliluoma

8

Hallituksen varajäsen

Harri Hölttä

Pohjois-Savo

VARKAUS

Verkostoituminen on päivän muotiasana. Yhdistyksemme Kuikka on kuitenkin ollut verkostoitunut ennen kuin koko termiä oli keksitty-kään, aina perustamisestaan saakka. KLYY oli pohjoissavolaisen lintuharrastuksen pesä, mistä Kuikka lintujaostona itsenäistyi vuonna 1974. Siteitä emoyhdistykseen ei ole kuitenkaan koskaan haluttu katkaista ja yhteistointintamme on edelleen antoisaa ja saumatonta. Suomen lintuyhdistyksistä Kuikka on ainut, joka ei ole itsenäisenä rekisteröitynyt, ja monesti muiden yhdistysten aktiivit ovatkin minulta kysyneet, eikö se hankaloita toimintaamme. Tähän olen voinut vastata, että yhteistoiminnan edut ovat kiistattomat ja silloin kun ry:tä on virallisissa yhteyksissä tarvittu, se on ollut KLYY:n kautta käytettävissä.

Alusta saakka Kuikka on verkostoitunut myös valtakunnallisesti; Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto, nykyisin BirdLife Suomi ry, on kattojärjestönä ehdottomasti tarpeensa osoittanut ja sen välityksellä voimme nykyään tehdä maailmanlaajuistakin yhteistyötä. Pohjois-Savon sisällä vanha kumppani on Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys, jonka kanssa toiminta on viime vuosinakin sujunut kitkattomasti. Tämä yhteistyö, samoin kuin Varkauden seudun Luonnon Ystävien kanssa, mahdollistaa mm. paikallisten retkien ja esitelmätilaisuuksien yms. järjestämisen. Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri paikallisyhdistyksineen on myös ollut luonteva kumppani, yhteisiin retkiin ja talkoisiin on näin saatu riittävästi osanottajia.

Kuopion luonnontieteellinen museo on aina ollut jo historiallisista syistä läheinen, sen ja Kuopion kaupungin ympäristötoimiston kanssa on ollut ja

on parastaikaakin menossa yhteistyöprojekteja. Yhteistyö on avattu myös maakunnan riistanhoitopiiriin kanssa, keväisessä palaverissa löydettiin yhteistyötapoja ja taisipa keskustelu hieman vaikuttaa metsäkanalintujen lyhentyneeseen metsästysaikaankin alueellamme! Maaseutupiiri puolestaan haastoi meidät mukaan LUMO-kyläprojektiin, jonka tavoitteena on lisätä luonnon monimuotoisuutta aluksi kohdekylillä, mihin sisältyy mm. peltolintujen elinolosuhteiden parantaminen. Kaikkia yhteistyökumppaneita ei ole tässä mahdollista luetella, eikä kenenkään pidä loukkaantua siitä, ettei ole tullut mainituksi. Se ei ole osoitus arvonnannon puutteesta.

Käyttääpä hedelmällisestä yhteistyöstä terminä vaikkapa sitten muodikkasta verkostoitumista, se on ollut ja on yhdistyksellemme, maakunnan linnuille ja lintuharrastukselle varmasti eduksi yhdistyksen identiteetin siitä kärsimättä. Lintutietoutta ja suojelumuonteisyyttä saadaan levitettyä, yhteiset tapahtumat saavat enemmän julkisuutta, kannanotojen ja lausuntojen takana on suurempi joukko, yhdistys tulee paremmin tunnetuksi ja saa näin uusia jäseniä, toimijoiden voimavaroja säästyy, uusia ideoita syntyy; etuja yhteistoiminnasta on helppo löytää. Yksin ei kannata edes kasvavan Kuikkamme nyhjäätä, se voi helposti kääntyä tyhjän nyhjäämiseksi.

Kuopiossa, 31. heinäkuuta 2001
puheenjohtaja

Asta Lähdesmäki

Ruisräkkä on yksi harvoista pesimälinnuistamme, joka on luokiteltu maailmanlaajuisesti uhanalaiseksi. Lajin pesimäkannoissa oli vähenvä suuntaus vuosina 1970–90 kaikissa Euroopan maissa lukuunottamatta Suomea, Ruotsia, Liechtensteinia ja Espanjaa (Tucker & Heath 1994).

Vuonna 1995 Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto käynnisti ruisräkän valtakunnallisen esiintymiskartoituksen, jota jatkettiin BirdLife Suomen toimesta suojeluhankkeena vuonna 1999 ja 2000. Osana hanketta selvitettiin myös lajin esiintymistä eri paikallisyhdistysten alueilla (ks. Parkko 2000). Ruisräkkä esiintyi Pohjois-Savossa, kuten muuallakin Suomessa, ennätysmäisen runsaana kesällä 1999. Kesällä 2000 ennätystehtailu jatkui, ja maakunnassamme räkän havaintopaikkojen lukumäärä lähes nelinkertaistui edellisestä. Seuranta jatkuu tulevina kesinä.

Havainnointi

Lähes kaikki Pohjois-Savon ruisräkkähavainnot koskivat vuorokauden eri aikoina reviiereillä narisaita yksilöitä. Valtaosa havainnoista saatiin yölaulajaretkien tuloksena. Projektin myötä yöretkiä tehtiin aiempia vuosia jonkin verran enemmän ja retkeily oli aktiivista myös heinäkuussa, jolloin yölaulajaretkille ei yleensä enää jakseta lähteä. Kesällä 2000 maastoja koluttiin erityisen innokkaasti, mikä johtui osittain myös räkän poikkeuksellisesta runsaudesta. Pääosa tämän katsauksen havainnoista on yhdistyksemme harrastajien tekemiä, mutta rääkkäasioiden uutisointi maakunnan lehdistössä toi havaintokasaan myös yleisöhavainnoja. Onhan laji erikoisella ja helposti tunnistettavalla äänellään sekä yöaktiivisuudellaan huomiota herättävä ja ns. suurta yleisöä kiinnostava laji. Lisäksi lajin kulttuurisidonnaisuus helpottaa esiintymisen kartoittamista yleisöhavaintojen avulla.

Rääkkäretkeily painottui luonnollisesti peltovaltaisiin kuntiin. Erityisen aktiivisesti retkeilyä kuntia olivat molempina vuosina Kuopio, Leppävirta, Maaninka, Rautalampi ja Siilinjärvi. Maakuntamme länsi-, pohjois- ja itäosien rajaseudut jäivät vähemmälle huomiolle. Kuitenkin yleisöhavainnot ja lintuharrastajien yksittäiset pistoretket vähemmän peltovaltaisille alueille osoittivat, että rääkkiä narisit yllättävänkin runsaasti myös näillä syrjäisemmillä seuduilla.

Retkeily ei ollut alueellisesti eikä ajallisesti vertailukelpoista tarkasteltavien

kesien välillä, ja vain osalla vuoden 2000 retkeilyalueista oli retkeilyä myös kesällä 1999. Ehkä vertailukelpoisinta retkeilyä oli Siilinjärvellä, jossa kesällä 2000 pyöräiltiin tai autoiltiin läpi uusien reittien lisäksi myös kaikki kesän 1999 yökuuntelureitit. Näiden aineistojen avulla voidaan tehdä suuntaa-antavaa rääkkärunsauden vertailua tarkasteltavien vuosien välillä.

Havaintojen yhteydessä pyydettiin ilmoittamaan myös havaintopaikan biotooppi eli linnun elinympäristön tyyppi, mikäli se pystyttiin ääntelijän ollessa riittävän lähellä varmasti määrittämään. Termiä ”peltojätö” olen käyttänyt kaikista peltobiotoopeista, jotka ovat olleet tilapäisesti tai pysyvästi ja kauemman aikaa maataloustoiminnan ulkopuolella. Ne pitävät sisällään mm. erilaiset kesannot ja oman onnensa nojaan kasvittumaan jääneet ”pakettipellot”.

Rääkkäreviirien tulkinta oli ongelmallista erityisesti hulinakesän 2000 havaintojen osalta. Pelkällä kuunteluretkelyllä on hankala selvittää yksilöiden liikkuvuutta. Mm. rengastuksin on osoitettu, että rääkkä voivat siirtyä kesän aikana paikasta toiseen ja näiden paikkojen välimatkat voivat olla muutamasta sadasta metrillä jopa pariin sataan kilometriin (mm. Parkko 2000). Molempina projektikesinä rääkkiä tulvahti maakuntamme pelloille keskikesällä, ja näiden uusien ääntelijöiden lähtöpaikkaa voi vain arvailla.

Moniavioiset rääkkäkoiraat pyrkivät houkuttelemaan reviiirilleen useampia naaraita, mutta osa koiraista vaihtaa spontaanisti ääntelypaikkaa kesken huutelukauden. Kesän mittaan osa havaituista ääntelijöistä vaiken ilmeisesti paikalta poistumisen seurauksena. Reviiireitä tulkitessani olen noudattanut omavaltaisen tiukkaa linjaa ja katsonut samalla peltouauealla rääkkyneen yksilön aina samaksi mekastajaksi havainnoijista tai päivämäärästä riippumatta, elleivät jotkin muut syyt ole antaneet aihetta tulkita eri aikaan ja eri havainnoijien toimesta ilmoitettuja lintuja eri yksilöiksi. Katsauksessa pitäisi ehkä paremminkin puhua havaintopaikoista ja niiden määrästä kuin reviiireistä tai ääntelevien yksilöiden määrästä.

Olen ottanut tähän katsaukseen mukaan myös syyshavainnot vuosilta 1999–2000. Tietävästi maakunnassamme ei tehty hankkeen tiimoilta rääkkärengastuksia.

Rääkkien esiintyminen

Kesällä 1999 ruisräkkiä tavattiin yhteensä 142 paikalla, jotka jakaantuivat kuntiin

Ruisräkkiä menehtyy ihmisen toimesta sekä maataloustöiden yhteydessä että liikenteen uhreina ja törmäilyjen seurauksena. Tämän räkän tappoi kissa. © Kalle Ruokolainen

kuvan 1 esittämällä tavalla (ks. seuraava aukeama). Moisiin reviiirimääriin ei ole päästy Pohjois-Savossa koskaan aiemmin: viime vuosikymmeninä on enimmillään tavattu vajaa 40 ääntelijää kesässä (vrt. Tuomainen 1989, Ruokolainen & Kauppinen 1999).

Eniten rääkkiä löytyi Kuopiosta, Siilinjärveltä ja Leppävirralta, joiden yhteisösuus havaintopaikkasummasta oli noin puolet. Havaintopaikat painottuivat ”viitostiekuntiin” ja niiden lähinaapureihin, mistä löytyy myös valtaosa pelloistamme ja laajimmista peltouaueistamme. Toki myös yöretkeily ja rääkkien etsintä luonnollisesti painottuivat näille reheväpiirteisille alueille. Ensimmäistäkään rääkkähavaintoa ei saatu Rautavaaralta ja Vieremältä. Huomiota kiinnittää Rautalammin alhainen luku, vain kuusi ilmoitettua reviiiriä, vaikka kunnassa tietävästi retkeiltiin aktiivisesti. Sen sijaan kesällä 2000 Rautalampi oli tilaston yk-

 Markku Ukkonen

Pohjois-Savon RUISRÄÄKÄT 1999–2000

könen 66 havaintopaikallaan. Lisäksi eteläsavolaisesta rajanaapuristamme, varkautelaisten retkeilualueelta Joroisista ilmoitettiin 14 reviiriä (eivät mukana kokonaissummassa) kesällä 1999.

Toisena projektikesänä edelliskesän reviiennätys ruhjottiin murusiksi, ja maakunnastamme kirjattiin nyt 505 havaintopaikkaa (kuva 1). Narisijoita tavattiin eniten Rautalammissa. Muita yli 50 havaintopaikan kuntia olivat Maaninka ja Kuopio, eikä Siilinjärvikään jäänyt tuosta maagisesta rajasta kuin pykälän. Kymmenestä kärkikunnasta peräti yhdeksän kuului kärkikymmenikköön myös kesällä 1999.

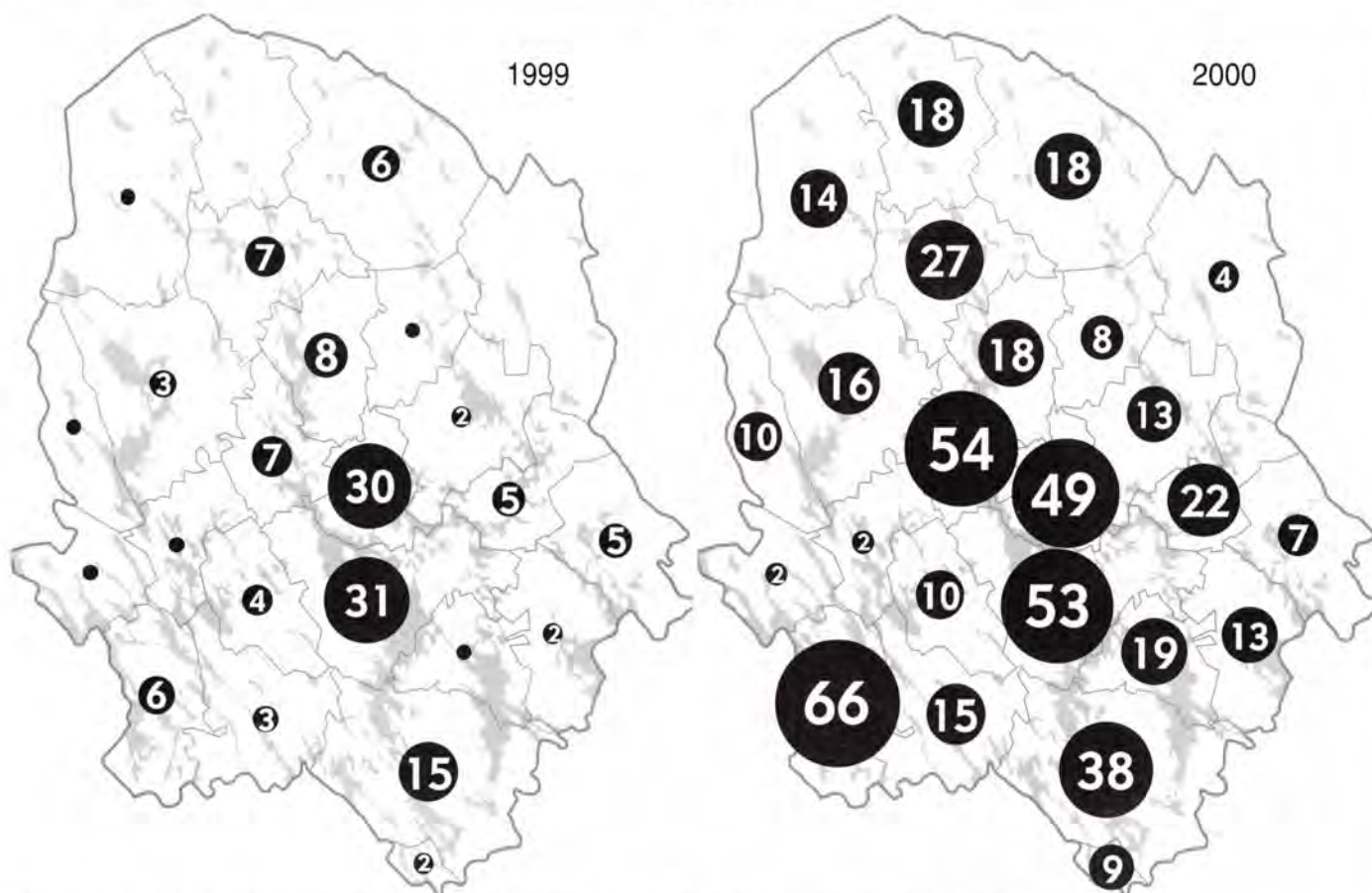
Kunnittainen reviirijakauma oli kesällä 2000 tasaisempi kuin edelliskesänä, ja monissa kunnissa, joissa kesällä 1999 jäätin pariin räakkähavaintoon, päästiin havainnoissa nyt reilusti kaksinumeroisiin lukuihin. Tuloksen petraantumista selittää osittain kesän 2000 aktiivisempi retkeily, mutta to-

dellisuudessakin räakkiiä oli maakunnassamme selvästi enemmän kesällä 2000, mitä osoittavat vertailukelpoisimmin retkeilyjen alueiden luvut. Esimerkiksi Rautalammin reviirisumma kymmenkertaistui, molempina vuosina kattavasti retkeillyn Siilinjärven alueella reviirien määrä kasvoi 60 % ja kesällä 1999 nollakunnaksi jääneen Vieremän alueella räakyi nyt vähintään 18 räakkää. Vastaavasti Rautavaaralla, Vesanolla ja Tervossa jäätin nytkin alle viiden räakkähavainnon, mutta ilmeisesti havainnointi noissa kunnissa oli myös kesällä 2000 satunnaista. Projektikesien havaintopaikkojen määriä alueellisesti vertailtaessa näyttäisi kuin kesällä 1999 räakät olisivat valloittaneet vain viljavimmat ja peltovaltaisimmat alueet, kun taas kesän 2000 räakkäpaljoudessa asuinsijoiksi kelpasivat myös vaatimattomammat peltoympäristöt ja vähäpeltoisemmat seudut.

Kesällä 2000 esiintyi monin paikoin

räakkätihtentymiiä, joissa samoille jalansijoille kuului vähintään puolenkymmentä räakkää jopa niin, että ääntelijöiden erotteleminen tuotti hankaluuksia. Muutamilla kylillä ihmisillä saattoi olla jo vaikeuksia yöuniensa kanssa: Vieremä Nissilä Mäntylähti 10Ä, Maaninka Pohjois-Haatala 9Ä, Rautalammi Vaajasalmi 9Ä, Leppävirta Mustinmäki 8Ä, Maaninka Lapinjärvien ympäristö 8Ä ja Rautalammi Pakarila 7Ä.

Tarkasteltaessa räakkien ajallista esiintymistä projektikesien aikana täytyy muistaa, että tällaisessa harrastajaselvityksessä retkeilyaktiivisuuden vaihtelut kesän mittaan vääristävät tätä tarkastelua. Vuonna 1999 ensimmäiset räakät havaittiin 26.5. Kuopion Haminalahdessa ja 29.5. Siilinjärven Jälällä. Havaintoja alkoi kertyä enemmän vasta kesäkuun puolivälistä alkaen yölaulajaretkeilyn päästyä kunnolla käyntiin (kuva 2). Eniten uusia reviireitä paljastui juhannuksen ja heinäkuun alkupäivien

Kuva 1. Ruisrääkkien havaintopaikat (reviirit) kunnittain kesinä 1999 (n = 142) ja 2000 (n = 505).

välisenä aikana. Tuorerehunurmien niitto kesäkuun puolivälistä alkaen ja kuivaheinänteko kesäkuun lopulta alkaen saivat todennäköisesti osan koiraista – omaehtoisesti peltoaluetta vaihtaneiden koiraiden lisäksi – siirtymään uusille paikoille, mikä ilmeisesti heijastui myös uusina havaintopaikkoina kesäkuun lopulla ja heinäkuun alussa. Retkeilyaktiivisuus hiipui heinäkuun edetessä, vaikka rääkkät olivat aktiivisesti äänessä ainakin heinäkuun puoliväliin saakka. Viimeiset ääntelijät kuultiin heinäkuun viimeisinä päivinä.

Toukokuussa 2000 muutaman päivän kestänyt kylmä säätyyppi muuttui kuun puolivälissä hieman lämpimämmäksi ja ensimmäiset rääkkät kumuttivat pelloillamme heti tämän jälkeen 17.5. Rautalammin Pukkiharjulla ja 18.5. Karttulan Punnonmäellä.

Varhaiset havainnot enteilivät räökkärynnäköä. Uusia reviireitä löydettiin yö yöltä toukokuun loppupuoliskolla ja kesäkuun vaihtuessa tiedossa oli jo peräti 57 havaintopaikkaa (kuva 2). Räökkien rynnistys Pohjois-Savoon näytti käynnistyneen nyt selvästi edellisvuotta aikaisemmin, joskin retkeilyaktiivisuuden erot vuosien välillä vaikeuttavat tulkintaa. Kesäkuun kahden ensimmäisen viikon aikana kirjattiin 140 uutta reviiriä. Tämän jälkeen seurasi viikon mittainen kolea jakso, joka hydytti

myös retkeilyä eikä uusia reviireitä luonnollisestikaan taltioitu kovin monta. Kesäkuun 22. päivänä päästiin jo hellelukiin ja tästä aina heinäkuun alkupäiviin ulottuneella jaksolla uusia havaintopaikkoja tuli ilmi todella runsaasti. Maakuntaamme ilmeisesti saapui juhannushelteiden siivittämänä uutta jengia etelämpää tai kesäkuun puolivälissä käynnistynyt tuorerehunurmien parturointi laitoi räkkiä taas liikekannalle.

Rääkkät jaksoivat paahtaa heinäkuun pimevässä yössä ja räökkien ennen kokematon runsaus kannusti yölaulajaretkeilyyn pitkin heinäkuuta. Heinäkuun 20. päivän tienoon havaintopiikki on tulosta parilta pitkältä yöretkeltä, jotka osoittivat, että rääkkät jatkoivat narisemistaan pitkälle loppukesään. Ehkä Pohjois-Savo sai vielä uuden annoksen räkkiä heinäkuun puolivälin jälkeen. Viimeiset koiraat olivat äänessä vielä elokuun puolella, 1.8. Kiu-ruveden Honkarannassa ja Iisalmen Runnilla sekä 3.8. Siilinjärven Ahmon pelloilla.

Pesivätkö ruisrääkkät meillä?

Lajin piilottelevuus ja naaraiden hiljaisuus pesimäaikana hankaloittavat pesinnän toteamista. Muutamilla reviireillä Siilinjärvellä toteamani ääntelyaktiivisuuden lopahtami-

nen tai vähäinen reviirin kuulutus saattoivat viitata pariutumiseen ja pesinnän käynnistymiseen. Varsinaisia pesimähavaintoja kertyi räökkien runsauteen nähden minimaalisesti eli vain tämä yksi: Rautalammin Hankamäen Niinimäessä löydettiin 9.7.2000 heinänpölyssä tuhoutunut pesä ja todettiin paikalla kaksi aikuista lintua. Todettujen pesintöiden niukkuus johtui myös siitä, ettei kukaan harrastaja paneutunut pesien tai ääntelevien poikueiden hakemiseen. Seisovan lintukoiran käyttö saattaisi olla oiva apu pesien löytämisessä ääntelyreviireiltä.

Räökkäbiotooppi

Ruisrääkkä tunnetaan peltolintuna, jonka alkuperäisiä elinympäristöjä lienevät saraikkoja ja niittykasveja kasvavat joenrantaaniityt. Ääntelevien ruisräökkien oleskeluympäristöjä kirjattiin yhteensä 445 (taulukko 1). Suosituin räökkäbiotooppi oli heinäpelto (sisältää myös tuorerehunurmet ja laidunpellot), joita oli puolet tilastoiduista oleskeluympäristöistä. Haluttuja olivat myös erilaiset maatalouskäytöstä sivuun jääneet, erilaisten heinien ja rikkaruohojen valtaamat peltojätöt, joiden osuus oli neljännes todetuista biotoopeista. Viljapellot eivät houkuttele räkkiä alkukesästä, jolloin vilja-

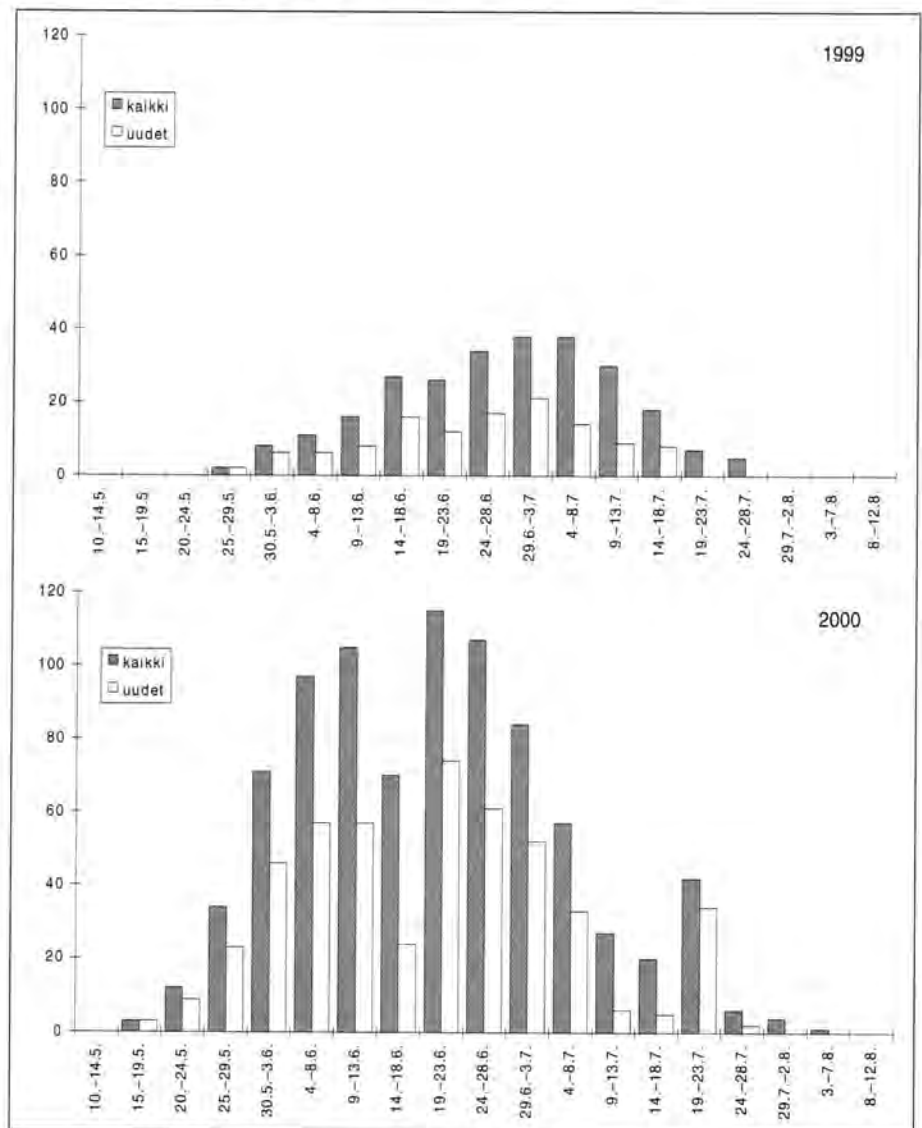

pellot ovat vasta oraalla, mutta myöhemmin kesällä niiden merkitys lisääntyy kasvillisuuden kehittyessä ja sankentuessa samalla kun heinäpellot muuttuvat korjuun myötä kelvottomiksi elinympäristöiksi. Kesän mittaan useilla peltokohteilla todettiin rääkän siirtyneen omaehtoisesti tai heinäkorjuun seurauksena viereiseen viljakasvustoon. Muiden ympäristötyyppien merkitys rääkän oleskeluympäristöinä oli vähäinen.

Projektikesinä rääkkiä oli edellisvuosiin verrattuna ”pilvin pimein”, joten myös rääkibiotooppien kirjo oli laaja ja muutamat rääkät kuuluttivat olemassaoloon oudoissa ympäristöissä. Taimikoiksi tai pensaikoiksi määritettyjä biotooppeja oli molempina projektikesinä yhteensä 20 kappaletta, hakkuaukkoja 5 ja rantaluhtia 5. Kerran rääkkä melusi nuorissa koivikossa, kerran rypsi- tai rapsipellossa, kerran rakentamattomalla heinittyneellä tontilla ja samoin kerran kuivuneella suolla. Rautavaaralla keskellä korpea retkeily metsäkomppaaja törmäsi yllätykseen mäntymetsän hakkuuaukolla narsevaan rääkkään!

Verrattaessa projektikesien biotooppijakaumia toisiinsa huomataan, että ne olivat keskeisimpien biotooppien osalta täsmälleen samat (ks. taulukko 1)! Näyttää selvältä, että ainakaan sopivien oleskelubiotooppien puutteesta ruisrääkkä ei kärsi Pohjois-Savossa. Pesintöjen onnistumisen kannalta peltoympäristömme lienevät kuitenkin lajin kannalta ongelmallisia, koska aktiivisen maatalouden aloilla aikaistunut ja koneellistunut rehun- ja heinäkorjuu tuhonaa pesiä ja poikueita. Torjunta-aineiden käyttö rikkakasvien ja tuohyönteisten hävittämiseen viljapelloilla vähentää ruisrääkkälle soveliaan ravinnon määrää (mm. Tucker & Heath 1994). Peltojäätöympäristötkään eivät myyräparatiiseina ja siten myös pienpetojen temmelyskenttinä ole välttämättä kovin ihanteellisia rääkän pesimäympäristöjä.

Vuoden 2000 havaintojen yhteydessä pyydettiin myös ilmoittamaan, havaittiinko rääkkä havaintopaikalla myös kesällä 1999, mikäli paikalla oli käyty kuuntelemassa kesän 1999 yöretkien aikana. Vähintään 25 % (35 kpl) vuoden 1999 havaintopaikoista oli rääkän miehittänyt myös kesällä 2000. Tarkkaa osuutta ei voinut määrittää, koska havainnoijat eivät ilmoittaneet niitä vuoden 1999 havaintopaikkoja, joilla ei käyty vuonna 2000. Näillä molempina vuosina käytössä olleilla havaintopaikoilla rääkkien ääntely-ympäristöjen biotooppijakauma (heinäpelto/peltojäätö/viljapelto = 57/26/17 %, n = 35, biotooppitiedot v.

Kuva 2. Ääntelevät ruisrääkät viiden päivän jaksoissa vuosina 1999 (ylempi) ja 2000 (alempi) (n = 119 ja 486 havaintopaikkaa). Kuvista on jätetty pois havainnot, joista ei saatu tarkkoja päivämäärätietoja. Löytyneet uudet reviirit on erotettu diagrammipylvään valkoisella osalla. Diagrammia piirrettäessä on oletettu, että koiras on ollut havaintopaikallaan äänessä myös havaintopäivien välisen ajan.

Taulukko 1. Ruisrääkän ääntelybiotoopit vuosina 1999 (n = 114) ja 2000 (n = 331) sekä vuosien 1999–2000 yhdistetyssä aineistossa (n = 445).

	heinäpelto	peltojäätö	viljapelto	rantaluhta	taimikko	pensaikko	muut
1999	49 %	25 %	15 %	0 %	3 %	1 %	8 %
2000	53 %	25 %	14 %	2 %	3 %	2 %	2 %
yhteensä	52 %	25 %	14 %	1 %	3 %	2 %	3 %

2000 aineistosta) ei poikennut merkittävästi vuoden 2000 kaikkien havaintopaikkojen vastaavasta jakaumasta.

Vuoden 2000 havaintopaikoista vähintään 21 % (104 kpl) oli sellaisia, joilla oli käyty havainnoimassa myös vuonna 1999, mutta rääkkiä ei paikalla tuolloin ollut todettu. Oman retkeilyalueeni havaintojen pohjalta tulkittuna monella vuoden 1999 havaintopaikalla rääkistä ei vastaavasti saatu vihiä kesällä 2000. Näyttää siltä, että ruisrääkkille on tarjolla yllin kyllin ääntely-ym-

päristöiksi soveliaita paikkoja. Kuitenkin on eri asia, miten kelvollisia nämä paikat ovat pesimäympäristöiksi.

Syyshavainnot

Rääkkien kesäinen runsaus poiki myös lajin syyshavaintoja, jotka ovat olleet harvinaista herkkua aiempina niukuuden vuosina (vrt. Ruokolainen & Kauppinen 1999). Syys-havaintoja saatiin vuosina 1999 ja 2000 yhteensä viideltä paikalta: 23.8.1999 1 p

Leppävirta Paajalanmäki, 25.8.1999 1 p Vesanto Sääksjärvi, 2.–17.9.2000 1 p Siilinjärvi Jälä, 10.9.2000 1 p Varpaisjärvi Ruokonen, 18.9.2000 1 p (kuoli lopulta auton töytäisemänä) Rautalampi Toholampi ja 22.9.2000 1 p Rautalampi Toholampi. Viimeksi mainitun yksilön ruhjoi harakka henkivierihin (mm. molemmat silmät oli hakattu päästä) ja räikkä jouduttiin lopettamaan.

Ruisrääkän paluu?

Kuinka monta räikkää lymysi Pohjois-Savossa kesinä 1999 ja 2000? Alueellisesti kattavimmin takseerattu kunta oli ehkä Siilinjärvi. Siilinjärven peltoalueet pyöräiltiin ja autoiltiin läpi useammankin henkilön toimesta varsin tehokkaasti molempien kesien aikana.

Siilinjärvellä, jonka peltoala on 6980 ha, havaittiin kesällä 1999 30 reviiä ja kesällä 2000 49 reviiä. Jos oletetaan, että Siilinjärven kaikki räkkät tulivat molempina vuosina havaituiksi ja Siilinjärvi edustaa räkkätiheyden osalta keskimääräistä pohjoissavolaista aluetta, saadaan maakuntamme (peltoala 140700 ha) räkkäkannan karkeaksi arvioksi 600 reviiä vuonna 1999 ja 1000 reviiä vuonna 2000.

Jos vuoden 2000 räkkäarvio tehdään samoilla oletuksilla Siilinjärven ja Rautalammin (Rautalammin peltoala 5065 ha)

yhteisestä aineistosta, saadaan Pohjois-Savon räkkäkannan kooksi peräti 1350 räkkäkoirasta (reviiriä). Luvut ovat todella korkeita, kun muistetaan, että aiemmin 1990-luvulla koko valtakunnan kannaksi arvioitiin 500–1000 räkkäparia (Väisänen et al. 1998).

Ruisrääkän huikkea runsaus kuluneina projektikesinä ja varsinkin vuonna 2000 antaa toivoa rääkän pysyvistä paluusta. Sitä, onko äkillisen räkkäbuumin taustalla muutonaikaisissa ja/tai talvehtimisalueiden vai pesimäalueiden olosuhteissa tapahtuneet muutokset, voi toistaiseksi vain arvailla. Päällisin puolin tarkasteltuna Pohjois-Savossa ainakaan sopivien elinympäristöjen puute ei näyttäisi muodostuvan esteeksi. Seuraavaksi olisikin tärkeää saada selvitettyksi, miten hyvin pesinnät onnistuvat ja millainen on poikastuotto nykyisissä intensiivisesti hyödynnetyissä peltoympäristöissä. Lajin pysyvistä runsastumisesta ei vielä ole takeita. Toistaiseksi lienee perusteltua pitää ruisräkkä uhanalaisten lajimme listalla.

Kiitokset

Ilman havaintojaan lähettäneiden harrastajien aktiivisuutta räkkäprojekti olisi jäänyt lähtökuoppiinsa. Kuikkaverkon sähköpostilista palveli mainiosti taas kerran tiedon keruu- ja palautekanavana. Aarne

Hagman hoiti projektin tiedottamista Kuikan nettisivujen välityksellä ja uurasti apunani reviiarvostelun pitämiseksi järjestyksessä. Jarmo Yliluoma ja Kai Jäderholm organisoivat yleisökyselyn Iisalmen Sanomien välityksellä ja yleisökyselyn havaintojen koonnin Ylä-Savossa. Juha Poutanen ja Helena Rönkä tiedottivat räkkästä Savon Sanomien kautta. Jorma Knuutinen toimi havaintojen kokoajana Rautalammin suunnalla ja toimitti peltoalatietoja käyttöni.

Kirjallisuus

- Parkko, P. 2000:** Kuuma räkkäkesä 1999. – Linnut 35(2): 25–27.
- Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.) 1999:** Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. – Kuopion luonnontieteellisen museon julkaisuja 5. 343 s.
- Tucker, G. M. & Heath, M. F. (toim.) 1994:** Birds in Europe. Their conservation status. – BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 3), Cambridge, U.K. 600 s.
- Tuomainen, J. 1989:** Kuopion läänin uhanalaiset lintulajit. – Savon Luonto 20: 14–22.
- Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998:** Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki. 567 s.

Tämän katsauksen myötä siirryttiin uuteen aikaan: vuodesta 1996 lähtien yhdistyksellä oli www-sivut ja pian myös sähköpostiverkko (Kuikkaverkko) käytössään, jonne suurin osa havainnosta on sen jälkeen ilmoitettu. Kun Kuikkaverkkoon totuttiin, se huomattiin myös helpoksi tavaksi ilmoittaa havainnot, mikä lisäsi havaintojen palauttamista suorastaan räjähdysmäisesti. Vuosilta 97 ja 98 onkin enää pieni osa havainnoista kaavakkein tai muuten kirjallisesti ilmoitettuja. Suuri kiitos kotisivujen ja Kuikkaverkon toteuttajalle Visa Uusipaikalle ja Kuikkaverkosta havainnot tietokantaan siirtäneelle Kalle Ruokolaiselle!

Vuoden 96 havaintopinkka oli hiukan niukempi, mikä johtunee osin siitä, että kirjallinen palauttaminen jäi jo Kuikkaverkon varjoon. Tämä näkyy osittain tarkasteltaessa lajeja, joista on ilmoitettu kaikki havainnot. Kevään -96 osalta saatiin muuten osalta kuitenkin kattavampi esitys kuin

muutamina takavuosina on saatu. KIITOS KAIKILLE havaintojen ilmoittajille! Vaikka havainto ei olisikaan päätynyt mihinkään katsaukseen, se on arvokas ja tallennettu yhdistyksen havaintoarkistoon, mistä se on saatavissa tarpeen tullen esim. erilaisia tutkimushankkeita varten.

Katsauksen jälkeensäjäneisyys saattaa hymyilyttää joitakin. Tulevathan havainnot nyt lähes reaaliaikaisesti tietoon. Lisäantyneestä ajan tasalla olevasta tietotulvasta huolimatta olemme kuitenkin nähneet ehdottoman tarpeelliseksi koostaa kirjallisia katsauksia. Katsauksien tieto on tarkastettua ja niihin voi viitata tieteellisessä tekstissä. Kirjalliseen muotoon saatettu tieto on aina helppo ottaa esille ja sitä on helppo jakaa.

Katsauksien muoto muuttunee tulevaisuudessa. Kun myös syysmuutokatsaukset on saatu vuoden 1998 osalta tehtyä, yhdistettäneen ainakin kevät- ja syysmuutokatsaukset. Tämä lyhentää katsauksien tekemiseen käytettyä yhteisaikaa, tiedot

pystytään hakemaan tietokannasta samalla haulla.

Uutta on myös katsauksen toinen kirjoittaja, Asta Lähdesmäki, joka perehtyi samalla katsauksen teon saloihin. Asta toteutti lähinnä lajitekstit ja Eelis isojen lintujen ja petolintujen sekä varpuslintujen taulukot.

Keväiden sää

Maaliskuu 96 oli vähäluminen, mutta kylmä aina kun loppuun saakka. Järvien jääpeite oli vahva, 80–100 cm. Pääsiäisenä 5.–8.4. oli yllättävä lämpöjakso, jolloin lämpötilat kipusivat +12—+14 asteeseen. Sen jälkeen sää vielä kylmeni, mutta välillä saatiin nauttia lämpimistäkin päivistä. 21.4. paistateltiin +12 asteen aurinkoisessa lämmössä, mikä sai muuton edistymiseen vauhtia. Laivaväylä Kuopioon avattiin 24.4. ja tuhannet lokit saapuivat kaupunkiin sen mukana. Huhtikuun lopulla tuli jälleen kylmä jakso, jolloin lämpötila oli vain hieman nollan yläpuolella, saatiinpä 27.4. luntakin.

Pulmuset muuttavat pesimäseuduilleen Pohjois-Savon kautta maalís-huhtikuussa. Kevään aikana náhdään normaalisti noin tuhat pulmusta. © Eelis Rissanen

Kevätmuutto Pohjois-Savossa vuosina 1996–98

Asta Lähdesmäki & Eelis Rissanen

Vapun seutuun oli kylmä korkeapaine, yöpakkasta ja päivällä vain +5–+7 astetta lämmintä. 4.5. koettiin sään äkillinen lämpeneminen +15 asteeseen, mikä näkyi vesilinturyntäyksenä. Säiden oltua välillä taas viileitä nautittiin 12.–14.5. jopa +20 asteen lämpötiloista, pikkulintujen muutto kiihtyi ja koivut saivat hiirenkorvat suorastaan silmissä kasvaen. Kevät eteni kuitenkin keikuen, 16.5. satoi lunta! Tämän jälkeen edettiin +7 ja +12 asteen välisissä lämpötiloissa 23.5. saakka, jolloin oli +19 astetta lämmintä. Kallavedestä lähtivät jäät tuona päivänä. Huhti- ja toukokuun sateet olivat vähäisiä, mutta toukokuun lopun päivinä tuli runsaita sateita, jotka saivat kesän puhkeamaan. Ainoan saapumisennätyksen teki **kalasääski**.

Melko lauhan ja vähälumisen talven jälkeen esim. Maaningan pellot olivat maaliskuun 97 alussa lumettomat ja kuun alku oli lämmin. Niinpä Varkauden Ruokojärvellä nähtiin 11.3. ennätysaikaiset kaksi **kurkea**. Loppukuu jatkui kuitenkin talvi-

semmissä merkeissä. Huhtikuun alussa elettiin sitten yöpakkasten aikaa, kylmät pohjoisen puoleiset tuulet pitivät päivälämpötilatkin matalina kuun loppupuolelle saakka. 14.4. saatiin reippaasti lunta ja vähät saapuneet muuttolinnut joutuivat kärsimään talvisista olosuhteista. Petolintujen saapuminen alkoi kuitenkin normaalisti 19.4., minkä jälkeen myös vesilintuja alkoi saapua vähitellen.

Vapun aikaan säätyyppi sitten muuttui, lämpiminä ja aurinkoisina päivinä lumet hupenivat muutamassa päivässä: 8.5. lämmintä oli +16 astetta ja tuuli kävi kaakosta. Niinpä kahlaajia ja varpuslintuja saapui runsain määrin. Kuun puolessa välissä oli jo +20 astetta lämmintä, mutta ilo loppui ukkosen myötä ja 19.5. tuli takatalvi lumisateineen, Kallaveden jäät lähtivät kuitenkin tuona päivänä. Viileä säätyyppi jatkui aina kuun loppupuolelle, jolloin viikkoja aikaisemmin puhjenneet hiirenkorvat alkoivat taas kasvaa ja päästiin ennätyslämpimään kesään.

Talvi 98 oli kunnollinen lumi- ja pakkastalvi. Myös maaliskuu alkoi hyvin talvisena, öisin oli jopa 20 astetta pakkasta ja vielä 15.3. päivälläkin oli vain –6 astetta. Hiihtokelit olivat mitä loistavimmat jopa huhtikuun puoleen väliin saakka! Muuttolintuja saatiin odottaa maaliskuun lopulle, jolloin pulmuset ja harmaalokit aloittivat muuton. Huhtikuun alkupuoli oli yöpakkasten ja aurinkoisten päivien aikaa. Päivälämpötilat jäivät nollan vaiheille. Lämpötilat alkoivat 16.4. vähitellen nousta ja muutto käynnistyi hiljalleen ensimmäisten metsähanhien ja piekanoiden saapussa. 19.4. oli jo keväisempää, lämmintä +6 astetta ja varpuslintujakin alkoi saapua. 20.4. koettiin ensimmäinen lämmin yö. 22.4. saapui lämmin eteläinen ilmavirtaus, jolloin muutto kerta kaikkiaan rysähti liikkeelle. Varkaudessa päästiin aamulla ”arktikan” makuun, kun vesilinnut saapuivat oikein massoittain. Massat levisivät samana päivänä laajalti pohjoisemmaksiin ja tuo päivä kirjattiin monen vesilintulajin saa-

Havainnoijat. Katsauksessa on mukana seuraavien henkilöiden havaintoja (suluissa käytetyt lyhenteet): Erkki Björk (EB), Timo Filipoff (TF), Aarne Hagman (AHg), Lauri Hakalehto (LHk), Lauri Hallikainen (LHa), Heidi Hannula (HHa), Mika-Petri Harju (MPH), Aimo Hartikainen (AHa), Pertti Hartikainen (PHa), Katri Helppi (KHe), Patrick Hublin (PHu), Osmo Huupponen (OHu), Harri Högmänder (HHg), Harri Hölttä (HHö), Timo Immonen (TI), Eero Jalkanen (EJa), Tuomo Jalkanen (TJa), Silveri Jussila (SJü), Kaj Jäderholm (KJä), Pertti Kaarakainen (PKr), Antti Kanninen (AKa), Hannu Kanninen (HKa), Timo Kanninen (TKa), Jaakko Kettunen (JKe), Jorma Knuutinen (JKn), Jarkko Koskela (JaK), Juha Korhonen (JKr), Timo Korhonen (TKo), Heikki Kotilainen (HKo), Janne Kumpulainen (JKu), Anne-Mari Kärkkäinen (AMK), Hannu Kärkkäinen (HKä), Paavo Liimatta (PLi), Antero Lindholm (ALi), Martti Linkola (MLi), Asta Lähdesmäki (ALä), Lassi Lähdesmäki (LLä), Raisa Malmivuori (RM), Ilkka Markkanen (IMa), Pertti Mecklin (PMe), Arvi Meklin (AM), Harri Miettinen (HMi), Markus Miettinen (MMi), Teppo Mutanen (TMu), Marko Pakarinen (MPa), Jarmo Pirhonen (JPr), Juha Poutanen (JPt), Jyrki Pynnönen (JPy), Petro Pynnönen (PPy), Eelis Rissanen (ER), Juhani Rissanen (JRi), Pentti Runko (PRu), Kalevi Rutonen (KRt), Kalle Ruokolainen (KRu), Pertti Räsänen (PRä), Helena Rönkä (HR), Risto Rönkä (RR), Petri Sallinen (PSa), Kari Saukkonen (KSa), Kauko Siikström (KSü), Hannu Siikavirta (HSi), Uolevi Skären (US), Veli-Matti Sorvari (VMS), Kalevi Sundquist, Jorma Tuomainen (JTü), Markku Ukkonen (MU), Visa Uusipaikka (VU), Esko Vesanen (EVe), Anna-Liisa Voutilainen (ALV), Juha Väättäin (JVt), Veli-Matti Väänänen (VMV) ja Asko Yli-Kaupila (AY).

pumispäiväksi. Myös kahlaajia, lokkeja ja joitakin pikkulintuja saapui tuona päivänä. Huhtikuu jatkui lämpimänä ja sateetomana, kuun lopulla oli jo +18 astetta lämmintä.

Toukokuun alkupuoli palautti aikaista kesää odotelleet maan pinnalle, kun sää viileni ja muuttui sateiseksi. Yöpakkasia ei kuitenkaan ollut, päivisin oli lämmintä +6–+15 astetta, joten kevät ja muutto edistyivät tasaisesti. Jäät lähtivät Kallavedestä 11.5. ja koivut olivat hiirenkorvilla. Parhaimmillaan 15.–19.5. oli lämmintä +22 astetta, mutta ukkosen myötä päivälämpötilat jäivät sen jälkeen huomattavasti alemmiksi. 24.5. koettiin takatalvi räntäsateineen, mistä lähtien säätyyppi jatkui sateisena kesäkuun puolelle. **Mustavaris** paransi saapumisen näytystään kahdeksalla ja **ruokokerttunen** kolmella vuorokaudella.

Katsauksen rakenne

Katsauksen muoto on samanlainen kuin aiempinakin vuosina. Lajinimen jälkeen on suluissa vuosilta 1965–95 havaitut ensimmäinen, keskimäinen ja viimeinen saapumisaika, sekä niiden vuosien määrä, joilta havaintoja on ko. lajista käytettävissä. Keskimäisenä havaintona käytetty aineiston mediaania, joka päivämäärien tapauksessa on parempi kuin keskiarvo. Kustakin lajista on lueteltu kahden ensimmäisen saapumispäivän havainnot.

Jokaisen lajin kohdalla on vahvennettu ensimmäinen havaintopäivä. Jos laji on havaittu vähintään kolmessa eri paikassa samana päivänä, ei havaintoja ole esitetty tarkemmin. Mikäli havainnoijia on ollut enemmän kuin kolme, heitä ei ole myöskään erikseen lueteltu. Joistakin havainnoista on vain

kunta eikä tarkempaa paikkaa. Tarkempi paikkatieto on näissä tapauksissa puuttunut havainnoijan ilmoituksesta.

Kevätmuuton kannalta hankalia lajeja ovat laulujoutsen, sinisorsa, telkkä, isokoskelo, varpushaukka, ampuhaukka, mustarastas, räkättirastas, isolepinkäinen, peippo ja vihervarpunen. Joitakin näiden lajien yksilöitä talvehtii meillä säännöllisesti ja ensimmäisten kevätmuuttajien erottaminen talvehtijoista on vaikeaa. Katsaukseen on kuitenkin pyritty tulkitsemaan myös näistä lajeista havainto ensimuuttajasta esim. muulta kuin tiedossa olleelta talvihavaintopaikalta.

Katsaukseen on otettu mukaan vain linnustomme runsaslukuisimmat peruslajit. Faunististen lajien kevätmuuttohavaintoja käsitellään faunistisen katsauksessa.

Maaningan Vesajoen pelloille kerääntyvät keväällä paitsi lintuharrastajat myös kurjet ja metsähanhet. © Kalle Ruokolainen

Käytetyt lyhenteet

- p = paikallinen tai lepäilevä
 m = muuttava; jos muutto-suunta tiedossa, merkitty vain muuttosuunta-lyhenne (S, W, SW jne.)
 kiert = kiertävä
 Ä = laulava tai soidinääntelevä
 ä = muuten ääntelevä, äänihavainto
 a = parvi; a5 = viiden yksilön parvi, 5a = viisi parvea, 100(5a) m = yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
 ad = aikuinen (vanha) yksilö
 juv = nuori yksilö
 mus = kuolleena löydetty
 H. Hemmo/VU = maallikko/havainnon varmistaja

Keväiset punasotkahavainnot ovat viime vuosina vähentyneet.
 © Lasse Rissanen

Havainnot lajeittain

Vesilinnut

Kuikka *Gavia arctica*

(15.4.–30.4.–13.5./29)

96: Ensimmäiset keskimääräisesti: **30.4.** 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) ja 1.5. 2 p Kuo Kumpuniemi (HHa) sekä 1 p Maa Mustavirta (IMa). Suurehko kertymä 7.5. 75 p Vrk Siitinselkä (OHu, ER).

97: **27.4.** 1 p Vrk Siitinselkä (OHu, HRä) ja 3.5. 5 p Sii Jännevirta (KRu, PSa, MU). Keräntymät 6.5. 65 p ja 8.5. selvästi normaalia enemmän 117 p Vrk Siitinselkä (OHu).

98: Aikaisimmat: **26.4.** 1 m Kuo Puijonsarvi (EB) ja 1 p + 4 m Vrk Siitinselkä (monet) sekä 27.4. 1 p Vrk Siitinselkä (HKä). Suurin keräntymä 4.5. 50 p Vrk Siitinselkä (OHu).

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*

(8.4.–23.4.–30.4./31)

96: Verrattain aikaisin: **12.4.** 4 p Kuo Kallansillat (IMa) ja 17.4. 1 p Kuo Kallansillat (ER, VU).

97: Tavanomaisesti: **22.4.** 4 p Vrk Siitinselkä (OHu, HRä) ja 24.4. 9 p Vrk Siitinselkä (OHu). Suurin keräntymä samalta paikalta 6.5. 230 p (OHu).

98: **22.4.** 1 p Vrk Siitinselkä (ALä, HRä) ja 1 p Rau Säynät-

salmi (TJa) sekä 24.4. 1 p Vrk Siitinselkä (HKä, HMi). Enimmillään 3.5. 67 p Sii Jännevirta (JRI, MU).

Haapana *Anas penelope*

(7.4.–23.4.–6.5./31)

96: **23.4.** 1 o' p Kuo Keskimäinen (monet) ja 2 o' o' 2 p Maa Pieni Lapinjärvi (ER) sekä 24.4. 1 o' p Vrk Ruokojärvi (OHu).

97: Keskimääräistä aiemmin: **17.4.** 1 p Rau Tyrvirta (VU) sekä 22.4. 1 o' p Kuo Jännevirta (JKe, IMa) ja 1 m Lep Nikkilänmäki (HRö).

98: Ensimmäiset **22.–23.4.** eri puolilla. Suurin keräntymä 3.5. 170 p Sii Keskimäinen (JRI, MU).

Tavi *A. crecca*

(7.4.–17.4.–28.4./31)

96: **20.4.** 1 o' p Kuo Puutosalmi (VU) ja 21.4. 1 o' p Maa Lapinjärvet (KRu, MU). Keräntymä 5.5. 165 p Lap Linnansalmi (ER, KRu, MU).

97: **16.4.** 2 o' o' p Kuo Puutosalmi (VU) ja 22.4. eri puolilla. Tavanomainen keräntymä 11.5. 300 p Maa/Sii Keskimäinen (MU).

98: **22.–23.4.** eri puolilla (monet). Enimmillään 3.5. 270 p Sii Keskimäinen (JRI, MU).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*

(13.3.–3.4.–21.4./30)

96: Havaittiin seuraavat muuttajiksi tulkittavat: **5.4.** 2 p Maa Viannankoski (KRu, MU) ja 13.4. 2 o' o' p Lep Konnus (HRö, RR).

97: Ensimmäisiä: **2.4.** 4 p Kuo Kallansillat (PSa), 7.4. 3 o' o' p Lep Konnus (HRö). Pienehkö keräntymä 1.5. 60 p Sii Jälän pelto (MU).

98: **28.3.** 1 o' p Iis Paloivirta (PKr) ja 29.3. us. Rau eri puolilla (monet).

Jouhisorsa *A. acuta*

(10.4.–22.4.–7.5./31)

96: **21.4.** 1 o' p Maa Mustavirta (monet) ja 23.4. eri puolilla. Huippuna 5.5. 30 p Kiu Kaislani (ER, KRu, MU).

97: **17.4.** 1 o' p Vrk Lehtoniemi (OHu) ja 23.4. 1 o' p Vrk Ruokojärvi (OHu) sekä 2 o' p Kuo Kallansillat (PSa).

98: Keskimääräisesti: **22.–23.4.** eri puolilla. Huippu 3.5. 55 p Sii Keskimäinen (JRI, MU).

Heinätavi *A. querquedula*

(14.4.–28.4.–23.5./30)

96: **29.4.** 1 o' p Maa Pieni Lapinjärvi (ER, MU) sekä 4.5. 1 o' p Lap Linnansalmi (ER) ja 1 o' p Kuo Keskimäinen (VU).

97: **3.5.** 1 o' p Lap Linnansalmi (HHö) ja 4.5. Iis Kihlovirta (?). Keräntymänä 11.5. 4 o' o' 3 p Maa/Sii Keskimäinen (MU).

Keväiset punasotkahavainnot ovat viime vuosina vähentyneet.
 © Lasse Rissanen

98: **21.4.** 1 o' p Lep Konnus (JKe, IMa), 25.4. 1 o' p Vrk Ruokojärvi (OHu, HKä).

Lapasorsa *A. clypeata*

(11.4.–28.4.–15.5./31)

96: **25.4.** 1 o' p Maa Mustavirta (HHö, JaK) ja 30.4. 1 o' p Maa Lapinjärvet (ER).

97: **23.4.** 1 o' p Kuo Jännevirta (VU) ja 26.4. 1 o' p Maa Lapinjärvet (monet).

98: **22.4.** 1 o' p Vrk Siitinselkä (OHu, ALä, HRä) ja 24.4. 1 o' p Rau Tyrvirta (TF, VU).

Punasotka *Aythya ferina*

(10.4.–22.4.–8.5./31)

96: Ensimmäiset yllättävän myöhään: **29.4.** 3 o' o' 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) ja 3 o' o' 2 p Maa Lapinjärvet (JKe, JaK, ER) sekä 30.4. 3 o' o' p Maa Pieni-Lapinjärvi (ER).

97: **19.4.** 1 o' p Vrk Siitinselkä (HMi) ja 23.4. 1 o' p Vrk Ruokojärvi (OHu).

98: **22.4.** 3 o' o' 3 p Kuo Puutosalmi (AHg, ALä, VU) ja 1 o' p Vrk Ruokojärvi (OHu) sekä 23.4. 4 p Vrk Siitinselkä (OHu).

Tukkasotka *A. fuligula*

(4.4.–22.4.–6.5./31)

96: **23.4.** eri puolilla ja 29.4. 2 o' o' 1 p Maa Pieni Lapinjärvi (ER, MU). Huippuna kohtuullinen 17.5. 95 p Sii Raasio (KRu).

Taulukot 1–3. Isojen lintujen ja petolintujen muutto keväänä 1996–98. * = saapumisennätys

Laji Vuosi 1996	Ensimmäiset / viimeiset muuttajat	Huiput ja yhteismäärät	Laji Vuosi 1997	Ensimmäiset / viimeiset muuttajat
Laulujoutsen <i>Cygnus cygnus</i> (29.2.–4.4.–24.4./31)	16.3. 6 W Rau Iisvesi (I. Mannila/TJa) 29.3. 9 NE Rau Etelä-Saikari (E. Jalkanen/TJa)	28.4. 30 p Maa Pieni Lapinjärvi (ER) ajalla 16.3.–28.5. yhteensä 400 yks.	Laulujoutsen <i>Cygnus cygnus</i> (29.2.–4.4.–24.4./31)	11.3. 10 p Vrk Ruokojärvi (MM) 23.3. 2 p Suo Suonenjoki (K) ajalla 11.3.–31.5. yht. n. 600
Metsähanhi <i>Anser fabalis</i> (7.4.–17.4.–29.4./31)	19.4. 1 p Maa Mustavirta (JaK, KRu) 20.4. yht. 9 m eri puolilla viimeisiä muuttajia 9.5.	28.4. 140 p Maa Lapinjärvet (JaK, ER) 1.5. 93 p + 92 m Maa eri puol. (monet) 19.4.–9.5. Afab 600, sp 12, AB 75	Metsähanhi <i>Anser fabalis</i> (7.4.–17.4.–29.4./31)	13.4. 2 m Kaa Kortteinen (PF) 18.4. 2 p Maa Tavinsalmi (PF) viimeisiä muuttajia 8.5.
Kurki <i>Grus grus</i> (5.4.–16.4.–24.4./31)	16.4. 1 NW Vrk Lehtoniemi (OHu) 20.4. yht. 5 p + 16 m eri puolilla	ei kerääntymiä 16.4.–2.6. yhteismäärä 130 yks.	*Kurki <i>Grus grus</i> (5.4.–16.4.–24.4./31)	11.3. 2 p Vrk Ruokojärvi (MM) 18.4. 1 p Sii Jälä (PSa)
Mehiläishaukka <i>Pernis apivorus</i> (24.4.–14.5.–28.5./22)	8.5. 1 m Kuo Jännevirta (VU) 25.5. 1 m Tuu Tuusjärvi (ER)	vain kolme havaintoa!	Mehiläishaukka <i>Pernis apivorus</i> (24.4.–14.5.–28.5./22)	14.5. 1 m Vrk Könönpelto (TI) 16.5. 1 m Sii Raasio (VU)
Sinisuhaukka <i>Circus cyaneus</i> (6.4.–14.4.–2.5./30)	18.4. 1 m Kuo Puijonsarvi (EB) 20.4. yht. 8 m eri puolilla	18.4.–15.5. summa 16 yks.	Sinisuhaukka <i>Circus cyaneus</i> (6.4.–14.4.–2.5./30)	17.4. 1 ♂ p Kuo Jänneeniemi 19.4. 1 ♂ p Sii Jälä (PSa) 19.4. 1 ♂ p Kuo Jänneeniemi (JK)
Varpushaukka <i>Accipiter nisus</i> (13.3.–5.4.–17.4./19)	5.4. 2 m Rau Rastunsuo (TF, TJa, VU) 12.4. 1 m Rau Etelä-Saikari (TJa)	20.4. yht. 12 m eri puolilla 5.4.–15.5. summa 79 yks.	Varpushaukka <i>Accipiter nisus</i> (13.3.–5.4.–17.4./19)	12.4. 1 p Kuo Silmäsuu (AHa, J) 13.4. 1 ♂ p Jua Pisankoski (J)
Hiirihaukka <i>Buteo buteo</i> (23.3.–9.4.–29.4./31)	4.4. 1 N Sii Ahmo (MU) 7.4. 2 m Rau Rastunsuo (monet)	4.4.–25.5. summa 28 + Buteo sp. 30	Hiirihaukka <i>Buteo buteo</i> (23.3.–9.4.–29.4./31)	9.4. 2 m Sii Ahmo (MU) 9.4. 1 m Kuo Neulamäki (VU) 16.4. 1 m Sii Ahmo (MU)
Piekana <i>B. lagopus</i> (31.3.–15.4.–29.4./31)	20.–21.4. eri puolilla Viimeinen 11.5. 1 NW Sii Raasio (ER, MU)	21.4. 25 m Kuo, Maa (monet) 20.4.–11.5. summa 70 + IP 3	Piekana <i>B. lagopus</i> (31.3.–15.4.–29.4./31)	15.4. 1 m Jua Pisankoski (JV) 19.4. 4 m eri puolilla Viimeisiä muuttajia 3.5.
*Kalasääski <i>Pandion haliaetus</i> (12.4.–20.4.–30.4./31)	7.4. 1 m Rau Rastunsuo (monet) 10.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu)	7.4.–21.5. summa 17	Kalasääski <i>Pandion haliaetus</i> (12.4.–20.4.–30.4./31)	24.4. 1 m Kuo Jynkkä (JaK) 24.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OH) 27.4. 1 kiert Rau Tyrvirta (TF)
Tuulihaukka <i>Falco tinnunculus</i> (14.3.–7.4.–23.4./31)	7.4. 1 ♂ p Sii Ahmo (MU) 7.4. 1 m Rau Rastunsuo (monet) 9.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu)	7.4.–25.5. summa 26 + pfallco 5	Tuulihaukka <i>Falco tinnunculus</i> (14.3.–7.4.–23.4./31)	7.–8.4. 1 p Lep Timola (AKa, T) 17.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OH)
Ampuhaukka <i>F. columbarius</i> (18.3.–5.4.–30.4./29)	20.3. 1 p Kuo Haminalahti (Ila) 8.4. 1 p Kuo Silmäsuu (JaK, ER)	20.3.–25.5. summa 11	Ampuhaukka <i>F. columbarius</i> (18.3.–5.4.–30.4./29)	5.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (TI, JK) 5.4. 1 p Kuo Jänneeniemi (VU) 8.4. 1 m Kuo Siikaniemi (EB)
Nuolihaukka <i>F. subbuteo</i> (15.4.–4.5.–26.5./27)	21.4. 1 kiert Vrk Lehtoniemi (OHu) 4.5. 1 p Vrk Pitkälänniemi (monet)	21.4.–25.5. summa 5	Nuolihaukka <i>F. subbuteo</i> (15.4.–4.5.–26.5./27)	7.5. 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) 8.5. 1 p Kuo Kelloniemi (EB) 8.5. 1 m Maa Patalahti (mone)

97: 23.4. eri puolilla ja 24.4. 1 ♂ p Maa Pieni Lapinjärvi (KRu). Huippuna 9.5. 70 p Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 70 p Iis Haapajärvi (JY).

98: 22.4. 1 ♂ p Vrk Siitinselkä (OHu, ALä, HRä) ja samalta paikalta 24.4. 2 ♂ p 1 ♀ p (HKä, HMi). Huippu 9.5. 76 p Sii Keskimäinen (MU).

Alli *Clangula hyemalis*
(2.4.–13.5.–23.5./24)

96: Kaikki: 3.5. 1 ♂ p Vrk Siitinselkä (OHu), 9.5. 1 ♂ p Sii Jännevirta (VU), 23.5. a60 p Rau/Suo Iisvesi (TJa), 24.5. a58 m Kuo Puutossalmi (AHa) ja 25.5. 1 kiert Kuo Vaajasalo (KRu, MU). Yhteensä n. 120 yksilöä.

97: Kaikki havainnot: 6.5. 1 ♂ p Vrk Lehtoniemi (OHu), 8.5. 1 ♂

p Maa Mustavirta (TF, AHa, HKo), 13.5. Sii Jännevirta 1 ♂ p (ALä), 3 ♂ p 2 ♀ p Kuo Kallansillat (VU), 18.5. a45 p Jua Akonvesi (TF), 19.5. 1 ♂ p Sii Raasio (MU), 21.5. 1 ♂ p Sii Raasio (VU) ja 22.5. 30 p Kuo Puutossalmi (AHa, HKo). Kaiken kaikkiaan n. 90 yksilöä.

98: Kaikki: 18.4. 1 ♂ p Vrk Ruokojärvi (TI, HKä), 7.5. 3 ♂ p Kuo Puutossalmi (AHg), 1 ♂ p Vrk Haijonselkä (OHu) ja 1 ♂ p Lep Saahkarlahti (HRö), 10.5. 9 p Kuo Puijonsarvi (EB), 10.5. n. 30 m Lep Unnukka (AKa, TKa, HKa), 17.5. 250 m Vrk Taipale (HMi) ja us. ä Rau/Suo Iisvesi (TJa). Kokonaismäärä n. 300 yksilöä.

Mustalintu *Melanitta nigra*
(4.4.–29.4.–22.5./23)

96: Kaikki havainnot: 1.5. 1 ♂ p Vrk Siitinselkä (OHu), 7.5. 1 ♂ p Kuo Kallansillat (ER, VU), 1 ♂ p Sii Jännevirta (VU) ja 8 p Iis Itikka (US) sekä 8.5. 17 p Kuo Kallansillat (VU) ja 15 p Kuo Jännevirta (VU) sekä 24.5. 10 m Kuo Puutossalmi (AHa), 24.5. 4 ♂ p 1 ♀ p Kiu Nälantöjervi (KRu) ja 25.5. 6 p Kuo Vaajasalo (KRu, MU). Kokonaismäärä 66 yksilöä.

97: Kaikki havainnot: 22.4. 1 ♂ p Kuo Jännevirta (JKe, Ila), 23.4. 1 ♂ p Vrk Siitinselkä (HRä, HRö), 28.–29.4. 8 ♂ p 2 ♀ p Vrk Siitinselkä (OHu, HKä), 1.5. 1 ♂ p Maa Viannonkoski (ER) ja 6.5. 1 ♂ p Vrk Siitinselkä (OHu), Huippuna 10.5. a35 p Sii Jännevirta (KRu), kokonaismäärä 51 yks.

98: Ensimmäiset havaittiin: 26.4. 2 ♂ p 1 ♀ p Maa Ruokovirta (KRu, MU) ja 2 ♂ p Vrk Siitinselkä (OHu, TI, HKä) sekä 29.4. 11 p Vrk Siitinselkä (OHu). Enimmillään nähtiin 7.5. a30 p Kuo Puutossalmi (AHg). Viimeiset yksilöt huomattiin 26.5. 3 ♂ p 2 ♀ p Vrk Haijonselkä (OHu). Kokonaismääräksi kertyi tavanomaisen 72 yksilöä.

Telkkä *Bucephala clangula*
(3.3.–30.3.–22.4./31)

96: 5.–6.4. Rau eri puolilla (TJa, VU).

97: 29.3. 1 ♂ p Vrk Pussilanjoki (TI) ja 30.3. 3 ♂ p 2 ♀ p Rau eri puolilla (TJa). Hyvä kerääntymä 1.5. väh. 280 p Vrk Ruokojärvi (HKä).

98: 18.3. 1 ♂ p Vrk Tyyskä

Huiput ja yhteismäärät	Laji Vuosi 1998	Ensimmäiset / viimeiset muuttajat	Huiput ja yhteismäärät
26.4. 40 p Pie Auvilanlahti (AY) 9.5. 42 p Iis Haapajärvi (JY)	Laulujoutsen <i>Cygnus cygnus</i> (29.2.–4.4.–24.4./31)	18.3. 2 p Vrk Tyyskä (AKa, TKa, TKo) 19.3. a6 p Vrk Kopolanvirta (TI)	24.4. 51 p Vrk Ruokojärvi (HKä) ajalla 18.3.–28.5. yhteensä 700 yks.
29.4. 180 p + 93 p + 110 p Maa Lapinjärvi, Mustavirta, Vianta (monet) 18.4.–8.5. Afab 2000, sp 150,	Metsähanhi <i>Anser fabalis</i> (7.4.–17.4.–29.4./31)	16.4. 2 m Kuo Keskimäinen (ALä, IMa) 22.4. 3 m Vrk Siitinselkä (TI) viimeisiä muuttajia 10.5.	30.4. 230 p Maa Lapinjärvet (JRI) 16.4.–15.5. Afab 1600, sp 120
3.5. 75 (15a) m Lap Linnansalmi (HHö) 16.4.–27.5. summa n. 500 yks.	Kurki <i>Grus grus</i> (5.4.–16.4.–24.4./31)	6.4. ä Suo Markkala (LHa) 17.4. yht. 8 m eri puol (Kiu, Kuo, Lep)	25.4. 33 p Maa Lapinjärvet (ALä, ER) 25.4. 41 (8a) m Vrk Lehtoniemi (HKä) 6.4.–28.5. yhteismäärä 500 yks.
vain kaksi havaintoa!	Mehiläishaukka <i>Pernis apivorus</i> (24.4.–14.5.–28.5./22)	16.5. 1 m Vrk Lehtoniemi (HKä) 22.5. 1 m Lep Paukarlahti (HKO, VU)	vain kaksi havaintoa!
17.4.–31.5. summa 46 yks.	Sinisuhaukka <i>Circus cyaneus</i> (6.4.–14.4.–2.5./30)	19.4. 1♂ m Kuo Keskimäinen (monet) 19.4. 1♀ NE Rau Nokisenkoski (TJa) 22.4. 1♂ p Kuo Keskimäinen (MPa, VU), 22.4. 1♂ m Sii Ahmo (MU)	19.4.–23.5. summa 35 yks.
28.4. 12 m Kuo Keskimäinen (MPa, VU) 12.4.–18.5. summa 120 yks.	Varpushaukka <i>Accipiter nisus</i> (13.3.–5.4.–17.4./19)	5.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (monet) 11.4. 1 p Sii Ahmo (MU) 11.4. 1 m Vrk Päiviönsaari (TI)	25.4. 7 m + 1 p Sii Oulunmäki (KRu, MU) 5.4.–15.5. summa 110 yks.
23.4. 7 m Kuo Jynkkä (JaK) 26.4. 7 m Kaa kk (PRä) 9.4.–15.5. summa 95 + Buteo sp. 59	Hiirihaukka <i>Buteo buteo</i> (23.3.–9.4.–29.4./31)	28.3. 1 m Kuo Silmäsuo (JKe, HKo) 4.4. 1 m Vrk Pitkälänniemi (JPr)	19.4. 8 m Kuo Keskimäinen (monet) 28.3.–15.5. summa 70 + Buteo sp. 25
26.4. 20 m Maa Pyssymäki (monet) 15.4.–3.5. summa 167	Piekana <i>B. lagopus</i> (31.3.–15.4.–29.4./31)	16.4. 1 m Kuo Keskimäinen (ALä, IMa) 17.4. 1 m Kuo Keskimäinen (IMa, VU) Viimeinen 2.5. 1 m Sii Ahmo (MU)	25.4. 17 m Sii Oulunmäki (KRu, MU) 16.4.–2.5. summa 110
24.4.–21.5. summa 19	Kalasääski <i>Pandion haliaetus</i> (12.4.–20.4.–30.4./31)	17.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (HRä) 19.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (monet)	17.4.–26.5. summa 35
7.4.–25.5. summa 48	Tuulihaukka <i>Falco tinnunculus</i> (14.3.–7.4.–23.4./31)	29.3. 1♂ m Rau Rastunsuo (KSi) 17.4. 1♂ p Kuo Keskimäinen (IMa, VU)	29.3.–11.5. summa 39
5.4.–26.5. summa 19	Ampuhaukka <i>F. columbarius</i> (18.3.–5.4.–30.4./29)	5.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (monet) 19.4. 1 kiert Kuo Puijonsarvi (EB)	5.4.–17.5. summa 18
7.5.–20.5. summa 6	Nuolihaukka <i>F. subbuteo</i> (15.4.–4.5.–26.5./27)	1.5. 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) 3.5. 1 m Kaa Luikonniemi (PRä)	1.5.–23.5. summa 9

(AKa, TKa, TKo) ja 22.3. 1♂♀ p Vrk Huruslahti (TI). Huippuna 26.4. 139 p Maa Ruokovirta (KRu, MU).

Uivelo *Mergus albellus*
(13.4.–26.4.–10.5./28)
96: **21.4.** 1♂♀ p Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 22.4. 1♂3♀♀ p Vrk Siitinselkä (OHu). Kokonaismäärä n. 40 yksilöä.

97: **22.4.** 1♂♀ p Vrk Ruokojärvi (HRä) ja 23.4. eri puolilla. Suurimmat määrät: 7.5. 8 p Kuo Kallansillat (TF, VU) ja 8.5. 7 p Lap Linnansalmi (ALä). Kokonaismäärä 98 yksilöä, kasvanut edellisistä vuosista n. kolmanneksella.

98: **22–23.4.** 1♂ p Vrk Siitinselkä (OHu, HMi). Enimmillään 26.4. 13 p Maa Mustavirta – Ta-

vinsalmi (KRu, MU), kokonaismäärä 95 yksilöä.

Tukkakoskelo *M. serrator*
(15.4.–29.4.–16.5./26)

96: **27.4.** 1♂♀ p Vrk Huruslahti (JKe, JaK, HKo), 5.5. 8 p Vrk Siitinselkä (IMa) ja 1♂♀ p Kiu Luupvesi (ER, KRu, MU).

97: **21.4.** 1♂ p Vrk Siitinselkä (HKO, IMa) ja 28.4. 3 p Kuo Kallansillat (ALä). Suurin kerääntymä 23.5. 30 p Kuo Sotkanselkä (AHg).

98: **26.4.** 1♂♀ p Maa Mustavirta (ALä, LLä) ja 2 p Kaa Kortteinen (PRä) sekä 27.4. 1♀ p Vrk Siitinselkä (OHu, HKä).

Isokoskelo *M. merganser*
(4.3.–29.3.–30.4./30)

96: **8.4.** 1♂ p Rau Kattilavirta

(VU) ja 2♂♂1♀ p Lep Konnus (HRö, RR) sekä 17.4. 2♂♂1♀ p Rau Säynätsalmi (TJa).

97: **3.4.** 2♂♀ p Sii Jännevirta (KRu) ja 4.4. 3♂♂4♀♀ p Maa Mustavirta (PRu).

98: **22.3.** 2♂♂ p Vrk Huruslahti (TI, HMi) ja 23.3. 3♂♂ p Vrk Huruslahti (TI). Suurin kerääntymä 26.4. 25♂♂13♀♀ p Maa Mustavirta (KRu, MU).

Rantakanat ja kurki

Nokikana *Fulica atra*
(14.3.–11.4.–18.5./29)

96: **16.4.** 1 p ja 20.4. 7 p Vrk Siitinselkä (OHu).

97: **4.4.** 1 p Vrk Tyyskä (OHu, SMi) ja 12.4. 1 p Vrk Ruokojär-

vi (OHu). Suurin kerääntymä 11.5. 20 p Maa/Sii Keskimäinen (MU).

98: Ensimmäiset jo maaliskuulta: **22.3.** 1 p Vrk Huruslahti (TI) ja 28.3. 1 p Rvr kk (Jvt).

Kahlaajat

Pikkutylli *Charadrius dubius*
(16.4.–28.4.–5.5./29)

96: **30.4.** 1 p Kuo Siikaniemi (EB), 4.5. 1 p Vrk Pitkälänniemi (monet) ja 2 p Sii Raasio (IMa).

97: Varhaisimmat: **29.4.** 1 p Kuo Silmäsuo (JaK) ja 1.5. 1 p Vrk Pitkälänniemi (HMi).

98: **23.4.** 1 p Vrk Leijukuja (OHu) ja 24.4. 2 p Vrk Enson altaat (HKä).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria* (4.4.–17.4.–16.5./31)

96: **21.4.** 3 p (monet) ja 22.4. 1 p Kuo Keskimäinen (MPa). Huippuna 9.5. a250 p Maa Lapinjärvet (JaK, HKo) ja 11.5. n. 450 p Kuo Keskimäinen (ER). Viimeisinä muuttajina 21.5. 1 p Lep Suurijärvi (OHu) ja 22.5. 1 p Sii Räisälä (ER).

97: **26.4.** 1 m Vrk Ruokojärvi (HRä) ja 27.4. 2 m Rau Rastunsuo (TF, VU). Huiput 11.5. a200 p Kuo Keskimäinen (JKe, IMa, VU) ja 13.5. n. 200 p Maa Lapinjärvet (KRu, PSa, MU). Viimeiset 24.5. 40 p Sii Jälä (KRu).

98: **19.4.** a2 m Sii Musti (KRu) ja 1 m Vrk Lehtoniemi (HKo, HKä) sekä 21.4. 2 p Vrk Siitinselkä (OHu). Huippu 15.5. 400 p Kuo Keskimäinen (HHö).

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus* (8.3.–30.3.–10.4./31)

96: **7.4.** 3 p Kuo Puutossalmi (monet) ja 8.4. eri puolilla. Huippuna 20.4. n. 200 m Nil Kaakonvuori (ER, JRi).

97: **1.4.** 8 p Sii Jälä (IMa) ja 2.4. eri puolilla.

98: **8.4.** 2 p Vrk Tyyskä (monet) ja 10.4. eri puolilla.

Suokukko *Philomachus pugnax* (25.4.–3.5.–13.5./31)

96: **4.5.** eri puolilla ja 5.5. 10 p Sii Raasio (ER) sekä kymmeniä

p Kuo Keskimäinen (VU). Huippuna 9.5. n. 250 p Maa Lapinjärvet ja Keskimäinen (JRi, MU).

97: **8.5.** eri puolilla ja 11.5. 100 p Maa/Sii Keskimäinen ja 20 p Maa Vesajoki (monet). Huippuna selvästi normaalia suuremmat 13.5. 1300 p Maa Lapinjärvet (KRu, PSa, MU) ja 21.5. n. 1000 p Maa Lapinjärvet (AHa, HKo). Viimeiset 31.5. 10 p Vie Ylä-Haajainen (TMu) ja 13.6. 6 p Sii Raasio (KRu, JTu).

98: **30.4.** 2♂♂ p Sii Toivalannotko (JKe, HKo, ER) ja 3 p Maa Lapinjärvet (JKe, HKo). Seuraava 5.5. 1♂ p Vrk Ruokojärvi (OHu). Huippuna pienehkö 26.5. 100 p Maa Lapinjärvet (VMV).

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago* (8.4.–18.4.–29.4./31)

96: **21.4.** eri puolilla sekä 22.4. 1 p Rau Rastunsuo ja 1 p Tyyrinvirta (HHö, JaK, KRu).

97: **23.4.** eri puolilla ja 25.4. 1 p Kuo Keskimäinen (monet).

98: **22.4.** 1 m Kuo Keskimäinen (MPa, VU) ja 23.4. 2 Ä Vrk Ruokojärvi (HKo, ER).

Lehtokurppa *Scolopax rusticola* (5.4.–17.4.–29.4./29)

96: **11.4.** 1 kuolleena löydetty Kuo Kurkimäki (JKe) ja 20.4. 1 Ä m Sii Räisälä (MU).

97: **21.4.** 2 m Kuo Kotkankallio (HKo, IMa) ja 24.4. 1 p Vrk Häyriä (OHu) sekä 1 Ä Jua Pisanoski (JVt).

98: **20.4.** 1 p Kuo Linnanpelto (HKo), 22.4. 2 p Sii Räimänmäki (LHa, KRu) ja 1 Ä Vrk Mula (OHu).

Pikkukuovi *Numenius phaeopus* (19.4.–29.4.–14.5./28)

96: **1.5.** 1 m Maa Pyssymäki ja 1 m Maa Vesajoki (MU) sekä 4.5. 1 p Kuo Kallansillat (VU). Yhteensä niukat 9 yksilöä.

97: **30.4.** 1 p Kuo Keskimäinen (JKe, VU) ja 1 p Kuo Jänneniemi (IMa) sekä sekä 1.5. 1 p Sii Kasurila (MU). Kerääntymänä 18.5. 12 p Sii Raasio (ER, MU). Yhteensä 57 yksilöä, mikä on ennätysesiintyminen.

98: **21.4.** 1 m Rau Etelä-Saikari (TJa) sekä 25.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (TI, HKä) ja a4 kiert Lap Linnansalmi (HHö). Yhteensä 34 yksilöä.

Kuovi *N. arquata* (3.4.–15.4.–24.4./31)

96: **19.4.** 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) ja 2 p Maa Mustavirta (JaK, KRu) sekä 20.4. eri puolilla (monet). Tavanomainen huippu 29.4. 80 p Maa Mustavirta (ER).

97: **16.4.** 2p Maa Viannankoski (PRu) ja 1 p Vrk Mula (HRö, RR)

Piekanan muotonhuippu satuu keväästä toiseen hiukan huhtikuun 20. päivän jälkeen. Yhteenveto petolintujen kevätmuutosta on koottu omaan taulukkoonsa.

© Eelis Rissanen

sekä 17.4. eri puolilla (monet)

98: **18.4.** 1 p Vrk Lehtoniemi (HMi) ja 19.4. eri puolilla.

Mustaviklo *Tringa erythropus* (27.4.–5.5.–15.5./31)

96: **4.5.** 5 p Kiu Ryönänjärvi (ER, KRu, MU) ja 2 p Rau Rastunsuo (HRö, RR) sekä 5.5. 10 p Sii Raasio (ER). Huippuna 9.5. 60 p Maa Lapinjärvi (JRi, MU) ja viimeisiä 21.5. 2 p Sii Raasio (ER). Kevään havaintosumma n. 120 yksilöä.

97: **6.5.** yhteensä 4 m + 1 p eri puolilla sekä 7.5. 1 p Kuo Keskimäinen (TF, VU). Suurin kerääntymä 11.5. 40 p Maa/Sii Keskimäinen (MU). Viimeisiä kevätmuuttajia 21.5. 10 p Maa Lapinjärvet (AHa, HKo). Kevään havaintosumma normaalia suurempi n. 160 yks.

98: Verrattain aikaisin: **30.4.** 1 p Lap Linnansalmi (HHg) ja 1.5. 5 m Rau Rastunsuo (HRö, RR). Kevään summa 160 yksilöä.

Valkoviklo *T. nebularia* (14.4.–29.4.–5.5./31)

96: **27.4.** 1 Ä Maa Mustavirta (ALä, LLä) ja 29.4. 3 p samalta paikalta (ER). Huippu 5.5. 70 p Sii Raasio (ER).

97: **27.4.** 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu, TI), 28.4. 3 m Kuo Keskimäinen (MPa). Suurin kertymä 8.5. 70 p Maa Patalahti (JaK, ER, JVt).

98: Normaalia aikaisemmin: **19.4.** 1 Ä Lep Konnus (HKo, HKä, HMi) ja 23.4. 2 p Vrk Ruokojärvi (HRö, RR). Huippu 5.5. n. 100 p Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 6.5. n. 100 p Kuo Ritisenlahti (osa tulvapelollalla) (monet).

Metsäviklo *T. ochropus* (5.4.–20.4.–1.5./31)

96: **20.4.** 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) ja 21.4. 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) sekä 1 m Ä Lep Konnus (HRö, RR).

97: **23.4.** 1 m Vrk Ruokojärvi (TI) ja 25.4. 1 p Vrk Mula (OHu).

98: **19.4.** 1 ä Lep Konnus (HKO, HKä, HMi) ja 1 p Vrk Tyyskä (HKä) sekä 21.4. 1 m Vrk Lehtoniemi ja 1 m Vrk Mula (OHu).

Liro *T. glareola*

(23.4.–30.4.–8.5./31)

96: **30.4.** 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 1.5. 1 p/Ä Kuo Keskimmäinen (IMa, VU). Huippuna 5.5. 100 p Sii Raasio (ER).

97: **4.5.** Ä Kuo Keskimmäinen (ER, KRu) ja 6.5. 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu, HRä). Suurimpia kerääntymiä 11.5. 120 p Maa/Sii Keskimmäinen (MU) ja 13.5. väh. 300 p Maa Lapinjärvet (KRu, PSa, MU). Viimeistä muuttoliikehtimistä kuvaa vielä 25.5. 35 p Lap Sulkava (TMu).

98: Ensimmäiset jo huhtikuussa: **29.4.** 3 p Kuo Jänneäniemi (PSa) ja 29.4. 2 p Lap Linnansalmi (HHö) sekä 30.4. eri puolilla. Huippuna vaatimaton 16.5. 45 p Sii Aappola (MU).

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

(18.4.–29.4.–15.5./30)

96: **30.4.** 2 p Vrk Lehtoniemi (OHu) ja 1 p Maa Mustavirta (ER) sekä 2.5. eri puolilla.

97: Verrattain aikaisin: **26.4.** 1 p Rau Tyyrinvirta (JKe) ja 27.4. 1 p Kuo Savon Sellu (JRi).

98: Keskimääräistä aiemmin: **26.4.** 1 p Maa Mustavirta (TF, JKe, VU) ja 1 p Kuo Kaislanen (PHu) sekä 27.4. 1 p Vrk Tyyskä

(OHu) ja 1 p Kaa Kaavinkoski (PRä).

Lokit –Tikat

Pikkulokki *Larus minutus*

(24.4.–2.5.–9.5./30)

96: **29.4.** 2 p Maa Pieni–Lapinjärvi (ER) ja 30.4. 5 p Kuo Kallansillat (IMa) sekä 1 p Maa Pieni–Lapinjärvi (ER). Tavanomainen kerääntymä: 19.5. 90 p Suo Jauholahti (TJa).

97: **2.5.** 1 p Vrk Lehtoniemi (HRö) ja 3.5. 8 p Sii Jännevirta (KRu, PSa, MU) sekä 1 p Lap Linnansalmi (HHö). Normaalista enemmän 13.–20.5. enimmillään 300 p Sii Raasio (monet) ja 25.5. Lap Ylimmäinen 230 p (TMu).

98: **28.4.** 3 p Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 29.4. eri puolilla. Enimmillään 3.5. 90 p Maa Pieni Lapinjärvi (JRi, MU).

Naurulokki *L. ridibundus*

(21.3.–7.4.–15.4./31)

96: **5.–6.4.** 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, IMa). Pienehköjä kerääntymiä: 1.5. n. 300 p Maa/Sii Keskimmäinen, n. 300 p Maa Iso Lapinjärvi ja n. 300 p Maa Pieni Lapinjärvi (MU).

97: **2.4.** 2 m Vrk Lehtoniemi (OHu, SMi) ja 1 p Kuo Kallansillat (IMa) sekä seuraavat vasta 15.4. 9 p Vrk Huruslahti (monet). Todella mukkeat kerääntymät: 26.4. n. 5000 p Kuo syväsatama (JTU) ja n. 800 p Maa Lapinjär-

vet (monet).

98: Ensimmäiset todelliset tunnustelijat jo maaliskuussa: **29.3.** 1 p Vrk Komminselkä (TI, HMi) ja 30.3. 1 p Vrk Pussila (OHu). Seuraavia vasta 16.4. eri puolilla (monet). Mukavahko kertymä 25.4. n. 1700 p Vrk Huruslahti (OHu).

Kalalokki *L. canus*

(20.3.–11.4.–30.4./31)

96: **8.4.** 3 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) ja 1 p Vrk Huruslahti (OHu) sekä 15.4. 1 p Kuo Kallansillat (IMa, VU).

97: Ensimmäisiä vasta: 14.4. 2 p Kaa kk (PRä) ja 17.4. 1 p Vrk Siitinselkä (OHu, SMi).

98: **19.–20. 4.** Eri puolilla (monet). Suurimmat kertymät: 24.4. 200 p Vrk Huruslahti (HKä) ja 29.4. n. 200 p Kuo syväsatama (JTU).

Selkälokki *L. fuscus*

(1.4.–14.4.–29.4./31)

96: **8.4.** 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) ja 9.4. 1 p Kuo Kallansillat (monet). Suurin kertymä 27.4. 145 p Kuo Haapaniemi (HHö, JKe, JaK).

97: Ensimmäisiä: **15.4.** 4 p Vrk Huruslahti (OHu) ja 17.4. samalta paikalta jo 20 p (OHu, SMi). Kerääntymä 26.4. 56 p Vrk Huruslahti ja Siitinselkä (OHu).

98: Aikaisimmat: 13.4. 1 p Rau

Tyyrinvirta (TJa) ja 15.4. 2 p Vrk Huruslahti (TI, HMi, ER). Mukavahko kertymä 23.4. 220 p Kuo Heinälammimirne (JTU).

Harmaalokki *L. argentatus*

(23.2.–25.3.–21.4./30)

96: Ensimmäinen **13.–14.3.** 1 p Vrk Huruslahti (monet). Kuopion korkeudella ensimmäiset havaittiin 23.3. 2 kiert. Kuo Kelloniemi (EB).

97: **4.3.** 2 p Vrk Huruslahti (PSa) ja 6.3. 1 p Kuo Kallansillat (IMa, ER). Mukavan suuri kerääntymä: 12.4. 1800 p Vrk Huruslahti (OHu, HRä).

98: Ensimmäinen jo helmikuussa **28.2.** 1 p Vrk Pirtinvirta (OHu) ja seuraava 18.3. 12 p Vrk Tyyskä (AKa, TKa, TKo). Suurimmat kertymät: 4.4. 1100 p Vrk Ämmänkoski (HMi) ja 17.4. n. 1000 p Vrk Pussilanjoki (OHu).

Kalatiira *Sterna hirundo*

(26.4.–4.5.–13.5./30)

96: **2.5.** 2 p Maa Viannankoski (JaK, ER), 4.5. 1 p Vrk Pitkälänniemi (monet) ja 1 p Vrk Siitinselkä (HRö, RR).

97: **5.5.** 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) ja 6.5. 4 p Vrk Ruokojärvi (OHu) sekä 1 p Kuo Keskimmäinen (VU).

98: **28.4.** 1 p Vrk Siitinselkä (HKä) ja 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) sekä 29.4. 1 p Vrk Siitinselkä (OHu).

Sepelkyyhky *Columba palumbus*

(15.3.–5.4.–16.4./31)

96: **5.4.** 1 m Kuo Neulaniemi (EB), 7.4. 13 m Rau Rastunsuo (monet) ja 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi). Huippu 20.4. yht. 150 m Nil Kaakonvuori (ER, JRi) ja yht. 198 m Sii Ahmon pelot (MU).

97: **31.3.** 2 kiert Sii Ahmon pelot (MU), 2.4. a19 m + 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu, SMi). Huippuna: 26.4. 175 m Maa Pyssymäki ja 150 p Maa Lapinjärvet (monet) sekä 1.5. a400 p Sii

Kuovin ensitunnustelijat saapuivat keväällä 1996–98 hiukan keskimääräistä myöhemmin. Kerääntymissä ei myöskään päästy lähelle ennätystä, joka on vuodelta 1981. Maaningalla havaittiin silloin 130 kuovia. © Eelis Rissanen

Laji	Kevät 1996	Kevät 1997	Kevät 1998
Peukaloinen <i>Troglodytes troglodytes</i> (22.3.–13.4.–3.5./28)	15.4. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) 18.4. 1 p Lep Konnus (HRö, RR)	4.4. 1 p Kuo Niuva (AHa) 11.4. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa)	6.4. 1 p Son (A. Kaarakainen/PKr) 10.4. 2 p Rau Tyyrinvirta (TJa, ALä, IMa)
Rautiainen <i>Prunella modularis</i> (4.4.–17.4.–2.5./28)	21.4. eri puolilla 23.4. eri puolilla	17.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) 22.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) 22.4. 1 p + 1 m Lep Nikkilänmäki (HRö)	22.4. 5 m Vrk Lehtoniemi (OHu) 22.4. n. 5 m Kuo Puijonsarvi (EB) 23.4. eri puolilla
Punarinta <i>Erithacus rubecula</i> (3.4.–15.4.–30.4./31)	21.4. eri puolilla 23.4. 1 p Iis Keskusta (TMu) 23.4. 1 Ä Maa Lapinjärvi (ER)	7.4. 1 p Kuo Jynkkä (IMa) 24.4. 1 p Iis Huotari (KJä)	17.4. 1 p Vrk Taipale (HMi) 19.4. 2 p Suo Rieponniemi (TJa) 19.4. 1 p Lep Konnus (HRö)
Leppälintu <i>Phoenicurus phoenicurus</i> (25.4.–4.5.–13.5./31)	1.5. 1 Ä Maa Kinnulanlahti (IMa, MU) 4.5. 1 Ä Kuo Haapaniemi (EB) 4.5. 1♂ Vrk Lehtoniemi (monet)	1.5. 1♂ p Vrk Pitkälänniemi (HMi) 5.5. 1 Ä Kuo Niirala (EB)	28.4. 1♂ p Vjä Sopenjärvi (HHö) 29.4. eri puolilla
Pensastasku <i>Saxicola rubetra</i> (26.4.–5.5.–16.5./30)	4.5. 2 p Vrk Pitkälänniemi (monet) 5.5. 1♂ p Kiu Luupuvesi (ER, KRu, MU)	2.5. 1♂ p Kuo Keskimäinen (JKe, VU) 7.5. 1♂ p Sii Jälä (PSa)	27.4. 1 p Nil (PHA) 29.4. 1♂ p Vrk Pitkälänniemi (HMi)
Kivitasku <i>Oenanthe oenanthe</i> (8.4.–22.4.–4.5./31)	22.4. 1♂ p Kar kk (HHö, JaK, KRu) 23.4. 1♂ p Maa Lapinjärvi (HRö)	29.4. 2♂♂ p Vrk Lehtoniemi (TI) 30.4. 1♂ p Kuo Jänneniemi (JKe, VU)	18.4. 1♂♀ p Vrk Enso (TI, HKä) 19.4. 1 p Kuo Puutossalmi (AHg)
Ruokokerttunen <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (5.5.–13.5.–25.5./29).	13.5. 1 Ä Vrk Ruokolahti (OHu) 14.5. 1 Ä Kuo Savilahti (EB)	13.5. 1 Ä Vrk Käärmeniemi (OHu) 14.5. 3 Ä Vrk Mula (HRö, RR)	*2.5. 1 Ä Kuo Keskimäinen (EB) 11.5. 1 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu)
Hernekerttu <i>Sylvia curruca</i> (1.5.–10.5.–23.5./30)	8.5. 1 p Vrk Tyyskä (OHu) 11.5. 1 p Rau Tyyrinvirta (IMa) 11.5. 1 p Kuo Keskimäinen (ER)	12.5. 1 p Kuo Linnanpelto (HKO) 14.5. 1 Ä Sii Räisälä (MU)	2.5. 1 Ä Maa Lapinjärvi (KRu, VU) 3.5. us. eri puolilla
Pensaskerttu <i>S. communis</i> (5.5.–15.5.–28.5./31)	13.5. 1 p Kuo Sorsasalo (IMa) 14.5. 1♂ p Lep Nikkilänmäki (HRö) 14.5. 1 p Vrk (OHu)	13.5. 1 Ä Vrk Käärmeniemi (OHu) 15.5. 1 p Kuo Keskimäinen (VU)	11.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu, HKä) 14.5. 1♂ p Vrk Lehtoniemi (HMi)
Lehtokerttu <i>S. borin</i> (7.5.–20.5.–31.5./30)	21.5. 1 Ä Lep Suurijärvi (OHu) 21.5. 1 Ä Lep Nikkilänmäki (HRö) 23.5. 1 Ä Kuo Savilahti (AHa)	28.5. 1 p Vrk Lehtoniemi (HKä) 28.5. 1 Ä Rau Etelä-Saikari (TJa) 29.5. 1 p Kuo Saarijärvi (HKO)	16.5. 1 Ä Sii Räisälä (MU) 18.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (HKä)
Sirittäjä <i>Phylloscopus sibilatrix</i> (28.4.–9.5.–1.6./26)	4.5. 1 p Rau Nokisenkoski (HRö, RR) 11.5. 1 Ä Kuo Siikaniemi (EB)	10.5. 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) 12.5. 1 p Lep Nikkilänmäki (HRö) 12.5. 2 p Kuo (LHK)	30.4. 1 Ä Kuo Sammallahti (PHu) 1.5. 1 Ä Rau Rastunsuo (HRö)
Tiltalti <i>P. collybita</i> (17.4.–27.4.–5.5./31)	3.–4.5. 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, HRö) 4.5. 1 Ä Vrk Pitkälänniemi (monet)	6.5. 1 Ä Vrk Repokangas (OHu) 6.5. 1 Ä Vrk Mula (HRö) 9.5. 1 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu)	17.4. 1 p Sii Pöljänjoki (MU) 19.4. 1 Ä Lep Konnus (HRö)
Pajulintu <i>P. trochilus</i> (23.4.–2.5.–12.5./30)	2.5. 1 p Lep Nikkilänmäki (HRö) 3.5. 2 p Vrk Lehtoniemi (OHu)	7.–8.5. eri puolilla	28.4. 1 Ä Vrk Käärmeniemi (HKä) 28.4. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (HRö) 29.4. 1 Ä Vrk Pitkälänniemi (HMi)
Harmaasieppo <i>Muscicapa striata</i> (3.5.–15.5.–26.5./30)	6.5. 1 p Kuo Sorsasalo (IMa) 14.5. 1 p Lep Nikkilänmäki (HRö) 14.5. 1 Ä Rau Etelä-Saikari (TJa)	14.5. 2 p Rau Etelä-Saikari (TJa) 15.5. eri puolilla	14.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) 16.5. 1 p Vrk Hanhenkaula (HKä)
Kirjosieppo <i>Ficedula hypoleuca</i> (24.4.–6.5.–15.5./31)	1.5. 1 Ä Sii Räisälä (MU) 3.5. 1♂ p Kuo Sorsasalo (IMa) 3.5. 1 p Kiu (AY)	7.5. 1 Ä Vrk Tyyskä (OHu) 7.5. 1 Ä Vrk Könönpelto (TI) 8.5. 1 Ä Kuo Kelloniemi (EB) 8.5. 1 p Kuo (LHK)	25.4. 1 p Nil (PHA) 27.4. 1♂ p Kuo Linnanpelto (ALä)
Punavarpunen <i>Carpodacus erythrinus</i> (9.5.–18.5.–27.5./31)	18.5. 1 Ä Lep Nikkilänmäki (RR) 19.5. 1 Ä Sii Raasio (JKe, IMa, KRu)	14.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) 19.5. 1 Ä Jua Ruislampi (RM)	16.5. 1 p Iis Halosenniemi (JY) 17.5. 1 m Vrk Lehtoniemi (HKä) 17.5. 1 p Nil (PHA)
Peltosirkku <i>Emberiza hortulana</i> (1.5.–7.5.–17.5./30)	8.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) 11.5. 1 Ä Sii Raasio (MU)	13.5. 1 Ä Kuo Kelloniemi (AHa) 15.5. 2 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu)	9.5. 3 p Maa Keskimäinen (MU) 10.5. 1 Ä Rau Rastunsuo (TJa)
Pajusirkku <i>E. schoeniclus</i> (24.3.–10.4.–27.4./31)	20.–21.4. eri puolilla	16.4. eri puolilla 17.4. 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu)	17.4. 1♂ p Sii Pöljänjoki (MU) 19.4. us p/m eri puolilla (monet)

Kasurila (MU).

98: **28.3.** 3 m Rau Rastunsuo (TF, VU) ja 29.3. 3 p Lep Riikinneva (JKe, HKo). Normaalikokoinen kerääntymä: 25.4. 300 p Maa Lapinjärvet (ALä, ER).

Käki *Cuculus canorus*

(30.4.–11.5.–23.5./31)

96: **11.5.** 1 p Lep Unnukka (RR), 12.5. 2 Ä Rau Etelä-Saikari (TJa).

97: **10.5.** 1 Ä Vrk Kurola (HKä) ja 11.5. 1 Ä Iis Nerohvirta (maalikko/JY)

98: **13.5.** 1 p Ä Lep Ala-Särkijärvi (HRö) ja 15.5. 1 Ä Sii Väänälänranta (LHa, KRu) sekä 1 Ä Rau Etelä-Saikari (E. Jalkanen/TJa).

Tervapääsky *Apus apus*

(8.5.–20.5.–1.6./31)

96: **14.5.** 10 p Kuo Pappilanmäki (AHa), 19.5. 1 kiert Kuo Maljalampi (ALä).

97: **10.5.** 1 p Vrk Joutenlahti (HKo) ja 13.5. 15 p Vrk Joutenlahti (OHu) sekä 2 p Kuo Taivaanpankko (AM).

98: **11.5.** 1 kiert Kuo Huuhanmäki (EB) ja 15.5. 1 kiert Kuo satarma (ALä).

Varpuslinnut

Kiuru *Alauda arvensis*

(11.3.–27.3.–15.4./31)

96: **5.–6.4.** 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, IMa)

97: **15.3.** 1 p Vrk Lehtoniemi (HKo) ja 31.3. eri puolilla.

98: **27.3.** 1 p Kuo Ikonniemi (HKo), 28.3. 1 Ä Lep Timola (AKa) ja 2 m Vrk Tyyskä (OHu).

Törmäpääsky *Riparia riparia*

(1.5.–11.5.–27.5./27)

96: **5.5.** 1 p Kuo Välijärvi (ER, KRu, MU), 7.5. 1 p Vrk Tyyskä (OHu).

97: **3.5.** 1 p Vrk Ruokojärvi (HKä), 8.5. 1 p Kuo Keskimäinen (TF, VU).

98: **12.5.** 6 p Vrk Ruokojärvi (HKä), 16.5. 10 p Sii Raasio (MU).

Haarapääsky *Hirundo rustica*

(7.4.–3.5.–13.5./30)

96: **2.5.** 1 p Maa Patalahti (JaK, ER) ja 3.5. 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu).

97: **3.5.** 2 p Vrk Ruokojärvi (HKä) ja 4.5. 2 p Rau Tyyrinvirta (TJa)

98: **27.4.** 2 m Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 28.4. 1 p Vrk Enso (HKä, HMi).

Räystäspääsky *Delichon urbica*

(22.4.–5.5.–14.5./30)

96: **5.5.** 2 kiert Maa (IMa) ja 5 m Lap Linnansalmi (ER, KRu, MU) sekä 6.5. 6 m Rau Etelä-Saikari (TJa).

97: **3.5.** 2 p Vrk Pitkälänniemi (HRä) ja 4.5. 8 p Rau Tyyrinvirta (TJa).

98: **23.4.** 1 p Kuo Vehmasmäki (Jussi Mömmö/JPt) ja 4.5. us p Vrk Tyyskä (OHu).

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

(13.4.–27.4.–6.5./31)

96: **29.4.** 1 m Kuo Kelloniemi (EB), 30.4. 1 ä Maa Pyssymäki (HHö, JKe, JaK) ja 4 m Vrk Ruokojärvi (OHu).

97: **2.5.** 1 m Kuo Huuhanmäki (EB), 3.5. 1 ä (m) Sii Koivusaari (KRu, MU).

98: **25.4.** 6 m Sii Kemira (KRu, MU) ja 1 m Vrk Pirtinvirta (OHu), 26.4. 1 m Vjä kk (HHö).

Niittykirvinen *A. pratensis*

(2.4.–12.4.–26.4./31)

96: **20.–21.4.** eri puolilla (monet).

97: **8.4.** 1 p Lep Riikinneva (monet) ja 15.4. 1 p Kaa (JPt).

98: **19.–20.4.** eri puolilla (monet).

Lapinkirvinen *A. cervinus*

(5.5.–16.5.–1.6./25)

96: Kaikki: **4.5.** 1 p Ä ja 1 m ä Rau Rastunsuo (HRö), 14.5. 1 p Maa Lapinjärvet (AHa), 19.5. 1 ä Sii Raasio (JKe, IMa, KRu).

97: Kaikki: **17.5.** 2 p Maa Lapinjärvet (IMa, HKo), 17.5. 1 p Vrk

Ruokojärvi (TI), 18.5. 1 p Maa Pieni Lapinjärvi (ER).

98: Kaikki: **13.5.** 1 p Vrk Lehtoniemi (HKä, SMi).

Keltävästäräkki *Motacilla flava*

(20.4.–2.5.–9.5./30)

96: **4.5.** 3 p Vrk Pitkälänniemi (monet) ja 2 m Rau Rastunsuo (HRö, RR), 6.5. 6 p Maa Lapinjärvet (JaK, HKo), 14.5. 40 p Sii Raasio (MPH, AHa, HKo).

97: **3.5.** 1 p Kuo Keskimäinen (JKe, IMa, VU), 6.5. 1 m Vrk Ruokojärvi (HRä), Huippu 17.5. n. 200 p Maa Lapinjärvet (HKo, IMa).

98: **27.4.** 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu, HR), 29.4. eri puolilla (monet).

Västäräkki *M. alba*

(3.4.–11.4.–17.4./31)

96: **8.4.** 1 p Sii Räisälä (ER) ja 9.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu).

97: **3.4.** 1 p (kuoli) Rau Kerkonjoensuu (Hannu Tiitinen/JKn) ja 5.4. 1 p Iis Viitaa (?).

98: **15.4.** 1 kiert Kuo Puutossalmi (TF, AHg, VU) ja 1 p Vrk Lehtoniemi (TI), 16.4. Eri puolilla (monet).

Sinirinta *Luscinia svecica*

(28.4.–10.5.–23.5./29)

96: Kaikki: **12.5.** 1 p Kuo Sorsasalo (IMa) ja 1 p Jua Vehkalahti (RM) sekä 13.5. 1 Ä Vrk Ruokolahti (OHu), 14.5. 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu), 16.5. 2 p Kuo Linnanpelto (JKe, HKo, ER), 16.5. 8 p Vrk Lehtoniemi (JKe, HKo, ER), 18.5. 1 p Kuo Riistavesi (EB), 19.5. 1 p Sii Raasio (JKe, IMa, KRu), 20.5. 10 p Lep Kapeajärvi (OHu), 21.5. 10 p Maa Lapinjärvet (VU).

97: Kaikki: **29.4.** 1 p Vrk Lehtoniemi (SMi), 11.5. 10 p Kuo Kelloniemi (HKo), 13.5. 10 p Rau E-Saikari (TJa), 15.5. 1 p Vrk Mula (HRö), 17.5. 1 m Iis Keskimäinen (TMu), 18.5. 2–3 p Sii Iso Monninjärvi (lintukurssi), 20.5. 2 p Kuo Väinölänniemi (EB), 21.5. 2 p Maa Lapinjärvet (AHa, HKo) ja 1 p Kuo Sorsasalo (IMa) ja 3 Ä Vrk Käärmeniemi (OHu) ja 19 Vrk Ruokojärvi (OHu), 22.5. 1 p Kaa Luikonniemi (PRä) ja 1 p Jua Pisanoski (JVt), 25.5. 1 m Lap Keskimäinen (TMu).

98: Kaikki: **13.5.** 10 p Vrk pas-kis (HKä), 14.5. 1 p Lep Turpeensalmi (Raija Ikonen/HRö) ja 1 p Nil (PHa), 17.5. 10 p Maa Patalahti (JKe, HKo, VU), 18.5. 19 p Rau Etelä-Saikari (TJa), 21.5. 19 p Kuo Sorsasalo (IMa).

Mustarastas *Turdus merula*

(7.3.–31.3.–12.4./29)

96: **3.4.** 1 p Kuo Sorsasalo (IMa) sekä 8.4. 20 p Rau Vaajasaari (TJa) ja 1 p Ä Lep Konnus (HRö, RR).

97: Muuton toteaminen hankalaa: **13.3.** 10 p Rau E-Saikari (TJa), 1.4. 10 p Lep Nikkilänmäki (HRö).

98: **26.3.** 10 p Kuo Jynkkä (JTU, ALV), 28.3. eri puolilla (monet).

Räkättirastas *Turdus pilaris*

(5.3.–8.4.–23.4./31)

96: Talvehtimisen jälkeen vaikea todeta muuttoa: **25.3.** 1 p Vrk Lehtoniemi (HRö).

97: **17.4.** 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) ja 1 p Jua Rupsa (JuV), sekä 21.4. 1 p Lep kk (HRö, RR), Huippuna 29.4. a200 p Maa Vianta (KRu).

98: **21.3.** 2 p Sii Räisälä (MU), 22.3. 1 p Kuo Siikaniemi (EB)

Laulurastas *T. philomelos*

(12.4.–20.4.–30.4./30)

96: **22.4.** 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 23.4. 1 Ä Kuo Sorsasalo (IMa).

97: **25.4.** 1 p Vrk Verkkotie (HMi) ja 27.4. 1 p Kuo Sorsasalo (IMa) sekä 2 p (Ä) + us. m Lep (HRö).

98: **19.4.** 1 m Sii Ahmon pellot (MU) ja 20.4. eri puolilla (monet).

Punakylkirastas *T. iliacus*

(2.4.–13.4.–29.4./31)

96: **20.–21.4.** eri puolilla (monet).

97: **5.4.** 2 p Kuo Kaislastenlahti (JPt) ja 19.4. 1 p Vrk Ruokojärvi (TL, HKä).

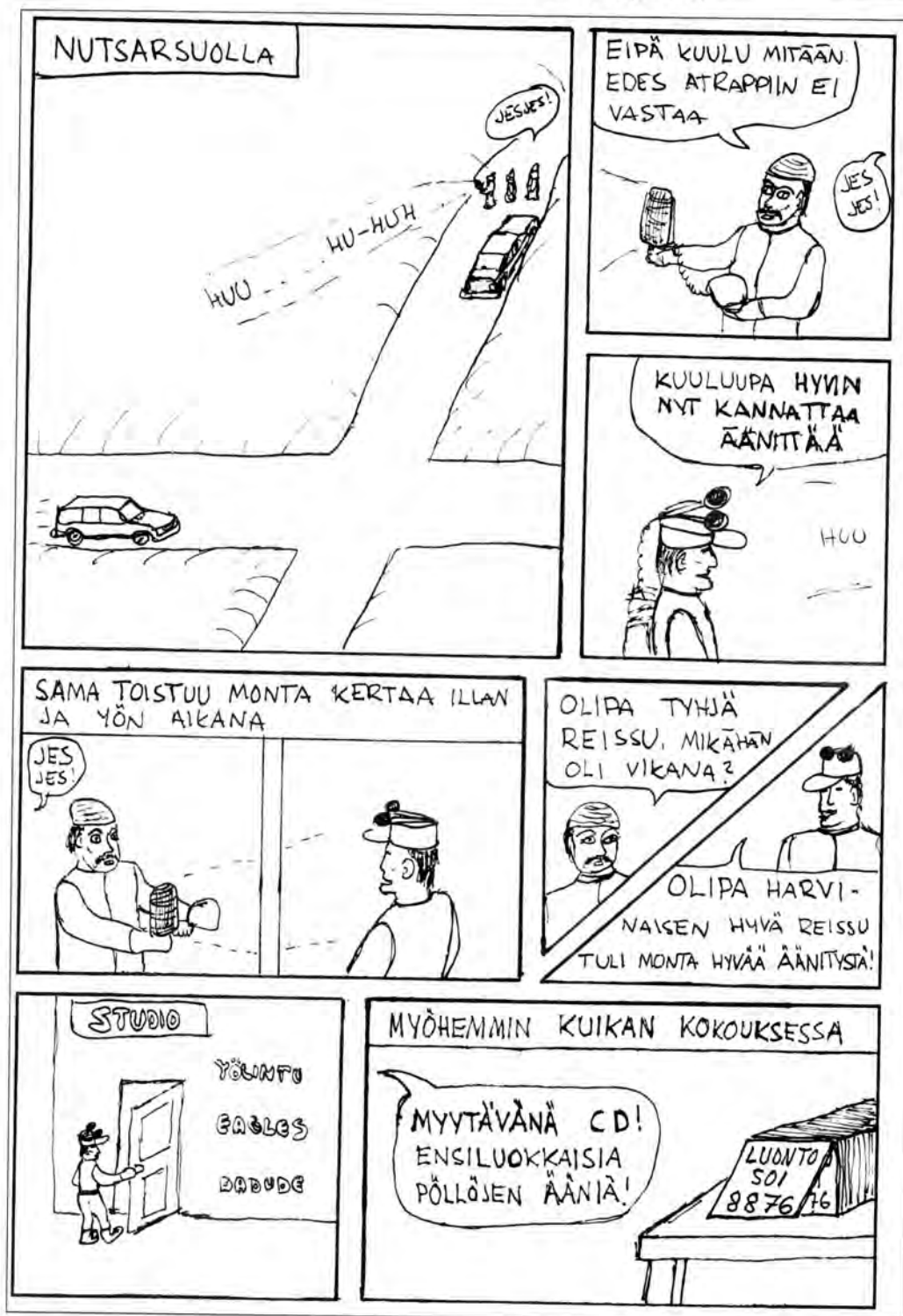
98: **16.4.** 1 p Lep Timola (Sanni Korhonen/TI) ja 19.4. eri puolilla (monet).

Kulorastas *T. viscivorus*

(30.3.–17.4.–1.5./28)

96: **20.4.** 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) ja 22.4. 2 p Rau Rastun-

Taulukko 4. Eräiden varpuslintujen saapuminen Pohjois-Savoon keväinä 1996–98. Harmaasiepon osalta taulukon ulkopuolelta kannattaa mainita vuodelta 1996 kerääntymä **16.5.** 10 p Vrk Lehtoniemi (HKo, ER). * = saapumisen sennäytys

Järripeippo *F. montifringilla*
(21.3.-15.4.-29.4./31)

96: 16.4. 10' p Lep kk (HRö) ja 20.4. 1 p Kuo Kelloniemi (EB) sekä 6 m Vrk Lehtoniemi (OHu).

97: 20.4. 1 p Vrk Ruokojärvi (HRä) ja 21.4. 1 p Kuo Jynkkä (JaK).

98: 21.4. 10' p Rau Etelä-Saika-ri (TJa), 22.4. eri puolilla (monet).

Hemppe *C. cannabina*
(23.3.-4.4.-30.4./30)

96: Ensimmäiset: 6.4. 1 m Vrk Lehtoniemi (IMa) ja 13.4. 1 m Kuo Väinölänniemi (EB). Havaintoja niukasti n. 10 yksilöstä.

97: Ensimmäiset: 5.4. 1 p Vrk Lehtoniemi (HMi) ja 6.4. 1 p Kuo Itkonniemi (HKO) sekä 1 Vrk Lehtoniemi (monet). Ei keräntymisiä. Havaintoja tavanomaiseen tapaan n. 20 yksilöstä.

98: Aikaisimmat: 29.3. 1 p Vrk Lehtoniemi (MMi) ja 8.4. 10' p Vrk Lehtoniemi (HMi). Enimmillään 20.4. 7 p Vrk Lehtonie-

mi (OHu). Yhteismäärä hiukan normaalia suurempi 35 yksilöä.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*
(2.4.-12.4.-2.5./30)

96: 21-22.4. eri puolilla. Suurin keräntymä 4.5. 130 p Lap Sonnilanlampi (ER, KRu, MU). Yhteensä 350 yksilöä.

97: 19.4. 1 p Maa Patajärvi (JRI, MU) ja 23.4. 1 p Sii Ahmon pelot (MU). Huippuna 8.5. 300 p Maa Patalahti (JaK, ER, JVT). Kokonaismäärä 500 yksilöä.

98: 22.4. 3 m (ä) Kuo Puutossalmi (ALä) ja 24.4. 1 m Rau Rastunsuo (TF, VU). Eniten 3.5. n. 100 p Kuo Keskimäinen (JRI, MU). Kokonaismäärä 262 yksilöä.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*
(23.2.-23.3.-9.4./31)

96: Ensimmäiset: 22.3. 1 m Kuo Siikaniemi (EB) ja 23.3. 1 p Lap Väisälänmäki (HRö, RR). Suurin keräntymä 8.4. n. 160 p/kiert Sii Musti (JPy, KRu). Viimeisimmät 20.4. 2 p Vrk Lehtoniemi (OHu). Havaintosumma n. 500 yksilöä.

97: 9.3. 1 m Vrk Lehtoniemi (HRä) ja 10.3. ä/m Rau E-Saika-ri (TJa). Huippuna: 16.4. 140 p Sii Jälä (IMa, KRu) ja 170 m Sii Ahmon pelot (MU) sekä 19.4. yht. 354 p eri puolilla Sii ja Maa (JRI, MU). Viimeiset 28.4. 3 p Vjä Pikku-Porkkala (HHö). Havaintosumma normaalia suurempi n. 1800 yksilöä.

98: 25.3. 6 p Vrk Enso (OHu, HMi) ja 2 p Lep Kurjala (HKA) sekä 28.3. eri puolilla. ei suurempia huippuja. Viimeinen 25.4. 1 m Kuo Kelloniemi (EB). Havaintosumma tavanomainen n. 570 yksilöä.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*
(21.4.-1.5.-19.5./28)

96: Vain kolme havaintoa: 1.5. 1 Ä Maa Lapinjärvet (MU), 4.5. 1 p Vrk Pitkälänniemi (JKe, JaK, HKo) ja 20.5. 1 Ä Lep Pieni Miehälänjärvi.

97: Kaikki havainnot: 29.4. 1 p Maa Lapinjärvet (JKe, IMa, VU), 30.4. 1 p Kuo Sorsasalo (IMa), 1.5. 1 p Maa Ruokovirta (ER), 4.5. 3 m Kuo Keskimäinen (ER) ja 8.5. 1 p Lap Linnansalmi (ALä) sekä 1 p + 1 m Maa Patalahti (JaK, ER, JVT).

98: Neljä havaintoa: 24.4. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu), 26.4. 10' Lep Timola (AKa, TKa, TKO), 28.4. 3 m Kuo Siikaniemi (EB) ja 8.5. 1 ä Kuo Huuhanmäki (EB).

Lopuksi

Kiitos vielä kaikille havaintojaan lähettäneille. Koska katsauksessa on monen vuoden havaintoja, olkaa tarkkana ja ilmoitelkaa virheitä ja muita tarpeellisia kommentteja katsauksen suhteen. Katsauksentekijät saavuttivat tavoitteensa ja astuivat aimo harppauksen kohti nykyaikaa.

Pohjois-Savo vuonna nolla, eli kuumaakin kuumemman kuntapinnakisavuoden yhteenve-to on lintufaunistiikan osalta valmis. Kuntapinnakisän tuloksia ei koskaan virallistettu, koska tiukimmin tukkanuottasilla olleet kuopiolaiset ja rarijärveläiset eivät tulostenlaskusta yksimielisyyteen päässeet ja koko hanke päätettiin haudata hiljaisuudessa, ettei kuopiolaisuutta pinnamiestä lainaten "meistä tulisi lopullisesti vihamiehiä". Silloinen skisma lienee jo unohdettu? Oli miten oli, tuloksia ei esitetä tässä, vaikka kylä pinnat osataan Rarijärvellä oikein laskea. Muiden laskutaitoon ei parane kantaa ottaa.

Siivekkään sivumäärän supistamiseksi eikä muutenkaan ole syytä laajalti kommentoida katsausvuoden tapahtumia. Merkittävimmät lintutapahtumat ajoituivat kai kesään ja loppuvuoteen. Faunistisesti katsottuna mielenkiintoisinta antia oli maakotkan paluu Pohjois-Savon pesimälinnustoon. Paluu jäi pesintöjen osalta ainakin tällä erää lyhyeksi, minkä verran faunististen katsausten tulevista jatko-osista voinee etukäteen paljastaa itse saippuaoop-peran siitä pahemmin kärsimättä.

Pohjoissavolaisen kesän 1997 ehdotonta herkkua oli "sirkkelinsoitto", jota tulkittiin peräti neljän erilaisen nuotituksen mukaan: siis aariat sovitettuna pensas-, viiru-, viita- ja ruokosirkkelille. Viirusirkkalintu oli ensimmäinen laatuaan maakun-

nassa – pitkään odotettu vierailija kuitenkin – eikä päässyt yllättämään sen paremmin ajankohdallaan kuin havaintoajallaankaan (Spurgulle tiedoksi, että tämä jälkimmäinen tarkoittaa yötä, edellinen päivämäärää!). Pääasia, että se lisäsi duracell-yökyöpeleiden kuninkaaseen, Jekkuun, lisää kierroksia. Luulenpa, ettei Kuopion ja Siilinjärven yölaulajia ole koskaan aiemmin kuunneltu yhtä tehokkaasti, vaikka työstä taisivat vastata vain muutamat henkilöt – osa jyjän, osa opettajan pitkien vapaiden voimalla, loput muuten vaan. Yölintuihin laskettava rastaskerttunen muisti pistäytyä Savon kultamailla 14 vuoden tauon jälkeen.

Bongareille kauden harvinaisuudet antoivat toisinaan vesiperän, sillä ruostepääsky sen paremmin kuin niittysuohaukka tai leveysrystökihatkaan eivät antautuneet aloleen. Pikkulajit, -kajava ja -uikku, sentään viipyivät useamman ihasteltavina – samoin tekivät mustalajit, -päätasku ja -lep-pälintu. Väreissä pysyäksemme sinipyrstö(t) oli(vat) liki sensaatio (asiantuntijat olkoot toista mieltä) ja valkoselkätikka majaili pitkään läskillä Kuopion Päivärannassa. Tästä saamme kiittää ehkä Juuso Häikiön "huonosti" hoidettua pihamaata! Biodiversiteetti rules everywhere.

Jääkuikka kannattaa erikseen mainita: se on ollut harvinaista herkkua – joskaan ei Amerikan sellaista – Pohjois-Savossa. Jätti päätti pistäytyä lokakuun vallankumouksen ja Migien muistoa kunnioittamassa Rissalan ilmatilassa. Rahvon hevosties-

ten mukaan otus nähtiin myös tutkassa. Anekdotien joukkoon mahtuu vielä uutinen Eelis-Tellervon pykäämästä risupestä matkustajasataman leppään. Eelis-Tellervo eli Rudolf ei tietävästi kuitenkaan saanut jälkikasvua, mikä teekkoon ilouutisesta myös hiukan surullisen. Sinappia pääravintonaan nauttivan nokivaakun edesottamuksista saamme varmaan vielä lukea useampaan kertaan. Ei, en ole ennustaja, tiedän asian muuten vaan.

Loppujen lopuksi, mitä voisi sanoa. Ainakin sen, että kummallinen vuosi: tuntuipöllö jäi näkemättä, mutta lyhytnokkahanja sen sijaan nokitettiin kolme exemplaaria. Se on jotakin se.

Kirjoittajista KRU vastasi faunistisen kakun pohjan paistamisesta kirjoittaen valtaosan lajeista ja nämä joutuvat jorinat siinä sivussa. ER koristeli pohjan AHK-lajien havainnoilla. Pinnagastronomian erityisasiantuntija Markku Ukkosta on kiittäminen virheiden ja epäloogisuuksien nuuskimisesta (nuuh, nuuh... hyh-hyh!) ennen kermavaahdon pilaantumista. No, nyt se meni "jo"... Kakkupaperin säästämiseksi tämän peruskakun päälle ei enää laitettu paljoa "värikkäitä" (lue: mustavalkoisia) karkkeja, joten lopullinen arviointi jää syömämiehille, jos niitä enää on. Ainakin Kolde "syö", tekee ehkä muutakin, ja muistelen Ylitarkastajankin joskus pureskelleen jonkun siivekkään siipiä. Bon appetit! You are my destiny, vaikka Rarijärveltä katsottuna kuulutekin vihollisen leiriin. (KRU)

Pohjois-Savon linnuston

Faunistinen katsaus 1997

Lajihavainnot

Kalle Ruokolainen & Eelis Rissanen

Kaakkuri *Gavia stellata* (1). Keväthavainnot: 2.5. 2 p Rautalamppi kirkonkylä Äijävesi (Eka, JKn), 3.5. 6 p (HKä) ja 6.5. 20 p Varkaus Siitinselkä (OHu), 5.5. 4 m Varkaus Lehtoniemi (OHu) sekä 30.5. ääntä Rautalamppi/Suonenjoki Iisvedeltä (TJa).

Pesintöjä ilmoitettiin vain yksi Suonenjoelta, jossa yksi perinteisistä pesimäpaikoista oli autiona ja toisella varttui yksi poikanen (TJa, MLi). Kolmannelta paikalta ei saatu tietoja. Pesivät linnut olivat paikalla ainakin 18.5. alkaen. Heinäkuulta yksi havainto: 27.7. 1 m E Rautalamppi Etelä-Saikari (TJa). Elokuulta kaksi havaintoa, jotka voivat merkitä pesinnän yritystä tai reviiä lähiseudulla: elokuun puoliväli 2 ad

p Tuusniemi Iso Seinälampi (A. Parviainen) ja 20.8. 2 p Kuopio Kuukka (JTU). Lisäksi 17.8. ja 27.8. kuultiin ääniä Rautalammin Etelä-Saikarilla (TJa).

Syys-marraskuulta kahdeksan muuttohavaintoa yksittäisistä linnuista: 20.9. 1 m Kuopio Sotkan- niemi (AHa, JKe, HKo), 12.10. 1 m Siilinjärvi Siltasalmi (KRU, MU), 16.10. 1 m Siilinjärvi Ruokoniemi (ER, JRi, MU) sekä 14.10. 1 m (JRi), 15.10. 1 m, 17.10. 1 m, 21.10. 1 m (VU) ja 3.11. 1 m (PSa, VU) Kuopio Puutossalmi.

Kuikka *G. arctica* (2B). Pielaveden Vaaraslahden alueelta laskettiin yhdeksän reviiä, joista kolmelta löydettiin pesä ja yhdeltä

parilta yksi poikanen (KRU). Rautalammin ja Suonenjoen Iisvedeltä ilmoitettiin neljä paria, joista ainakin yhden pesintä epäonnistui ja kahdella muulla nähtiin 1+2 poikasta (TJa). Rautalammin Niinivedeltä ilmoitettu pari sai yhden poikasen (TJa). Tuusniemen polkupyöräpinnarallin havainnot on lueteltu omassa julkaisussaan (ks. Ruokolainen 1997).

Jääkuikka *G. adamsii* (A) (0/2/1). Pohjois-Savon kolmas havainto: 15.10. 1 juv/tp S/N/W Siilinjärvi Rissala Mustikkamäki (MU, JRi). Aiemmat havainnot ovat vuodelta 1993.

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis* (A) (1/30/1). Yksi havain-

to: 7.-16.11. 1 vp p Siilinjärvi Juurusvesi Siltasalmi (KRU, JPt ym.), mikä on 32. pikku-uikkuhavainto Pohjois-Savosta. AHK on tarkastanut havainnon, koska se on talviajan (1.12.-29.2.) ulkopuolelta. Havaintoajankohta on kuitenkin lajityypillinen.

Härkälintu *Podiceps griseigena* (2A). Havainnot ajalta 30.4.-29.8. Rautalammin ja Suonenjoen Iisvedellä havaittiin viisi reviiä (TJa), Maaningan/Siilinjärven Keskimmaisella 1 reviiä (VMV) sekä Keitelelen Hamulanlahdella kaksi pesivää paria (KRU). Kesä-heinäkuulta neljä havaintoa: 7.6. 2 ad pesällä Tuusniemi Juojärvi Pajulahden silta (monet), 7.6. 2 p Tuusniemi Meijerin ranta

(OHu, ALi), 7.6. 1 p Vehmersalmi Mustinlahti (JaK, MaK), 7.6. 1 p Vehmersalmi Ukonlahti (JaK, MaK), 2.7. 1 ad p Siilinjärvi Paa-sisalon luoteispuolella (MU) ja 22.7. 2 ad + 3 pull p Siilinjärvi Autioranta (KRu, IMA). Touko-kuulta havaintoja mm. Kaavilta, Kuopiosta ja Siilinjärveltä.

Mustakurkku-uikku *P. auritus* (2A). Keväthavainnot toukokuulta: 8.5. 1 p Iisalmi Kihlovirta (JYI), 8.5. 1 p Kuopio Keskimäinen (JKe, IMA), 8.5. 1 p Varkaus Siitinselkä (OHu), 9.5. 1 p Iisalmi Haapajärvi Pesolanniemi (JYI), 10.5. 1 p ja 27.5. 1 p Kuopio Pöksänlampi (AHg), 13.5. 1 p (VU) ja 21.5. 1 p (AHa, HKo) Maaninka Lapinjärvet sekä 15.5. 1 p Siilinjärvi Raasio (KRu).

Vähintään pesintään viittaavia tietoja kolmelta paikalta: 2.–3.6. 1 pesäkummulla Nilsin Palonurmi (PHA), 7.–18.6. 1 p, 25.6.–27.7. 3–4 p ja 2.–23.8. 1–2 p Siilinjärvi Raasio (monet) sekä 15.7. 2 ad p Kuopio Kurkimäki Kivi-järvi (AHg).

Merimetso *Phalacrocorax carbo* (1). Havaintoja ajalta 21.3.–10.12. Kuukausittaiset yksilömäärät: III 1, IV 8, IX 16, X 26, XI 1 ja XII 3, yhteensä 56 eri yksilöä. — Kevät: 21.3. 1 juv p Varkaus Siitinselkä (IMA), 13.–14.4. 1 ad p Varkaus Huruslahti (TIm, HMi), 21.–29.4. 3 ad p (OHu, HMi) ja 26.4. 1 ad m N Varkaus Lehtoniemi–Siitinselkä (OHu, ALi), 25.4. 1 p Kuopio Kallansillat (JRI), 28.4. 1 p Maaninka Mustavirta (ALä), 29.4. 1 p Kuopio Kallansillat (AHg, JKe, IMA, VU) ja 1.5. 1 *sinensis*-tyypinen p Maaninka Mustavirta (JaK, HKo, ER, KRu). — Syksy: 20.9. 1 m Siilinjärvi Raasio (MU), 21.9. 2 m Varkaus Pitkälänniemi (Hko, ER, VU), 22.9. 1 m S (AHg), 28.9. 1 m (AHg, JKe, IMA, VU), 30.9. a7 p (AHa, IMA, PSa, VU), 4.10. 5(2a) m (VU), 11.10. 2 m (TF, JKe, JPy, VU ym.), 14.10. 1 m (AHg, IMA, VU), 16.10. a2 kiert (VU) ja

21.10. a3 m (VU) Kuopio Puutossalmi, 24.9. 1 p, 25.9. 2 p ja 4.–5.10. 1 p Iisalmi satama (MNI, JYI), 26.9. 1 kuollut katiskasta Varpaisjärvi Petäysjärvi (L. Pitkänen/mus), 26.9. 1 juv p Varkaus Siitinselkä (OHu, ALi), 4.10. ja 19.10. 1 p Kuopio Sotkanselkä Majakkakari (AHg), 5.10. 1 löydetty vaivaisena, kuollut Kiuruvesi Meijerinranta (T. Jauhainen/mus), 5.10. 2 juv p ja 11.10. 3 juv p Varkaus Komminselkä (OHu), 10.10. 2 p ja 16.11. 1 p Siilinjärvi Juurusvesi (KRu, MU), 11.10. 2 m (KRu, MU) ja 15.–16.10. 1 p (ER, JRI, MU) Siilinjärvi Rissala. 11.10. 1 p Siilinjärvi Autioranta (KRu, MU), 18.10. 1 kuollut Maaninka Onkivesi Kääninniemi (T. Väisänen/mus), 21.10. 2 m Kuopio Sotkan-niemi (AHg), 1.–6.12. 1 juv p Varkaus Pirtinvirta–Huruslahti (OHu, HKo, HKä, ALi, HMi, IMA, JPy, PPy, ER, KRu, HRä, VU), 7.12. 1 m Iisalmi Peltosal-mi (J. Rönkkö) ja 10.12. 1 juv p Iisalmi Koljonvirta, otettiin hoitoon 11.12., kuoli (M. Tallgren). Lisäksi Nilsin Syvärillä nähtiin ”ennen jäiden tuloa” 2 p merimetsäsoa (kalastajat/PHA). Kalastajien mukaan Syvärillä on merimetsäsoja syksyisin lähes vuosittain.

Melko runsas, mutta normaaliin tapaan syksyyn painottuva esiintyminen. Mustavirran *sinensis*-tyyppisellä yksilöllä oli hyvin valkoinen pää. Rissalassa ja Puutossalmella 11.10. havaitut 2 m on laskettu samoiksi yksilöiksi.

Kaulushaikara *Botaurus stellaris* (1). Havaintoja ajalta 10.4.–25.6. Kevään ensihavainto saatiin 10.4. Varkauden Mufalla tavatus-ta 1 p yksilöstä (OHu). Ensimmäiset koiraat ääntelivät 28.4. ja 6.5. Mufalla (OHu), 1.5. Kuopion Keskimmaisella (IMA) ja 13.5. Siilinjärven Vähättömällä (MiU).

Reviirejä yhteensä 13: Iisalmi (1), Vedenpäänlahti–Kihlovirta (TMu, MNI, AVä, JYI); Kuopio (2), Keskimäinen (VU) ja Pöksänlampi (AHg ym.); Maaninka (4), Lapinjärvi/Keskimäinen

Lyhenteet

(A)	= AHK-laji (lajinimen jäljessä), esitetyt havainnot AHK:n tarkistamia ja hyväksymiä (ei koske Joroisten havaintoja)
(RK)	= RK-laji (lajinimen jäljessä), esitetyt havainnot ovat valtakunnallisen rareiteetikomitean hyväksymiä
(1)	= lajista kerätään kaikki havainnot (lajinimen jäljessä)
(2A)	= lajista kerätään kaikki pesimäaikaisten havainnot (lajinimen jäljessä)
(2B)	= lajista kerätään pesä- ja poikuehavainnot sekä tiedot reviireistä ja pesimäbiologiasta (lajinimen jäljessä)
(2C)	= lajista kerätään tietoja ja arvioita selvärajaisien alueiden pesimäkannoista (lajinimen jäljessä)
p	= paikallinen tai lepäilevä
m	= muuttava; jos muuttosuunta tiedossa, merkitty muuttosuuntalyhenne (S, W, SW jne.)
kiert	= kiertävä
r	= rengastettiin
rumm	= rumuttava (käytetty tikkojen kohdalla)
Ä	= laulava tai soidinaäntelevä
ä	= muuten ääntelevä, äänihavainto
a	= parvi; a5 = viiden parvi, 5a = viisi parvea, 100(5a) m = yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
kv	= kalenterivuosi; iät kalenterivuosina
ad	= vanha (alkuinen)
subad	= esilaikuinen
juv	= nuori (1 kv/2 kv kevät); osa nuoriksi ilmoitetuista petolinnulsta lienee ollut esilaikuisia
pull	= pesäpoikanen tai lentokyvytön maastopoikanen
tl	= lentokykyinen, muuten iältään määrittämätön
tp	= talvipukuinen
mus	= Kuopion luonnonhistoriallisen museon kokoelmissa oleva yksilö

RK- ja AHK-harvinaisuuksien nimen jälkeisissä suluissa on ensin lajin ennen vuotta 1974 tavatut yksilöt, toiseksi yksilöt vuosilta 1974–95, ja viimeiseksi vuoden 1996 yksilömäärä.

(VMV), Mustavirta (PRu, VMV), Patajärvi ja Patalahti (VMV); Siilinjärvi (3), Iso-Jälä (KRu), Jännevirta (ER, KRu, MU, VU) ja Kevätön (MiU) ja Varkaus (3), Mula 2 ja Ruokojärvi (OHu). Ylämainittuihin reviireihin liittyviksi tulkittiin seuraavat havainnot: 16.–17.5. 1 Ä Kuopio Sotkansalmi (IMA, VU) → Pöksänlampi, 6.6. 1 Ä Tuusniemi Koivulahti (VU) → Kuopio Keskimäinen ja 25.6. Kuopio Jänneniemi Kopolanlahti (KRu) → Siilinjärvi Jännevirta. Syys-havaintoja vain yksi: 21.8. 1 p Maaninka Lapinjärvet (VMV).

Etelä-Savon puolelta tuli yksi tieto: 14.6. 1 Ä Joroinen Jorois-selkä (OHu).

Harmaahaikara *Ardea cinerea* (1). Havaintoja, joiden tulkittiin koskevan vähintään 19 eri yksilöä, ajalta 11.7.–24.9.: 11.7. 1 ad p Siilinjärvi Kevätön (MU, P. Salonen), 25.7. 2 p Maaninka Ylä-Ruokovesi (PRu), 25.7. 1 p Varkaus Mula (HRä), 25.7. 2 p,

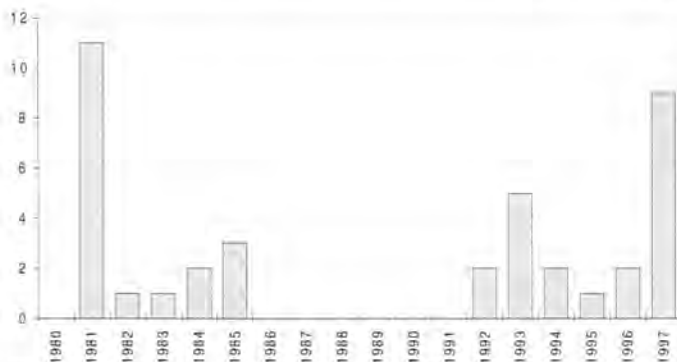
nousivat lentoon Varkaus Tyyskä (OHu), 28.7. 1 p (JPy) ja 3.8. 1+1 m (MU) Siilinjärvi Raasio, 9.8. 1 p Maaninka Ala-Ruokovesi Ruokolahti (PRu), 9.8. 1 p Maaninka Ruokovirta (PRu), 9.8. 1 p, ilmeisesti sama kuin edellinen, Maaninka Tavinsalmi (PRu), 17.8. 2 juv p (ALi, SMi), 22.8. 2 juv S Mustilta (KRu, ALi, SMi), 23.8. 1 m S ja 24.8. 1 juv m S (ALi, SMi) Siilinjärvi Raasio, 17.8. 2 p (PRä), 6.9. 1 ad + 2 juv p (JKe, IMA), 7.9. 3 p (PRä), 14.9. 1 ad + 1 juv p (AHa) ja 21.9. 2 p (AHa, JKe, IMA) Kuopio Keskimäinen, 18.8. 1 p Kuopio Neulaniemi Tervaruuksi (maalikko/JPt), 21.8. 1 ad p Kuopio Kuukka (M. Pirskanen) sekä 24.9. 1 juv p Kuopio Kallansillat (Hko, IMA). Esiintyminen oli siis varsin normaali. Elokuun lopussa (17.–24.8.) Raasiosta havaitut yksilöt on tulkittu samoiksi kahdeksi nuoreksi kiertelijäksi.

Pikkujoutsen *Cygnus columbianus* (A) (6/20/1). Yksi muuttohavainto syksyltä: 5.10. 1 ad m W viiden vanhan laulujoutsenen kanssa Varkaus Siitinselkä (HKä, TIm). Aiemmat havainnot ovat valtaosin keväältä. Ensimmäiset syys-havainnot ovat vasta 1990-luvulla – tämä on lajissaan neljäs.

Laulujoutsen *C. cygnus* (2B). Lajista julkaistaan nyt vain varmistetut pesimähavainnot, sillä joutsenia nähdään erittäin paljon pitkin kesää vähän siellä sun tääl-

Havainnoijat.

Pentti Alaja (PA), Erkki Björk (EB), Timo Filipoff (TF), Aarne Hagman (AHg), Lauri Hallikainen (LHa), Mika-Petri Harju (MPH), Aimo Hartikainen (AHa), Pertti Hartikainen (PHA), Vesa Hartikainen (VHa), Patrick Hublin (PHu), Osmo Huupponen (OHu), Terho Hämäläinen (TeH), Harri Högmänder (HHg), Harri Hölttä (HHö), Timo Immonen (TIm), Tuomo Jalonen (TJa), Pertti Kaarakainen (PKa), Antti Kanninen (AKa), Jaakko Kettunen (JKe), Jukka Kinnunen (JKi), Jarkko Koskela (JaK), Maria Koskela (MaK), Heikki Kotilainen (Hko), Janne Kumpulainen (JKu), Hannu Kärkkäinen (HKä), Kari Laamanen (KLä), Seppo Leinonen (SLe), Paavo Liimatta (PLi), Antero Lindholm (ALi), Martti Lintola (MLi), Asta Lähdesmäki (ALä), Ilkka Markkanen (IMA), Harri Miettinen (HMi), Seppo Mikkonen (SMi), Teppo Mutanen (TMu), Markku Niiranen (MNI), Juha Piiipponen (JPi), Juha Poutanen (JPt), Lauri Puranen (LPu), Perttu Puranen (PPu), Jyrki Pynnönen (JPY), Petro Pynnönen (PPY), Eino Repo (ERe), Risto Rikala (RRi), Eelis Rissanen (ER), Juhani Rissanen (JRI), Kalle Ruokolainen (KRu), Pentti Runko (PRu), Kalevi Rutonen (KRt), Hannu Räsänen (HRä), Pertti Räsänen (PRä), Seppo Räsänen (SRä), Helena Rönkä (HRö), Risto Rönkä (RRö), Matti Saarela (MSr), Petri Sallinen (PSa), Kari Saukkonen (KSa), Uolevi Skarén (USk), Veli-Matti Sorvari (VMS), Keijo Taskinen (KTä), Jorma Tuomainen (JTU), Markku Ukkonen (MU), Mirja Ukkonen (MiU), Visa Uusipaikka (VU), Esko Vesänen (EVe), Anna-Liisa Voutilainen (ALV), Aaro Väinänen (AVä), Veli-Matti Väinänen (VMV), Juha Väättäin (JVt), Jarmo Yliluoma (JYI) ja Kristian Ylönen (KYI).

Kuva 1. Merihanhien yksilömäärät Pohjois-Savossa vuosina 1980–1997.

lä: Iisalmi Keskimmäinen (KRu) ja Pikku-Ahmo (TMu); Kaavi kirkonkylä Tuovilanlampi, Onni-vaara Heinä-Sipi ja Maarianvaara Suolampi (SRä); Kuopio Keskimmäinen (monet) ja Kurkimäki Kivijärvi (AHg); Lapinlahti Ylimmäinen (KRu); Maaninka Patajärvi, Patalahti 2 pesää (VMV) ja Kinnulanlahti Vasemmaisentalampi (PRu); Pielavesi Iso-Kiukoinen ja Jylänginjärvi (KRt); Siilinjärvi Ylimmäinen (VMV) sekä Suonenjoki Ranta (Haloset/TJa). Poikasia emoilla havaittiin seuraavasti: 1+3+3+4+5.

Metsähanhi *Anser fabalis* (2A). Pesimäaikaista havaintoja vain yksi, koska Ylä-Savon soita ei kovin paljon kesällä kuljeksittu: 21.6. 2 p + paljon ulosteita Sonkajärvi Suojärvensuo (JKu, KRu).

Lyhytnokkahanhi *A. brachyrhynchus* (A) (0/4/3). Kaksi keväistä havaintoa ja Pohjois-Savon ensimmäinen syyshavainto: 27.4. 1 p Juankoski Vuotjärvi (JVt), 2.5. 1 p Lapinlahti Sonnilanlampi (KRu, HHö, PSa) ja 11.10. 1 m SW metsähanhiparvessa Kuopio Puutossalmi (HKo, JKe, VU ym.). Pöyhösen (1995) mukaan lajia on tavattu Suomessa joitakin kertoja vielä lokakuun lopulla ja kerran joulukuussa.

Tundrahanhi *A. albifrons* (1). Runsas esiintyminen erityisesti syksyllä: 26.4. 1(2kv) m NE Varkaus Pitkälänniemi (OHu, ALi, HMi, HRä), 29.4. 1 p (JKe, IMA, KRu, VU), 1.5. 1 p (JaK, HKo, ER, KRu), 8.5. 1 p (TF, AHa, HKo, VU) ja 16.5. 1 p Maaninka Lapinjärvet (VMV), 2.5. 1 p Iisalmi Kihlovirta (MNi, JYI), 2.5. 1 p lähti NE Siilinjärvi Aappola (KRu, PSa), 25.5. 1 p Maaninka Patajärvi (VMV), 30.9. 1 m metsähanhiparvessa Kuopio Puutossalmi (AHa, IMA, PSa, VU), 2.10. a44 m Siilinjärvi Raasio (KRu),

10.10. a3 m W Siilinjärvi Silta-salmi (KRu, MU), 11.10. 124(2a) m Kuopio Puutossalmi (TF, JKe, HKo, ALä, IMA, JPy, PSa, VU) ja 11.10. 271(6a) m Siilinjärvi Rissala Vehkamäki (KRu, MU). Kevään yhteismäärä seitsemän ja syksyn 442 yksilöä.

Merihänhi *A. anser* (1) (us./36/9). Laji poistui AHK-tarkastettavien listalta. Kaikki havainnot: 1.4. 1 p Varkaus Huruslahti (OHu, TIm, HMi, SMi, HRä), 22.4. a4 p, lähti NE Varkaus Ruokojärvi (HRä), 30.4. 1 p Kuopio Keskimmäinen (JKe, VU), 1.5. 1 p, lähti N Siilinjärvi Jälä (MU), 6.5. 1 p Maaninka Lapinjärvet (PRu) ja 10.5. 1 m N Kuopio Keskimmäinen (IMA). Merihanhien esiintyminen on Pohjois-Savossa melko epäsäännöllistä, mutta tällä kertaa yksilömäärä nousi tavallista suuremmaksi (kuva 1).

Lisäksi yksi havainto Etelä-Savosta: 3.5. 1 m Kangaslampi Kurenlahti (OHu). Vuoden 1995 katsauksessa (Ruokolainen & Lindholm 1998) julkaistiin vanha merihanhiehavainto Lapinlahdelta, jonka vuosiluku oli kirjautunut väärin. Päivämäärän pitäisi olla 19.4.1983 (ei 1993).

Kanadanhanhi *Branta canadensis* (1). Rautalammin havainnot: 1.1. alkaen keväeseen enimmäkseen 17 talvehtijaa (TJa, JPy) sekä joulukuussa 1.12. 11 p (JPy, ER, KRu, VU), 5. ja 6.12. 16 p (HKä, HMi, JPy, HRä), 26.12. 13 p (OHu, ALi, JPi) ja 26.12. 17 p (H. Holopainen) Tyrvirvasta. Pesimähavaintoja ei Rautalammilta ilmoitettu.

Muualla tavattiin 12 kertaa: 22.4. 3 p Kuopio/Siilinjärvi Jännevirta (JaK, VU), 27.4. 1 p Juankoski Vuotjärvi (JVt), 27.4. 2 p Maaninka Tavinsalmi (JTU, ALV), 27.4. 2 p (JTU, ALV) ja 9.5. 1 p (M. Piironen & JTU) Maaninka Patalahti, 29.4. 2 p Varkaus Ruokojärvi (OHu, TIm, HMi), 2.5. 1 p Iisalmi

mi Kihlovirta (MNi, JYI), 6.5. 5 m S Varkaus Siitinselkä (OHu), 7.–8.5. 1 p (TF, IMA, VU) ja 9.5. 3 p Kuopio Keskimmäinen (TF, JKe, VU), 18.5. 1 m NW Kuopio Siikaniemi (EB) ja 19.–21.7. 1 p Kuopio Kuhanen (E, Roininen).

Valkoposkianhi *B. leucopsis* (1). Kaikki havainnot normaaliin tapaan syksyllä: 25.9. n. 25 m Varkaus Taipale (HMi), 1.10. parvi äm Siilinjärvi Räisälä (ER), 10.10. a230 m W Siilinjärvi Silta-salmi (KRu, MU), 11.10. 490(3a) m Kuopio Puutossalmi (TF, JKe, HKo, ALä, IMA, JPy, PSa, VU), 11.10. 358(2a) m (KRu, MU) ja 15.10. 91(2a) m Siilinjärvi Rissala (JRi, MU). Yhteismäärä noin 1200 yksilöä.

Sepelhanhi *B. bernicla* (1). Kaikki havainnot: 10.10. 1 m Kuopio Puutossalmi (IMA, VU), 10.10. a180 m SW Siilinjärvi Silta-salmi (KRu, MU), 11.10. 43(5a) m Kuopio Puutossalmi (TF, JKe, HKo, ALä, IMA, JPy, PSa, VU), 11.10. 24(2a) m Siilinjärvi Rissala (KRu, MU), 11.10. a10 m N Varkaus Lehtoniemi (OHu, TIm), 14.10. a11 m SW Siilinjärvi Silta-salmi (JRi, MU), 15.10. 1056(7a) m Siilinjärvi Rissala (JRi, MU), 15.10. a10 m N Varkaus Lehtoniemi (OHu), 15.10. 121(2a) m SW Varkaus Pitkälänniemi (OHu) ja 16.10. 21(2a) m Kuopio Puutossalmi (VU). Syksyn yhteismäärä 1477 yksilöä.

Morsiosorsa *Aix sponsa* (RK) (0/0/2). Pohjois-Savon ensimmäinen havainto lajista, joka luetaan tarhakarkulaiseksi: 20.5.–25.6. 2 ♂♂ p Leppävirta Riikiranta (TIm, HKä, ER). Linnut viihtyivät talon pihapiirissä ja istuskelivat mm. savupiipun päällä.

Harmaasorsa *Anas strepera* (A) (4/38/3). Havainnot ovat lisääntyneet viime vuosina. Nyt saatiin kaksi noteerausta: 3.5. 1 ♂♀ p Varkaus Ruokojärvi (HKä ym.) ja 8.–n. 10.5. 1 ♂ p Maaninka Pieni Lapinjärvi (VU, TF ym.). Pääosa maakunnan harmaasorsista on nähty toukokuussa.

Jouhisorsa *A. acuta* (2C). Seuraavia määriä ilmoitettiin: Iisalmi Poskilampi 1 pari (TMu), Keskimmäinen 1 pari (TMu, MNi) ja Iisalmi/Vieremä Iijärvet 3 paria (KRu), Kiuruvesi/Iisalmi Kiuruvesi 9 paria (KRu), Kuopio Pöksänlampi 1 pari (AHg), Lapinlahti Ylimmäinen 1 pari (TMu), Vie-

remä Ala-Haajainen Venelahti 3 paria (TMu), Ylä-Haajainen 1 pari (TMu) ja Honkajärvi 1 pari (TMu). Lisäksi arvioitiin Maaninnan ja Siilinjärven Keskimmäisellä pesivän 4 paria (MU). Siilinjärven Raasiassa tavattiin kaksi poikuetta, mm. 14.6. 8 pull + 3 pull (ER, P. Uusivuori ym.).

Heinätavi *A. querquedula* (2C). Seuraavia määriä ilmoitettiin: Iisalmi Iso-Ahmo 1 pari (TMu), Iisalmi/Vieremä Iijärvet 1 pari (KRu), Kiuruvesi/Iisalmi Kiuruvesi 9 paria (KRu), Kuopio Pöksänlampi 1 pari (AHg) ja Lapinlahti Sulkava 1 pari (TMu). Lisäksi arvioitiin Maaninnan ja Siilinjärven Keskimmäisellä pesivän 2 paria (MU).

Lapasorsa *A. clypeata* (2C). Seuraavia määriä ilmoitettiin: Iisalmi Iso-Ahmo 2 paria (TMu), Pikku-Ahmo 1 pari (TMu) ja Pikku-li 1 pari (KRu), Kiuruvesi/Iisalmi Kiuruvesi 13 paria (KRu), Kuopio Pöksänlampi 1 pari (AHg), Lapinlahti Keskimmäinen 1 pari ja Ylemmäinen 1 pari (TMu), Vieremä Ala-Haajainen Venelahti 2 paria (TMu), Ylä-Haajainen 4 paria (TMu) ja Alimmainen 1 pari (TMu). Lisäksi arvioitiin Maaninnan ja Siilinjärven Keskimmäisellä pesivän 3 paria (MU).

Punasotka *Aythya ferina* (2B). Ainoat pesintään viittaavat naarashavainnot: 24.5. 7♂♂ 2♀♀ p Iisalmi Iso-Ahmo ja 4♂♂ 1♀ p Pikku-Ahmo (TMu). Ahmonjärvien pesimäkannaksi tulee siis kolme paria.

Lapasotka *A. marila* (1). Pohjois-Savon ensimmäinen kesähavainto sekä neljä havaintoa muuttoaajoilta: 26.5. 1♂4♀♀ p Nilsia kirkonkylä Simolanlahti (PHA), 22.–23.7. 1♀ p Siilinjärvi Raasio (JPy, MU), 10.10. 1♀ m NW Siilinjärvi Silta-salmi (KRu, MU), 11.10. 1 m Kuopio Puutossalmi (TF, JKe, HKo, ALä, IMA, JPy, PSa, VU) ja 12.10. 1 ad ♂ p Siilinjärvi Raasio (KRu, MU). Esiintyminen siis varsin niukka.

Allihaahka *Polysticta stelleri* (1) (1/47/1). Vuoden ainoa havainto: 3.12. 1 (1kv) ♂ löytyi aamuhämärissä hangesta Siilinjärvi koulukses (J. Tuovinen, MU ym.). Lintu otettiin kiinni, todettiin hyväkuntoiseksi ja vietiin iltapäivällä Rautalammin Tyrvirvasta, jossa sitä ei sen koommin nähty.

Pilkasiipi *Melanitta fusca* (1).

Yhteismäärä keväältä 8 ja syksyltä 31 yksilöä. Kaikki havainnot: 13.5. 1 ♂ p Varkaus Siitinselkä (HMi), n. 14.–28.5. 2 p Maaninka Pieni Maaninkajärvi (PRu), 22.5. 2 p Kuopio Sotkanselkä (AHa, HKo), 25.5. 3 p Kuopio Sotkanselkä (AHg), 7.10. 1 m N Varkaus Lehtoniemi (OHu), 10.10. a2 m NW (KRu, MU), 12.10. 2 m (KRu, MU) ja 14.10. a8 m W Siilinjärvi Siltasalmi (JRI, MU), 11.10. 9(3a) m Kuopio Puutossalmi (TF, JKe, HKo, ALä, IMA, JPy, PSa, VU), 19.10. 3 p Siilinjärvi Raasio (KRu, MU), 25.10.–3.11. 1 ♀ p Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi), 8.11. 1 p Kuopio Väinöläniemi (AHa, JKe, IMA, K. Manninen), 16.11. 1 ♀ p Siilinjärvi Autioranta (KRu, MU), 1.12. 1 ♀ p Rautalampi Kattilavirta (ER, KRu, VU), 5.12. 1 ♀ kiert Varkaus Huruslahti-Ämmäkoski (JPy), 11. ja 14.12. 1 ♀ p Varkaus Tyyskä (OHu, HRä).

Uivelo *Mergus albellus* (2A). Toukokuun lopun ja kesän havainnot: 22.5. 1 ♂♀+299 p Vieremä/Iisalmi Iso-Ii (KRu), 24.5. 3♂♂+699 p Iisalmi Iso-Ahmo (TMu), 24.5. 1 ♀-puk p Maaninka Valkeinen (VMV), 25.5. 13 p Maaninka Patajärvi (VMV), 26.5. 1 ♂ p Maaninka Lapinjärvi (VMV), 28.5. 1 ♀ p, telkkäkoiraan seurassa Kiuruvesi Kiuruveden Etelälahti (KRu), 28.5. 3 ♀♀ p Rautavaara Ylä-Keyritty (HHö) ja 27.–28.6. 1 ♀ p Sonkajärvi Sukeva Saukkosuo-Iskolaukea (VMS). Toukokuun 20. päivän jälkeen Ylä-Savon isoissa järvissä oli vielä paljon jäätä, joten osa uiveloista lienee ollut vielä matkalla jonnekin pohjoisemmille leveysasteille. Loppukevään ja kesän naarashavaintoihin sisältyy myös 2kv-koiraan mahdollisuus.

Lisäksi elokuinen havainto: 19.8. 2 p Maaninka Valkeinen (VMV).

Isokoskelo *M. merganser* (2C). Pesintöjä ilmoitettiin vain Pielaveden Vaaraslahdesta, jossa niitä todettiin kolme (KRt). Vesilintulaskennoissa isokoskelo on hankala laji, joten pesintöjen varmistaminen antanee luotettavimman arvion kannan suuruudesta eri vesialueilla.

Mehiläishaukka *Pernis apivorus* (2B). Seuraavat reviirit: Kaavi, Karsikkovaara (MU); Kuopio, Sotkaniemi (IMA); Leppävirta, Sorsavesi Sortomäki (HRö, RRö); Pielavesi, Pajuskylä (KRt); Siilinjärvi, Raasio (monet); Tuus-

niemi, Alajärvi (OHu, ALi), Juurikkajärvi (ER, Jvt) ja Liukonpelto (KRu, MU) sekä Varkaus, Ruokojärvi (OHu). Pesintä varmistui vain Pielaveden reviiirillä, jossa 2-munainen pesä kuitenkin tuhoutui.

Merikotka *Haliaeetus albicilla* (1). Vähintään 23 yksilöä, kun Ruokojärven lintu – erilaisista ikäilmoituksista huolimatta – tulkitaan samaksi: 23.3. 1 ad m NE Siilinjärvi Ahmon pellot (MU), 31.3. 1 ad m E Rautalampi Tyyrinvirta (TF, VU), 31.3. 1 ad m NE Siilinjärvi Hamula (MU), 7.4. 1 m N Varkaus Lehtoniemi (HMi), 8.4. 1 ad m N Kuopio Jynkkä (JaK), 12.4. 1 subad m SW Kuopio Silmäsuu (AHa, JKe, VU), 12.4. 1 subad m NE Maaninka Mustavirta (JRI), 14.4. 1 m N (OHu), 26.4. 1 m SW (OHu, HMi, HRä) ja 29.4. 1 juv p (HMi) Varkaus Lehtoniemi, 18.4. 1 subad m SE (AHa, JaK), 23.4. 1 subad m NE (HRä), 28.4. 1 juv p (OHu, TIm) ja 30.4. 1 subad edelleen p Varkaus Ruokojärvi (HRä ym.), 20.4. 1 juv/subad m W Maaninka Käärmelahti ja ilm. sama p Ruokovirta (KRu, PSa), 26.4. 1 juv p Iisalmi Itäkansalmi (TMu, MNi, JYI), 4.5. 1 p Iisalmi Nerohvirta (TMu), 20.5. 1 juv p Siilinjärvi Raasio (KRu), 12.7. 1 subad p Vesanto Iso-Sääksjärvi (PA, H. Lehto), 2.9. 1 subad m SW Siilinjärvi Raasio (MU), 27.9. 1 juv m Kuopio Silmäsuu (JKe, IMA), 30.9. 1 m Varpaisjärvi Sopenjärvi (HHö), 11.10. 1 juv m Kuopio Puutossalmi (TF, JKe, HKo, ALä, IMA, JPy, PSa, VU), 29.10. 1 ad p Kuopio Heinälamminteen kaatopaikka (PSa, VU), 2.11. 1 ad m SE + 1 subad m SW Kuopio Puutossalmi (AHa, JKe, VU).

Lisäksi yksi havainto Etelä-Savon puolelta: 3.5. 1 juv m SW Kangaslampi Kurenlahti (OHu).

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus* (1). Havaintoja ajalta 21.4.–5.10. Ensimmäinen yksilö 21.4. 1 ♂ m Kuopio Neulamäki (JaK), minkä jälkeen useita havaintoja 23.4. alkaen. Reviiirit: Iisalmi (1), Iso-Ahmo (TMu, KRu); Kuopio (3), Jänneniemi Kopolanlahti (MU), Keskimäinen (monet) ja Pöksänlampi (AHg); Lapinlahti (2), Linnansalmi–Sonnilanlampi (HHö) ja Onkivesi Ulmansaari (MU); Maaninka (9), Keskimäinen (MU, VMV), kirkonkylän ranta (VMV), Lapinjärvi 2 (JRI, MU, VMV), Mustavirta (JRI, MU, VMV), Patalahti, Patajärvi 2 ja

Valkeinen (VMV); Siilinjärvi (3) Iso-Jälä (MU), Kevätön Likolahti (MU) ja Raasion lähistö (monet) sekä Varkaus (3) Lehtoniemi (OHu), Mula (OHu) ja Ruokojärvi (OHu). Siilinjärven Jännevirran havaintojen on tulkittu koskevan Kuopion Jänneniemen reviiirin lintuja. Yhteensä 21 reviiiriä. Maaningalla rengastettiin neljä poikuetta (VMV).

Muualta kesäaikaisia (15.5.–15.8.) havaintoja vain kaksi: 20.6. 1 lähes ad-pukuinen ♀ p Iisalmi/Kiuruvesi Etelälahti (JKu, KRu) ja 1.7. 1 (2kv?) p Pielavesi Vaaraslahti (KRt). Syksyn viimeiset yksilöt lokakuun alusta: 1.10. 1 juv p (AHa, HKo) ja 3.10. 1 juv p (MU) Siilinjärvi Siltasalmi sekä 5.10. 1 juv m Kuopio Puutossalmi (AHg, JKe, HKo, ALä, VU). — Etelä-Savosta lisäksi tieto: 28.6. 2 p Joroinen Katisenlahti (OHu).

Sinisuhaukka *C. cyaneus* (2B). Reviiirit kunnittain: Kiuruvesi 1 (JKu, KRu), Pielavesi 1 (KRt), Rautavaara 1 (HHö), Siilinjärvi 3 (IMA, MU ym.), Sonkajärvi 1 (P. Aalto), Tuusniemi 1 (VHa) ja Vieremä 3 (HHg, JKu, KRu).

Arosuhaukka *C. macrourus* (1) (5/2/0). Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto -kirjan julkaisemisen jälkeen löytyi vielä yksi vanha havainto: 14.5.1953 1 (2kv) ♀ Rautalampi Savijärvi (E. Nyholm). Yksilön nahka on Helsingin yliopiston kokoelmassa ja sen on määrittänyt mm. Dick Forsman (PPy). RK ei liene kuitenkaan käsitellyt havaintoa.

Havainto on aiheuttanut sekaannusta myös sen takia, että Nyholm (1955) on julkaissut Luonnon Tutkijassa tiedon samasta lajista 25.5.1954 Rautalammin Syväjärveltä koskien kuitenkin koiraslintua, jonka sekoittaminen 2kv naaraseen ei liene mahdollista. Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto -kirjassa tämän koiraan havaintopaikaksi on laitettu erheellisesti Savijärvi. Sekaannus lienee aiheutunut yliopiston nahkakokoelmien luetteloiden ja julkaistun havainnon väärästä yhdistämisestä ja puutteelliseksi jääneestä ”salapoliisin” työstä. Tällä erää johtopäätös on, että kyse on kahdesta eri havainnosta ja yksilöstä.

Niittysuhaukka *C. pygargus* (A) (0/2/1). Pohjois-Savon kolmas havainto lajista: 25.7. 1 ad ♀ m N Kuopio Linnanpelto (HKo). Mitään pesintään viittaavaa ei havaittu eikä havaintopaikan ympäristö ole edes siihen sopiva.

Määrittystietouden paraneminen lisännee aro- ja niittysuhaukka-havaintojen määrää tulevina vuosina.

Kanahaukka *Accipiter gentilis* (2B). Pesinnät ja reviiirit kunnittain: Kaavi 9+0 (SRä), Keitele 1+0 (KRt), Maaninka 3+0 (KRt), Pielavesi 4+1 (KRt), Rautalampi 1+0 (TJa), Rautavaara 0+1 (HHö), Siilinjärvi 0+1 (monet) ja Sonkajärvi 1+1 (VMS). Rengastusikäisiä poikasia pesinnöistä varttui seuraavasti: 0+1+2+2+3+3+3+4+4+4+4+4+4+4+4, josta keskiarvoksi tulee 3,1 poikasta pesintää kohti. Pielavedeltä raportoitiin muutamien vanhojen pesimäpaikkojen autioitumisesta (KRt).

Varpushaukka *A. nisus* (2B). Reviiirit kunnittain: Siilinjärvi 2 (ER, KRu ym.), Tuusniemi 1 (ER, Jvt), Varkaus 1 (OHu) ja Vieremä 1 (HHg). Yhtään pesintää ei varmistunut tai ilmoitettu!

Hiirihaukka *Buteo buteo* (2B). Pesinnät ja reviiirit kunnittain: Kaavi 7+2 (SRä), Keitele 0+2 (KRt), Leppävirta 0+1 (HRö, RRö), Maaninka 0+1 (KRt), Nilsiä 0+1 (OHa), Pielavesi 2+5 (KRt), Siilinjärvi 0+1 (KRu, MU), Tuusniemi 0+3 (JaK, MaK, KRu, MU). Poikasia pesistä varttui seuraavasti: 0+0+1+1+1+2+2+2+2, eli keskimäärin 1,2 poikasta pesintää kohti.

Maakotka *Aquila chrysaetos* (A, syksyiset nuoret ja esiaikuiset 1). Maakotka pesi ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1932 Pohjois-Savossa (Ollila 1998, Pynnönen 1999, Ruokolainen & Kauppinen 1999). Pesintä tuotti yhden poikasen.

Muutenkin varsin hyvä maakotkavuosi, sillä muuttoaikaan nähtiin yhteensä 13 yksilöä: 17.5. 1 juv m Siilinjärvi Raasio (OHu), 14.9. 1 subad p, lähti W Rautalampi Rastunsuo (TJa), 20.9. 1 subad m SE + 1 subad m S Siilinjärvi Raasio (MU), 21.9. 2 subad m S Kuopio Keskimäinen (AHa, JKe, IMA), 27.9. 1 subad m Kuopio Puutossalmi (AHg, JKe, IMA), 11.10. 1 juv/subad m (KRu, MU) ja 15.10. 1 subad m SE Siilinjärvi Rissala (JRI, MU), 19.10. 1 juv m SE Siilinjärvi Raasio (KRu, MU), 19.10. 1 subad p Suonenjoki Ranta (TJa), 8.11. 1 (9kv) ♀ otettiin hoitoon Iisalmi Iiranta (PKa, USk, JYI) ja 24.11. 1 juv p Iisalmi Honkamäki (T. Kauppinen, P. Kiiskinen). Iirannan naaras oli rengastettu pesäpoikasena 1989 Vetelissä ja oli

Nilsin keskustasta löytyi 24.10. viiriäinen, joka räpiköi lumihangella. Valitettavasti lintu karkasi pelastajiensa käsistä ja kuoli lennettyään ikkunsaan! © Juha Poutanen

siis yli kahdeksan vuotta vanha. Lintu vietiin Ranuan eläinpuistoon, josta se vapautettiin luontoon keväällä 1998. Verinäytteen perusteella linnun arveltiin saaneen lyijymyrkytyksen. — Lisäksi yksi havainto Etelä-Savosta: 20.10. 1 subad m SSE Joroinen Ahvenisenmäki (OHu).

Havaintojen tarkastuskäytäntö muuttui vuoden 1997 alusta lukien seuraavasti: AHK tarkastaa maakotkahavainnot, jotka koskevat muita kuin syksyisiä nuoria tai esiaikuisia lintuja.

Yksi vanha, AHK:n tarkastama havainto: 28.9.1992 1 ad m SW Varpaisjärvi Sopenjärvi (HHö). Katsausvuodelta ilmoitettiin myös yksi havainto määrittämättömästä kotkalajista: 9.4. 1 m N Kuopio Neulamäki (JaK).

Kalasääski *Pandion haliaetus* (2B). Saurolan (1998) mukaan Pohjois-Savossa todettiin asutuksi 47 reviiriä, joiden pesimätulokseksi saatiin 2,09 poikasta asutua reviiriä kohti.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus* (2B). Pesinnät ja reviirit kunnittain: Lapinlahti 0+1 (TMu), Leppävirta 0+1 (JKi), Maaninka 0+2 (JKe, HKo, KRu, VMV), Pielavesi 2+1 (KRt), Rautavaara 0+1 (OHa), Siilinjärvi 0+5 (MU ym.), Sonkajärvi 2+0 (VMS), Tervo 0+1 (TJa), Varpaisjärvi 1+0 (HHö, ER) ja Vieremä 0+1 (HHö).

Punajalkahaukka *F. vespertinus* (A) (12/8/1). Yksi havainto tästä kaakkoisesta ja Pohjois-Savossa harvinaisesta vieraasta: 28.9. 1

(1kv) p Kuopio Kelloniemi (HKo). Havainto koskee tyypilliseen tapaan nuorta lintua, mutta ajankohta on varsin myöhäinen. Pöyhösen (1995) valtakunnallisessa tilastossa on seitsemän tätä myöhäisempää tietoa. Pohjois-Savosta tunnetaan ennestään kolme havaintoa syyskuun alkupuoliskolta. Laji siirtyi vuoden 1997 alusta RK:lta AHK:n tarkastettavaksi.

Ampuhaukka *F. columbarius* (2A). Pesimäaikaisia havaintoja totutun niukasti: 26.5. 1 p Iisalmi Makkarahti (TMu), 2.7. 1 lennossa N Leppävirta kirkonkylä (HRö) ja 7.7. 1 p Rautavaara Moisioinmäki (KLa).

Nuolihaukka *F. subbuteo* (2B). Reviiit: Iisalmi Iisaari (KRu); Kiuruvesi Ruutananselkä (JKu, KRu); Kuopio Pöksinlampi pesintä (AHg) ja Pohjois-Kallavesi Mäntysaari (IMa, KRu); Rautalampi Etelä-Saikari (TJa); Siilinjärvi Raasio (monet); Tervo Pulkkilansalmi (TJa); Tuusniemi kirkonkylä (OHu, ALi, ER) sekä Varkaus Kämärinsaari pesintä ja Ruokojärvi pesintä (OHu).

Muuttohaukka *F. peregrinus* (A) (monia/18/5). Katsausvuodelta kertyi peräti viisi havaintoa, mikä on toistaiseksi eniten sitten pesintöjen loppumisen 1950-luvulla. Yksi havainto oli poikkeuksellisesti kesäkuulta, muut tyypilliseen tapaan huhti-, touko- ja elokuulta: 25.4. 1 ad p Kuopio Kallansillat (IMa, JRi), 30.4. 1 (+2kv) p Rautalampi Rastunsuo (RRi, J. Lappi), 8.5. 1 ad kiert

MaaninkaTuovilanlahti, havaittiin vähän myöhemmin saalistellessa noin kilometrin pohjoisempana Patalahdella (ERi, JaK, JVt), 7.6. 1 (2kv) Siilinjärvi Raasio (HKo, AHa) ja 21.8. 1 ad kiert. Kuopio Likolahti (HKo). Alkaakohan Suomen pesimäkannan hienoinen vahvistuminen näkyä myös Pohjois-Savon muuttohaukka määrissä?

Riekko *Lagopus lagopus* (1). Kaikki havainnot: 5.3. 8 p Rautavaara Tiilikkan kansallispuisto (KRu), kevät 5 p Nilsia/Siilinjärvi Lammasahon-Ventojoen alueella (KJa), 12.–13.4. 1+2+2 yksilön jäljet Sonkajärvi Talaskangas Joutensuo–Talassuo (VMS), 27.4. 1 p Sonkajärvi Raudanvesi (VMS), 27.4. 2 yksilön jäljet Sonkajärvi Raudanlampi–Raudanvesi (VMS), 9.8. 1 p Rautavaara Panja (JVt), 6.12. 1 p Rautalampi Rastunsuo (JPY) ja 25.12. 2 p Nilsia Eitikanusuo (HHö).

Metso *Tetrao urogallus* (2C, soidinpaikat). Soidinpaikoista ei saatu tietoja. Metson esiintymisestä on lintuharrastajien havaintojen perusteella vaikea luoda järkevää kuvaa. Varkauden kaupungin pieneltä maa-alueelta saatu havainto kannattaa kuitenkin erikseen mainita: 2.3. 1 ♀ p Varkaus Niittypuro (ALi).

Peltopyy *Perdix perdix* (1). Laji tavattiin taas pitkstä aikaa myös Pohjois-Savossa: 5.2.–24.3. 1 p Iisalmi kaupunginpuutarha (MNi, JYI ym.). Lisäksi yksi vanha tieto ajalta ennen lajin täydellistä ka-

toamista maakunnasta: 1960-luku pari poikuetta vuosittain Pielavesi Laukkala (J. Oravainen).

Viiriäinen *Coturnix coturnix* (A) (19/15/4). Lajista on 1990-luvulla tullut Pohjois-Savossa lähes jokavuotinen. Havaintoja saatiin nyt neljästä yksilöstä, mikä on uusi ennätys: 26.6.–6.7. 1 Å Maaninka Käämelähti (MU, KRu, LHa ym.), 2.7. 1 Å Kuopio Kortejoki (VU), 21.7. 1 Å Siilinjärvi Kasurila (MU) ja 24.10. 1 p tavattiin räpiköimässä lumihangella, mutta kuoli lennettyään ikkunnaan Nilsia keskusta Keskisentie 10 (JPt, mus).

Lokakuinen havainto on vasta toinen syyskuukausilta (edellinen 12.10.1974 Kuopion keskustasta). Pöyhönen (1995) ilmoittaa 10 myöhäisempää tietoa koko maasta. Lisäksi yksi vanha havainto: 17.6.1996 1 Å Nilsia Vuotjärvi (MSr). Kyseessä on toinen havainto ko. vuodelta.

Fasaani *Phasianus colchicus* (talvihavainnot). Fasaanista ei varsinaisesti kerätä muuta kuin talvihavaintoja, mutta julkaistakoon tieto, että laji asusti katsausvuonna Vieremän kirkonkylällä, sillä aiemmin Vieremältä ei ole ilmoitettu havaintoja. Periaatteessa fasaanista voisi kerätä kaikki havainnot, sillä talviaikaan ei aina retkeillä kaikilla esiintymisalueil-la.

Luhtakana *Rallus aquaticus* (1) (11/39/4). Peräti neljä havaintoa: 24.4. 1 Å Varkaus Mula Kuvansinjoiki (HRö), 21.5. 1 Å Vieremä Murenusjoki vanha jätevedenpuhdistamo (KRu), 12.6. 1 Å Kuopio Kuhanen (ALä) ja 20.6. 1 Å Kuopio Likolampi (VU). — Lisäksi vanha, julkaisematon ja AHK:n tarkastama havainto: 18.6.1984 1 Å Maaninka Patalah-ti (VMV).

Luhtahuitti *Porzana porzana* (1). Ajalta 31.5.–25.6. yhteensä 12 Å: 31.5.–15.6. 1 Å Iisalmi Ahmon järvet (TMu, MNi, AVä, JYI), 1.6. 1 Å (MSr), 7.–10.6. 2 Å (KSa, VU) ja 20.6. 1 Å Kuopio Keskimmäinen (VU), 2.6. 1 Å Nilsia Palonurmi Poskilampi (PHa), 8.–9.6. 1 Å Maaninka Pieni Lapinjärvi (JRi, MU, VMV ym.), 10.6. 1 Å Varkaus Turjanvirta (J. Hyvärinen), 11.6. 1 Å Leppävirta Timola (JKi), 15.6. 1 Å Varkaus Turjanvirta Ylälampi (OHu), 19.6. 1 Å Varkaus Kollinen (OHu), 19.6. 1 Å Siilinjärvi Keskimmäinen (MU), 20.6. 1 Å Kuopio Likolampi (VU) ja 25.6.

1 Ä Varkaus Mula (OHu). — Lisäksi yksi tieto Etelä-Savosta: 20.6. 1 Ä Joroinen Luomasenlampi (OHu).

Ruisräikkä *Crex crex* (1). Ajalta 29.5.–12.7. yhteensä 20 Ä: 29.5.–26.6. 1 Ä Siilinjärvi Jälä (KRu, KTa, MU ym.), n. 1.–14.6. 1 Ä Kaavi Karsikkovaara (MU), 6.–10.6. 1 Ä Kuopio Haminalahdi (IMa, VU), 7.6. 1 Ä Tuusniemi Juurikkämäki (ER, JVT), 10.6. 1 Ä Kaavi Maarianvaara Paavola (SRä), 10.6. 1 Ä Kuopio Ranta-Toivala (HHö), 11.6. 1 Ä (VU) ja 28.6. 1 Ä (JKe, JaK, IMa, VU) Kuopio Kaislastenlahti, 12.6. 1 Ä Leppävirta Konnus Raavastelahti (IMa), 13.6. 1 Ä Iisalmi Poskilampi (TMu), 13.6.–12.7. 1 Ä Varkaus Ruokojärvi (OHu, HRä), 14.6. 1 Ä Kuopio Pelonniemi (VU), n.15.6.–n. 15.7. 1 Ä Iisalmi Huotari Haapajärvi (J. Pääläinen), 20.6. 1 Ä Kuopio Keskimäisen takapellot (VU), 20.6. 1 Ä Kuopio Rötikkö (VU), 24.6. 1 Ä Vehmersalmi Enonlahti (SLe), 28.6. 2 Ä Kuopio Hirvilahti (JKe, JaK, IMa, VU), 1.7. 1 Ä Kuopio Kurkiharju Kotkatniemi (VU), 6.7. 1 Ä Maaninka Käärmelahti (LHa, HHö) ja kesä 1 Ä kahden viikon ajan Juankoski Pisankoski (maallikko/JVT). — Etelä-Savosta kaksi havaintoa: 20.6. 1 Ä Joroinen Maaveden asema (OHu) ja 30.8. 1 p Joroinen Pasala (HKO, ERi, VU).

Lisäksi vanha havainto: kesä 1996 1 Ä Siilinjärvi Kasurila ja 1 Ä Siilinjärvi Jynkänniemi (KJa). Vuoden räikkämäärä on nyt 18 Ä.

Nokikana *Fulica atra* (2C). Seuraavia määriä ilmoitettiin: Iisalmi Pikku-Ahmo 1 pari (TMu), Kiuruvesi/Iisalmi Kiuruvesi 2 paria (KRu) ja Kuopio Pöksänlampi 1 pari (AHg). Lisäksi arvioitiin Maaningan ja Siilinjärven Keskimäisellä pesivän vähintään 5 paria (MU).

Kurki *Grus grus* (2B, luppokurkiparvet). Pesinnät: Kuopio Kurkimäki Kivijärvi (AHg) ja Piela-
vesi Jylänginjärvi (KRT). Suurin kesäisen kurkiparvi oli 27.6. Maaningan Vesajoella nähty 17 yksilöä (MU).

Meriharakka *Haematopus ostralegus* (1). Havaintoja ajalta 21.4.–22.7. Etenkin keväisiä ja alkukesäisiä havaintoja tuli uusilta paikoilta. Pesintöjä todettiin kaksi, molemmat perinteisillä paikoilla Kuopion Sorsasalossa ja Maaningan Ylä-Ruokovedellä (ks. jäljempänä), sekä revierejä yksi Varkauden Enson alueella

(ALi). Kaikki havainnot: 21.4. 1 p (HKO, IMa, HMi), 23.–24.4. 2 p (AKa, HRä) ja 26.4. 3 p (OHu, ALi) Varkaus Huruslahti, 27.4. 1 p (AHg) ja 4.5. 1 kiert (IMa, ER) Kuopio Kallansillat, 28.4. 1 p ja 4.6. 1 hautova Maaninka Ylä-Ruokoveden pesimäpaikka (PRu), 2.5. 1 m N Lapinlahti Akkalan-salmi (HHö, KRu, PSa), 8.5. 1 p Lapinlahti Tölvä (ALä), 9.5. 1 p Varkaus Pitkälänniemi (OHu), 10.5. 1 p Siilinjärvi Ahmon pelot (MU), 13.5. 1 p Siilinjärvi Raasio (KRu, PSa, MU), 18.5. 2 p Kuopio Sotkanniemi (JKe, JaK, HKO, IMa, VU), 18.5. 3 p Siilinjärvi Rissala (ER, KRu), 27.5. 1 p Kiuruvesi Kiuruveden Suolah-ti-Kotalahti alueella (KRu), 28.5. 3 p Suonenjoki maatalousoppilaitos (RRi), 31.5. 2 m, 27.6. 4 kiert ja 28.6. 2 kiert Kuopio Karhonsaari (EB), 7.6. 1 p Tuusniemi kirkonkylän uimaranta (KRu, MU), 11.6. munapesä, 24.6. poikaset maastossa ja 22.7. 2 ad + 2 pull p Kuopio Savon Sellu (JRI) sekä 29.6. 1 ad p Siilinjärvi Kemira (MU). Meriharakan pesimäkanta voi Pohjois-Savossa olla viittien paria. Kemiralla 28.–29.6. välisenä yönä tavattu lintu äänteli aktiivisesti ja painautui tielle, josta havainnoija sai linnun kiinni käsin! Yksilö vaikutti kuitenkin terveeltä ja se jätettiin maastoon. — Etelä-Savosta yksi havainto: 8.5. 1 p Joroinen Ku-vansi (OHu).

Pikkutylli *Charadrius dubius* (2B). Reviiirit kunnittain: Iisalmi 5 (TMu), Kuopio 6 (AHg), Lapinlahti 1 (TMu), Maaninka 1 (MPH, KSA), Nilsia 1 (PHA), Rautavaara 1 (HHö), Siilinjärvi 12 (MU, TMu, KRu ym.), Tuusniemi 1 (ER, JVT) ja Varkaus 11 (OHu, ALi) — Lisäksi Etelä-Savosta, Joroisista yksi reviiiri (OHu).

Tylli *C. hiaticula* (1). Kevät: 7.5. 1 p Kuopio Keskimäinen (TF, VU), 11.5. 2 p (MU) ja 18.5. 1 ä (ER, KRu) Maaninka/Siilinjärvi Keskimäinen, 13.5. 1 p (VU), 18.5. 2+1 p (ER, KRu), 26.5. 2 p (VMV) ja 24.6. 1 p (VMV) Maaninka Lapinjärvet, 13.5. 2 p klo 10 (KRu), 13.5. 10 p klo 18–19 (KRu, PSa, MU), 14.5. 5 p (AHa, JKe, HKO), 15.5. 2 p (KRu), 19.5. 1 p (PSa), 28.5. 2 p (KRu, MU), 5.6. 2 p (KRu), 7.6. 1 p (AHa, HKO), 10.6. 1 p (KRu) ja 18.6. 2 p (MU) Siilinjärvi Raasio, 19.5. 4 p Maaninka Patajärvi (VMV), 21.5. 5 p Vieremä Murennusjoki (KRu), 21.5. 4 p Vieremä Viere-mänjärvi (KRu), 24.5. 6 p ja 25.5. 2 p Nilsia kirkonkylä Meijerin

ranta (PHA), 25.5. 2 p ja 2.6. 1 p Nilsia Palonurmi (PHA), 3.6. 1 p Rautalampi Rastunsuo (TJa) ja 13.6. 1 p Kiuruvesi Heinäkylä Savonlahti (KRu). — Syksy: Syysmuuttokaudella 19.7.–22.9. Siilinjärven Raasiossa nähtiin päivittäiset yksilömäärät yhteen-laskien 183 tylliä (Ukkonen 1998c). Mustin altaalla vastaava luku oli vain 3 yksilöä. Muuton-huippu oli 25.8. 30 p + 10 m SW (A. Forsten, MU). Muualta vain yksi havainto: 15.8. 1 kiert Var-kaus rautatieaseman hiekkakent-tä (HRä).

Keräkurmitsa *C. morinellus* (A) (13/n.41/20). Kaksi havaintoa: 24.–25.5. a19 p Siilinjärvi Jälä (KRu, JKe, HKO, IMa ym.) ja 5.10. 1 (lkv) p Kuopio Sotkan-niemi Pöksänlampi (AHg). Tou-kokuun havainto on lajin tyypil-lisimmältä esiintymisajalta. Syk-syllä keräkurmitsoja nähdään vä-hemmän: tämäkertainen tieto on vasta kolmas syyshavainto Poh-jois-Savosta kautta aikojen.

Tundrakurmitsa *Pluvialis squa-tarola* (1). Kaikki havainnot: 17.5. 1 p Maaninka Keskimäi-nen (IMa), 24.5. 1 p Siilinjärvi Apaja-Kumpusen pelot (JKe, HKO, KRu), 29.7. 21 m SW (JPy, JRI, MU) ja 17.–26.8. 1 juv p (ALi ym.) Siilinjärvi Raasio, 4.9. 3 ad m Varkaus Pitkälänniemi (HKO) ja 6.10. 1 p Kuopio Väi-nölänniemen uimaranta (HKO).

Kapustarinta *P. apricaria* (2A). Pesimäaikaisten tiedot: 27.6. ään-tä Sonkajärvi Sukeva Saukkosuo (VMS), 12.7. a3 p Sonkajärvi Sukeva Iskolanaukea (VMS) ja 24.7. 4 ad p Sonkajärvi Talaskan-gas Joutensuo (KRu, MU).

Isosirri *Calidris canutus* (1) (4/123/11). Kaksi havaintoa: 28.7. 1 m SW (JPy) ja 29.7. 10 m SW (JPy, JRI, MU) Siilinjärvi Raasio.

Pulmussirri *C. alba* (1). AHK hyväksyi kaksi havaintoa: 13.–14.5. 1 p Siilinjärvi Raasio (KRu, VU ym.) ja 4.–7.9. 1 (lkv) p Var-kaus Enson jätevedenpuhdistamo (HKä, ALi). Keväthavainto oli ensimmäinen Pohjois-Savosta. AHK tarkastaa kaikki muut pait-si Siilinjärven Raasion ja Mustin syyshavainnot, jotka seuraavassa: 31.8. 1 juv pari tuntia p Raasio (MU), 7.9. 1 juv p Musti (KRu) ja 1.10. 3 juv p Raasio (MU).

Pikkusirri *C. minuta* (1). Kevät: 26.5. 8 p Maaninka Lapinjärvet (VMV), 28.5. 2 p (KRu, MU), 30.5. 6 p (PSa), 3.6. 1 p (MU),

4.–5.6. 6 p (JKe, IMa, KRu, PSa), 9.6. 2 p (PSa, MU, VU ym.) ja 18.6. 7 p (MU) Siilinjärvi Raasio. — Syksy: Syysmuuttokau-della 22.6.–19.9. Siilinjärven Raasiossa nähtiin päivittäiset yk-silömäärät yhteenlaskien 311 yk-silöä (Ukkonen 1998c). Mustis-sa pikkusirriä ei tavattu lainkaan! Muutonhuippu oli 18.7. 40 ad p (H. Hyvärinen, R. Kaartinen, JPy). Muualta vain kaksi havain-toa: 14.7. 1 p Maaninka/Siilinjär-vi Keskimäinen (MU) ja 4.9. 1 juv p Varkaus Enson altaat (HKä).

Lapinsirri *C. temminckii* (1). Kevät: Siilinjärven Raasiossa ajalla 13.5.–9.6. päivittäiset yk-silömäärät yhteen laskien 80 yk-silöä (monet) ja Nilsian kirkon-kylässä Meijerinrannalla 19.5.–25.5. yhteensä 35 yksilöä (PHA). Muut havainnot: 13.5. 2 p Var-kaus Pitkälänniemi (HMi), 22.5. 1 p Kuopio Pöksänlampi (AHa, HKO), 25.5. 4 p Maaninka Pata-järvi (VMV), 25.5. 1 p Nilsia Palonurmi (PHA) ja 26.5. 2 p Maaninka Lapinjärvet (VMV). — Syksy: Raasiossa nähtiin ajalla 5.7.–25.8. päivittäiset määrät yhteen laskien 344 yksilöä (Ukko-nen 1998c). Mustissa vastaava luku oli vain 9 yksilöä (JKe, HKO, IMa, ER). Muutonhuippu oli 4.8. 31 ad p (A. Liimatainen, JRI, MU). Muut havainnot: 14.–15.7. 2 p Kuopio Siikaniemi (EB), 16.8. 1 p, 26.8. 3 juv p, 28.8. 5 p, 31.8. 2 juv p ja 1.9. 1 p Kuopio Heinälamminteen kaatopaikka (JTu) ja 21.8. 1 p Kuopio Kuuk-ka (M. Pirskanen).

Kuovisirri *C. ferruginea* (1). AHK tarkasti Pohjois-Savon vii-dennen kevätmuuttohavainnon: 9.–10.6. 1 ad p Siilinjärvi Raasio (MU, J. & R. Kaitajärvi ym.). Syksyllä nähtiin Siilinjärven Raasiossa ajalla 23.7.–7.9. päivittäi-set määrät yhteen laskien 94 yk-silöä (Ukkonen 1998c). Mustis-sa vastaava luku oli vain 2 yk-silöä. Muutonhuippu ajoittui elo-kuun loppupuoliskolle, jolloin nähtiin enimmillään 19.8. 12 p (ALi ym.).

Suosirri *C. alpina* (1). Kevät: 17.5. 1 p Varkaus Ruokojärvi (ALi), 18.5. 2 p Maaninka Iso Lapinjärvi Taivallahti (ER, KRu), 19.5. 4 p Maaninka Patajärvi (VMV), 20.5. 5 p ja 24.5. 2 p Nilsia Palonurmi (PHA), 21.5. 13 p (VU), 21.5. 18 p (AHa, HKO) ja 22.5. 16 p (MPH, KSA) Maaninka Lapinjärvet, 21.5. 9 p, 22.5. 4 p, 23.5. 9 p ja 24.5. 7 p Nilsia kirkonkylä Meijerinranta (PHA), 21.5. 1 p Vieremä Murennusjoki

(KRu), 21.5. 3 p Vieremä Vieremänjärvi (KRu), 22.5. 1 p (KRu), 27.5. 1 p (ER, KRu, PSa, VU) ja 3.6. 1 p (MU) Siilinjärvi Raasio sekä 25.5. 1 yllent. Lapinlahti Keskimmäinen (TMu). — Syksyllä Raasiassa nähtiin ajalla 4.7.–12.10. päivittäiset yksilömäärät yhteen laskien 208 yksilöä (Ukkonen 1998c). Mustissa vastaava luku oli 62 yksilöä. Muutonhuippu 27.7. 26 ad p + 18 ad m Raasiassa (JPY) ja 26.8. 52 ad + juv p Mustissa (IMa). Havainnot muualta: 15.7. 1 ad p Kuopio Heinälamminteen kaatopaikka (JTU), 18.7. 1 p Rautalampi Rastunsuo (EB), 29.7. 1 ad m S Maaninka Mustavirta (JRI, MU), 29.7. 1 ad p Siilinjärvi Keskimmäinen (JRI, MU), 23.8. 1 p Varkaus Enson jätealtaat (TIm, HKä) ja 21.9. a20 m S Varkaus Lehtoniemi (OHu).

Jänkäsiirriäinen *Limicola falcinellus* (1). Runsain esiintyminen Nilsin Palonurmessa. Kaikki havainnot: 28.5. 1 p Siilinjärvi Raasio (MU), 31.5. 1 p. 1.6. 5 p ja 5.6. 8 p Nilsin Palonurmi (Pha).

Suokukko *Philomachus pugnax* (2A). Siilinjärven Raasiassa varmistui kahden parin pesintä (JPY, PPy, KRu, R. Kaartinen), kun niittomiehet löysivät 12.7. pesän rantaviivalta ja 13.7. oli lietteellä kaksi poikuetta (1+3 pull) (ks. myös valokuva artikkelissa Ukkonen 1998c). Suokukon pesintöjä varmistuu erittäin vähän, eikä se ole ihmeekään, sillä Raasion linnut olivat äärimmäisen taivia pilottelemaan havainnoijilta. Kukaan ei kahlaajaseurannasta huolimatta nähnyt emojen menevän pesälle hautomaan tai poistuvan sieltä! Yksi muu pesintään viittaava havainto: 12.7. varoitteleva ♀ Sonkajärvi Sukeva Saukkosuo (VMS).

Jänkäkurppa *Lymnocyrtus minimus* (1). Kaikki havainnot, joista ensimmäinen talviaikaisena varsin erikoislaatuinen: 26.2. 1 löydettiin kuolleena pihalta Kuopio Saarijärventie 23 A (M. Mäkinen/mus), 15.5. 2 p (OHu) ja 17.5. 1 p (TIm, ER, ym.) Varkaus Ruokojärvi, 11.9. 1 p Siilinjärvi Iso-Jälä (MU) ja 15.9. 1 p Kuopio Keskimmäinen (PSa, VU).

Heinäkurppa *Gallinago media* (A) (7/41/2). Yksi kevät- ja yksi syyshavainto, joista ensin mainitut ovat hyvin harvinaisia: n. 19.5. 1 kuollut Kuopion seutu (mus) ja 11.9. 1 p Siilinjärvi Jälä

(MU, KRu). Kuollut yksilö löytyi 20.5. muovipussiin pakattuna ja Kuopion museon portaille tuotuna ilman sen tarkempia tietoja tuojasta tai löytöpaikasta. Lintu ei kuitenkaan ollut pakastettu, joten se oli kuollut äskettäin ja todennäköisimmin jossakin Kuopion lähellä.

Lisäksi edellisestä katsauksesta pois jääneet havainnot: 12.9.1996 1 p Kuopio Haminalahti (HKO, IMa), 14.9.1996 1 p Varkaus Käärmeniemi jätevedenpuhdistamo (HKO, AHa, OHu, TIm, JaK), 14.9.1996 1 p Siilinjärvi Jälä (ER, JKe, IMa), 2.–4.10.1996 2 p Nilsin Ranta-Sänkämäki (ER, JRI) ja 10.10.1996 1 p Kuopio Linnanpelto "Luuperin hautausmaa" (HKO). Nilsissä nähdyt yksilöt tulivat iltahämmärisä heinäpellolle ja äänitelivät lajityypillisesti.

Punakuiri *Limosa lapponica* (1). Kaikki havainnot: 26.4. 1 ♀ m Varkaus Lehtoniemi ja 26.–27.4. sama ♀ p Pitkälänniemellä (OHu, ALi, IMa), 28.–29.4. 1 p Kuopio Jänneniemi (PSa, VU, IMa, JKe), 8.5. 1 p Kuopio Keskimmäinen (TF, VU), 19.5. 1 ♀ p (PSa) ja 1.9. 1 juv p. lähti m S (MU) Siilinjärvi Raasio.

Pikkukuovi *Numenius phaeopus* (2A). Kesähavainnot: 8.6. 1 p Vieremä Nieminen (TMu), 12.6. 3 p (JPY), 21.6. n. 3 paria (ALi) ja 27.6. 3–4 varoittelevaa paria (VMS) Sonkajärvi Sukeva Saukkosuo, 27.6. 1 varoitteleva pari Sonkajärvi Sukeva Iskolanaukea (VMS) ja 24.7. 1 ♀ Sonkajärvi Talaskangas Joutensuo (KRu, MU).

Punajalkaviklo *Tringa totanus* (1). Havainnot ajalta 29.4.–4.8. Kevään ensihavainto 29.4. Maaninnan Pienellä Lapinjärvellä tavatusta 1 p yksilöstä (JKe, IMa, KRu, VU). Eniten havainnot kertyi touko–kesäkuulta ja niistä valtaosa koski tunnettujen reiviin ja pesimäpaikkojen lintuja. Syksyn viimeinen havainto Raasiasta: 4.8. 3 p (JRI, MU, A. Liimatainen).

REVIIREJÄ yhteensä 12–13: MAANINKA (6), Keskimmäinen 2 (VMV ym.), Lapinjärvi 3 (VMV ym.) ja Mustavirta 1 (VMV); NILSIÄ (3), Palonurmi 3 (Pha); SIILINJÄRVI (2–3), Aappola 1 (MU) ja Raasio 1–2 (monet) sekä VIEREMÄ (1), Ylä-Haajainen 1 (TMu). Poikasia todettiin vain Raasiassa (3 pull). — Hajahavainnot muualta: 8.5. 1 p Varkaus Pitkälänniemi (TIm), 8.5. 1 ♀ Lapinlahti Linnansalmi (ALä), 8.5. 2 p Iisalmi Iso-Ahmo (TMu), 18.5. 3 p (ALi) ja 21.5. 1 p (OHu)

Varkaus Ruokojärvi, 21.5. ja 24.5. 1 p Nilsin kirkonkylä Meijerinranta (Pha) sekä 24.5. 1 p Vesanto Iso-Sääksjärvi (M. Hovi, P. Siikamäki). Punajalkaviklo on vakiintunut, joskin vähälukuinen pesimälintu Pohjois-Savon rehevöityneillä vesillä. Taas, kuten parina edellisnäkin vuonna, saatiin hajahavainnot erityisesti 5.–10. päivänä toukokuuta – tosin toukokuun lopulakin lajia nähdään vielä eri puolilla maakuntaa varsin usein.

Lampiviklo *T. stagnatilis* (A) (0/23/5). Esiintyminen on ollut vuodesta 1984 alkaen lähes jokavuotista. Havaittiin katsausvuonna kahdella paikalla: 9–10.6. 2 (+1kv) p Siilinjärvi Raasio (MU, J. & R. Kaitajärvi) ja 24.6.–14.7. emo kahden poikasen kanssa Maaninka Kinnulanlahti (VMV). Raasiassa lampiviklo havaittiin jo kolmantena vuonna peräkkäin. Maaninnan havainto sen sijaan oli kolmas pesimähavainto ko. kunasta – ja samalla myös maakunnastamme.

Rantakurvi *Xenus cinereus* (A) (1/9/3). Havaittiin kahdesti kesäkuussa: 5.6. 1 p (KRu, JKe, IMa) ja 22.6. 2 p, jotka rengastettiin. Siilinjärvi Raasio (ALi, AHa, HKo, IMa). AHK ei ole tarkastanut jälkimmäistä havaintoa, koska se koskee rengastettuja yksilöitä.

Karikukko *Arenaria interpres* (1) (10/33/2). Tyypilliseen tapaan vain keväthavainnot: 13.5. 1 ♂ ♀ p (KRu, PSa, MU) ja 14.–15.5. 1 p (AHa, JKe, HKo, KRu) Siilinjärvi Raasio. Yhteisyksilömääräksi tulkitaan kaksi yksilöä.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus* (1). Kaikki havainnot: 20.5. ja 24.5. 1 p Nilsin kirkonkylä Meijerinranta (Pha), 25.5. 5 p Lapinlahti Sulkava (TMu), 26.5. 5 p Kuopio Jynkkä Rautaniemi (M. Pakarinen), 26.5. 22 p Kuopio Kallansillat (IMa, PSa, VU), 26.5. 10 p Kuopio Sorsasalo (IMa), 31.5. 2 p ja 1.6. 3 p Nilsin Palonurmi (Pha) sekä 11.8. 1 m SSW Siilinjärvi Raasio (JPY).

Leveäpyrstökihi *Stercorarius pomarinus* (A) (n.7/13/2). Edellisyyksyn huippuesiintymisen jälkeen kaksi havaintoa: 15.10. 1 (1kv) m SW Siilinjärvi Siltasalmi (ER) ja 3.11. 1 (1kv) S Kuopio Haapaniemi (HKO).

Merikihi *S. parasiticus* (A) (6/59/1). Yksi havainto: 18.9. 1 (1kv) löytyi heikkokuntoisena

Tuusniemi kirkonkylä (TeH, ER, JVT), Lintu toimitettiin Kuopion luonnontieteelliselle museolle, jossa se myöhemmin kuoli (mus).

Pikkulokki *Larus minutus* (2C). Tiedot pesinnöistä: kesä n. 30 paria Pielavesi Jylänginjärvi ja n. 50 paria Pielavesi Vaaraslahti Alatalonlahti (KRt), 24.5. n. 25 paria Iisalmi Pikku-Ahmo (TMu), 25.5. n. 150 paria Lapinlahti Ylimmäinen (TMu), 31.5. n. 25 paria Vieremä Ylä-Haajainen (TMu), 31.5. 2 paria Vieremä Pikku-Valkeinen (TMu), 2.6. n. 40 paria Kuopio Pöksänlampi (AHg), 3.6. yli 10 paria Nilsin Palonurmi Esalan tulvaniitty (Pha), 13.6. 60 paria Kiuruvesi Kiuruvesi Luodelahti (KRu), 19.6. 5–10 paria Maaninka/Siilinjärvi Keskimmäinen (MU), 22.6. 6 pesää Kuopio Karhonsaari (EB), 26.6. pieni kolonia Siilinjärvi Kehvonlahti (KRu, MU) ja 27.6. 1 hautova Sonkajärvi Sukeva Saukkosuo (VMS).

Naurulokki *L. ridibundus* (2C). Tiedot pesinnöistä: kesä n. 30 paria Pielavesi Jylänginjärvi, n. 25 paria Pielavesi Vaaraslahti Maantienlahti ja n. 20 paria Pielavesi Vaaraslahti Alatalonlahti (KRt), 15.5. n. 100 paria Siilinjärvi Musti (KRu), 15.5. n. 30 hautovaa Kuopio Sorsasalo Tavrannanlampi (KRu), 24.5. n. 150 paria Iisalmi Iso-Ahmo (TMu), 25.5. n. 150 paria Lapinlahti Ylimmäinen (TMu), 28.5. n. 100 hautovaa Iisalmi Keskimmäinen (KRu), 31.5. n. 25 paria Vieremä Ylä-Haajainen (TMu), 2.6. 4 hautovaa Siilinjärvi Siltasalmi vedenottamo (MU), 5.6. n. 40 hautovaa Siilinjärvi Kemira kipsikasa (MU), 7.6. n. 50 paria Kuopio Pöksänlampi (AHg), 13.6. n. 25 paria Kiuruvesi Kiuruvesi Luodelahti (KRu), 19.6. n. 100 paria Siilinjärvi Kevätön Pikonlampi (MU), 19.6. 15–20 paria Maaninka/Siilinjärvi Keskimmäinen (MU), 26.6. 10–15 paria Siilinjärvi Kehvo Kehvonlahti (KRu, MU) ja 27.–28.6. vähintään 68 ad + poikasia Sonkajärvi Sukeva Saukkosuo (VMS).

Selkälokki *L. fuscus* (2B). Selkälökeistä tuli totutun niukalti tietoa. Pesivänä laji tavattiin Pielavedellä Vaaraslahden Kalliosaaressa (2 pull) ja Lapinsaarella (2 pull) (KRt) sekä Siilinjärven Juurusveden Selkäsaarella (MU). Kuopion Keski-Kallaveden pesimäkannaksi laskettiin 66 paria (JTU). Lisäksi 20.6. 4 p Rautavaara Tiilikan kansallispuisto Tiilik-

Lapinpöllöjä (oik.) nähtiin etenkin kevättalvella, joka lienee lajin tavanomaisin tapaamisajankohta Pohjois-Savossa. Kuvan lintu on Siilinjärven Hamulasta. — Lapintiirat (vas.) kuvattiin toukokuun lopulla Vieremällä. © Kalle Ruokolainen

kajärvi (OHa, JPK). — **Tuhkaselkälökistä** *Larus (fuscus) graellsii/intermedius/heuglini* ilmoitettiin kolme tietoa: 26.4. 1 ad p Varkaus Huruslahti (ALi), 28.4. 1 ad Kuopio Haapaniemi (KRu) ja 13.5. 1 ad p Siilinjärvi Kirves-Kumpunen (KRu). Rariteettikomitean esittämät määrityspäätökset on julkaisu Linnut-lehdessä 2/1999, ss. 12–20.

Harmaalokki *L. argentatus* (2C). Siilinjärven Mustin hiekkakentillä muutamia pesiviä pareja, mm. 13.6. altaalla nähtiin 4 hautovaa yksilöä (KRu, MU ym.).

Merilokki *L. marinus* (1). Runas esiintyminen ja pari havaintoa myös kesältä. Kaikki havainnot: 6.3. 1 p (IMa, ER), 22.3. 1 p (ALä) ja 3.–4.4. 1 p (IMa) Kuopio Kallansillat, 17.3. 1 ad p (OHu, TIm), 23.3. 1 ad p (HRä), 29.3. 2 ad p (TIm, HKä, HRä) ja 30.3. 4 ad p (HRä) Varkaus Pusilanjoki, 29.3. 2 ad p (TIm, HKä), 30.3. 1 ad p (HRä), 6.4. 4 p (OHu, TIm, HRä), 11.4. 2 ad p (ALi), 12.4. 2 p (ALi, HRä), 15.4. 3 p (HRä ym.), 23.4. 4, joista 1 (4kv) p (HRä), 26.4. 1 (4kv) p

(OHu, ALi) ja 27.4. 1 ad p (ALi) Varkaus Huruslahti, 31.3. 1 p Varkaus Komminselkä (AHa, JKe, HKo), 11.4. 1 p (AHg), 16.4. 1 p (VU) ja 23.4. 2 p (AHg, IMa, VU) Kuopio Puutosalmi, 15.4. 1 p Siilinjärvi Jännevirta (IMa, KRu), 24.4. 1 p (JaK), 25.4. 2 p (JPT), 11.5. 1 ad p (JTU) ja 6.6. 1 ad p (JTU) Kuopio Heinälamminteen kaatopaikka, 26.4. 1 m Kuopio Kelloniemi (EB), 27.4. 1 ad p Varkaus Ruokojärvi (OHu), 16.7. 1 ad p Tervo Äyskoski (J. Ihanus), 24.9. 1 (ikä?) p Iisalmi satama (JYI) ja 31.10.–1.11. 1 ad p Varkaus Komminselkä (OHu, ALi). Eri yksilöiden erottaminen on oikeastaan mahdotonta, mutta kaikkiaan tulkitaan havaituksi 30 yksilöä, joista Varkaudessa 15, Kuopiossa 12, Iisalmessa 1, Siilinjärvellä 1 ja Tervossa 1.

Isolokki *L. hyperboreus* (A) (monia/11/4). Havainnot ovat lisääntyneet viime vuosina: nyt saatiin neljä havaintoa, joista kolme koski nuorta ja yksi vanhaa lintua. Yksi nuori lintu havaittiin vielä kesäkuussa. Kaikki havainnot: 13.3. 1 (2kv) p Varkaus Huruslahti (TIm, HRä), 18.4. 1 ad m N

Kuopio Sorsasalo (IMa), 25.4. 1 (2kv) m Kuopio Linnanpelto (HKO) ja 14.6. 1 (2kv) p Kuopio Heinälamminteen (JTU).

Pikkukajava *Rissa tridactyla* (A) (15/23/3). Kolme havaintoa tavanomaiseen aikaan syksyiltä ja nuorista linnuista: 2.11. 1 (1kv) m Siilinjärvi Siltasalmi (MU), 3.11. 1 (1kv) m Kuopio Puutosalmi (VU, PSa) ja 15.–16.11. 1 (1kv) p Siilinjärvi Iso-Jälä (KRu, IMa, MU).

Kalatiira *Sterna hirundo* (2C). Laskentatietoja: Iisalmi Iso-Ahmo 1 pari (TMu), Kiuruvesi/Iisalmi Kiuruvesi 11 paria (KRu), Iisalmi/Vieremä Iijärvet 5 paria (KRu), Lapinlahti Ylimmäinen 2 paria (TMu) sekä Vieremä Keskimmäinen 1 pari (TMu), Nieminen 1 pari (TMu) ja Vieremänjärvi 1 pari (KRu).

Lapintiira *Sterna paradisaea* (A) (n. 4/51/4). Pohjois-Suomen pesimäkantaa muuttanee myös Pohjois-Savon kautta, mutta havaintoja tulee silti yllättävän vähän. Kaikki havainnot: 22.5. 3 p Vieremä Iinpää Vieremänjokisuun alueella ja Vieremänjokivarressa (KRu) sekä 22.5. 1 p Vieremä Kumpumäki Vieremänjoensilta (KRu). Iisalmen ja Vieremän välisellä vesireitillä nähtiin useampiakin lapintiiramaisia yksilöitä (osa kaukaa), mutta AHK hyväksyy vain hyvin nähtyjä ja kuvattuja yksilöitä koskevat havainnot.

Mustatiira *Chlidonias niger* (A) (12/29/1). Havaitaan lähes vuosittain, katsausvuodeltakin saatiin yksi havainto: 14.5. 1 kiert Iisalmi Makkaralahti Paloisvirta (E. Antikainen). Havainto on myös samalla Pohjois-Savon aikaisin keväältä lyöden aiemman ennätyksen päivällä.

Kesykyhky *Columba livia* (2C). Seuraavassa maksimimääriä kunnittain: Iisalmi keskusta 7 (TMu), Kiuruvesi keskusta 37 (3a) (HHö), Lapinlahti Savonjärvi 28 (HHö), Leppävirta kirkonkylä 30 (HRö, RRö), Rautalampi kirkonkylä 18 (TJa), Siilinjärvi kirkonkylä 80 (MU) sekä Varkaus Lehtoniemi 200 (OHu). Lisäksi 9.10. a130 p ruokailemassa Siilinjärvi Jälä (KRu).

Uuttukyyhky *C. oenas* (1). Kaikki havainnot: 3.–19.4. 1 p Siilinjärvi Jälä (PSa ym.), 5.4. ja 8.4. 1 p Kuopio Jänneeniemi (VU), 7.4. 1 p Maaninka Tav-

salmi (PRu), 9.4. 1 m Varkaus Lehtoniemi (HMi, HRä ym.), 20.4. 1 p Kuopio Särkiniemi (HKO, IMa) ja 26.4. 1 p Maaninka Lapinjärvet (JRI, KRu, JTU, MU). Näin laskien yhteensä kuusi yksilöä.

Huuhkaja *Bubo bubo* (1). Reviiirit kunnittain: Juankoski 1 (IMa, KRu), Kuopio 3 (IMa, KRu, H. Immonen), Leppävirta 2 (OHu, ALi, HMi, RRö), Maaninka 2 (KRu, KRt, PSa, MU), Pielavesi 4 (KRt), Siilinjärvi 2 (ER, KRu, MU ym.), Sonkajärvi 2 (VMS) ja Varkaus 1 (OHu). Pesinnät varmistettiin Kuopion Haminalahdessa (1 pull) (H. Immonen), Maanigan Kurolanlahdessa (KRt) ja Siilinjärven Raiminmäessä (2 pull) (KRu ym.). — Etelä-Savosta ilmoitettiin yksi reviiiri Joroisista (OHu).

Hiiripöllö *Surnia ulula* (1). Kaksi havaintoa: 16.10. 1 ä Kaavi Maarianvaara (SRä) ja 21.10. 1 p Rautalampi Etelä-Saikari (TJa).

Varpuspöllö *Glaucidium passerinum* (1). Varpuspöllöhavainnoista valtaosa on talvelta. Kevätsoidinta kuultiin kuudella paikalla: Kaavi Honkalahti ja Kaavin-koski (PRä), Kuopio Sotkanniemmi (AHa, IMa), Leppävirta Timola (P. Ruotsalainen), Nilsia Pisa (JVt) sekä Pielavesi Honkamäki (KRt). Ainoa tieto pesinnästä: 7.7. 4–5 maastopoikasta Rautavaara Konttipuro Pumpulikirkko ls-alue (KLä). Pielaveden Pajuskylässä pöllö varastoi ruokaa pönttöön marraskuun puolivälistä lähtien. Saalista olivat mm. päästäinen 12, metsämyyrä 9, vaivaishiiri 2, peltomyyrä 1, hömötiainen 2, sinitiainen 1, kuusitiainen 1 sekä puukiiپی 1 (KRt).

Lehtopöllö *Strix aluco* (1). Kaksi havaintoa: 17.4. 1 Ä Juankoski Muuruvesi (JVt) ja 18.6. 1 Ä Kuopio Pelonniemi (VU).

Lapinpöllö *S. nebulosa* (1). Lapinpöllöjä nähtiin kevättalvella kohtalaisesti. Kaikki havainnot: 5.3. 1 Ä Maaninka Hämeenlahti (IMa, KRu, VU), 6.3. 1 kuollut Siilinjärvi Kumpunen (R. Serguskin/mus), 7.–31.3. 1 p Leppävirta Niinimäki Alakylä (Y. Oikkonen ym.), 9.3. 1 p Siilinjärvi Hamula Marjomäki (AHa, HKo, IMa ym.), 10.3. 1 p Keitele Päiväranta (PPu), 15.–17.3. 1 p Varkaus Puurtilanniemi (TIm, HMi, HRä ym.), 21.4. kuollut ”lankaan” Kiuruvesi Lapinsalo (mus, Skarén 1997), 29.5. 1 p Kuopio

Taivaanpankko (E. Holopainen, AHa, HKo, ER), 16.6. 1 p Rautavaara Paljakka uimaranta (OHa), 25.6. 1 p Rautavaara Lapinjärvi (JaK, KRu, PSa, MU), 6.–15.10. 1 p. Ä Nilsia Ranta-Sankimäki (JRI) ja 10.10. 1 kuollut Juankoski Nousionmäki Lähteenkorva (Hämäläinen/mus). Lisäksi yksi vanha havainto täytetyn yksilön jalustasta: pääsiäinen 1928 1 ammuttu Siilinjärvi Kehvo Lintuniemi (M. Penttinen/KRu). — Lisäksi yksi havainto Etelä-Savosta: 7.4. 1 p Joroinen Pasalankylä (HMI)

Viirupöllö *S. uralensis* (2B). Pesinnät ja reviiirit kunnittain: Kaavi 5+0 (PRä, SRä), Kiuruvesi 0+1 (Skarén 1997), Kuopio 0+3 (AHg, JKe, PSa, VU), Leppävirta 0+1 (JKi), Maaninka 1+1 (IMa, KRt, KRu, VU), Nilsia 0+1 (JRI), Pielavesi 1+4 (KRt), Rautalampi 1+0 (TJa), Siilinjärvi 1+1 (IMa, JPy, KRu, VU), Sonkajärvi 1+0 (Skarén 1997), Suonenjoki 0+2 (TJa), Tervo 0+2 (TJa) ja Varkaus 0+2 (OHu, ALi). Yhteensä 10 pesintää ja 18 muuta reviiriä, mikä on normaalia vähemmän. Pielaveden vakioaikoilla ei pesitty (KRt), Kaavilla tarkastettiin 20 pönttöä, joista vain neljä oli asuttuja (SRä) ja Sonkajärvellä neljä, joista yksi oli asuttu (Skarén 1997). Pesistä varttui vain 1–2 poikasta, lisäksi tavattiin keskeytyneitä pesintöitä. Kuopion luonnontieteelliselle museolle toimitettiin kuolleita yksilöitä kuukausittain seuraavasti: II 1, III 2, IV 1, V 3, VI 1 ja XII 1. — Etelä-Savosta, Joroisista, ilmoitettiin yksi reviiri (OHu).

Sarvipöllö *Asio otus* (2B). Myös sarvipöllöjä oli niukasti, mikä kuvastaa huonoa pöllövuotta. Yhteensä kolme reviiriä (= kesä-havaintoa): Kuopio (IMa), Leppävirta (HRö) ja Siilinjärvi (TIm, HRä). — Lisäksi Joroisista, joka on Etelä-Savoa, yksi reviiri (OHu).

Suopöllö *A. flammeus* (2B). Huono myyrävuosi paistaa myös suopöllötilastosta, jossa on vain kolme reviiriä: Siilinjärvi 2 (KRu, MU) ja Sonkajärvi 1 (VMS, Skarén 1997).

Helmipöllö *Aegolius funereus* (2B). Yksi huonoimmista helmipöllövuosista, mitä koskaan on raportoitu. Kaikki havainnot: 5.3. 1 Ä Siilinjärvi Hoikki (IMa, KRu, VU), 12.3. 1 kuollut äskettäin Varkaus valtatie-5 Varkauden portti (HRä), 7.4. 1 Ä Varkaus

Vantunmäki (OHu), 8.4. 1 Ä Varkaus Niittypuro (OHu), 18.4. 1 p Lapinlahti Lehtomäki (HHö, KSA), 24.4. 1 kuollut Kiuruvesi Koivujärvi (T. Saastamoinen/mus), kevät löydetty kuolleena Kuopio Melalahti Välijoki (K.-P. Weman/mus), kevät reviiri Keitele Hamula Hiekka (KRt) ja kevät reviiri Pielavesi Pajuskylä (KRt). Maakunnan länsiosissa tarkastettiin n. 300 koloa (KRt) ja Kaavilla 15 pönttöä (SRä) ilman yhtään pesälöytöä. Ylä-Savossa ei tavattu 51 kolosta ainoatakaan pesinnän yritystä (Skarén 1997).

Kehräjä *Caprimulgus europaeus* (1). Yksi havainto: 30.5. 1 p Kuopio Hiltulanlahti (HKo, ER, VU).

Tervapääsky *Apus apus* (2C, erämaapesinnät). Kaksi mahdollista pesimäpaikkaa: 15. ja 22.6. 1 p sopivien kolohaapojen luona Rautalampi Pohjois-Saikari (TJa) ja 25.6. 8 kiert kelojen yllä Rautavaara Luokkikangas (MU).

Käenpiika *Jynx torquilla* (1). Kaikki havainnot: 11.5. 1 Ä Kuopio Kelloniemi (EB, IMa), 12.5. 1 p Varkaus Könönpelto (TIm), 13.5. 1 p Kuopio Kelloniemi (AHa, JKe), 21.5. 2 Ä Varkaus Hasinmäki (OHu), 24.5. 1 p, ollut lähes jokavuotinen 15 vuoden ajan, Tuusniemi Susimäki (V. Hartikainen), 25.5. 1 Ä Siilinjärvi lentoasema (KRu), 7.6. 1 Ä Tuusniemi Kojanlahti (ER, JVT), 7.6. 1 Ä Tuusniemi Liukonpelto (KRu, MU), 7.6. 1 Ä Tuusniemi Ohtaanniemi (OHu, ALi), 9.6. 1 Ä Varkaus Puurtilla (OHu) ja 13.7. poikue p Leppävirta Konnuksentie (AHa, IMa).

Harmaapäätikka *Picus canus* (1). Kaikki havainnot: koko talven 1996/97 1 o' p Pielavesi Pajuskylä (KRt), tammikuu 1 o' nähtiin kaksi kertaa Juankoski Pelonniemi (H. Erola/JRI), alkutalvi 1 p Varkaus Osmajoki (maalikko/HRä), 12.1. 1 p ja 19.1. 1 p p Suonenjoki Heikinjärvi (EVe), 30.6. ja 3.8. ääniä Rautalampi Tienhaara (LPu), 25.11. 1 o' p Siilinjärvi Koivumäki Heinäsuo (KRu, MU), 28.11. 1 p Kiuruvesi Ryönänjoki (P. Ruotsalainen), 21.12.–1.1.1998 1 p Lapinlahti Ala-Pitkä Saarismäentie (E. Äman/JPt) ja joulunpyhinä 1 p Nilsia Haluna (maalikko/HHö). — Edellisessä katsauksessa merkintä 1 "dollari" Pielavesi Pajuskylä, tarkoittaa koirasta. Merkintä on jostakin syystä jäänyt korvautumatta koiraan merkillä.

Palokärki *Dryocopus martius* (2B). Reviiirit kunnittain: Keitele 2 (KRt), Kiuruvesi 1 (KRu), Pielavesi 5 (KRt), Siilinjärvi 3 (KRu, MU, monet), Tuusniemi 1 (KRu) ja Varkaus 2–3 (OHu). Ainoat pesinnät varmistuivat Keiteleeseen Hamulassa: pesä Hiekka ja pesä Pasala. Hiekassa tehtiin koloa 1.–25.4. (KRt).

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos* (A) (monia/42/2). Kaksi keväthavainto: 16.3. 1 p p Kuopio Vehmasmäki (AHg) ja 28.3.–14.4. 1 p p Kuopio Päiväranta (IMa, JPo, JKe). Jälkimmäisen yksilö vieraili lintulaudalla, kaupunkilähien taajaan asutulla omakotitaloalueella.

Pikkutikka *D. minor* (1). Kaikki havainnot: 1.2. 1 p Kuopio Savuniemi (KRu, PSa), 31.3. 1 o' p Rautalampi kirkonkylä Mannisentie (EKa, JKn), 7.4.–kesäkuu 1 o' p, ä Varkaus Mula (OHu), 10.4. 1 ä ja 28.5. 1 rumm Varkaus Käärmeniemi (OHu), 26.4. 1 o' rumm (OHu), 21.5. 1 o' p (OHu), 22.5. 2 o' o' p (AHa, HKo) ja 27.5. 2 o' o' p (OHu) Varkaus Lehtoniemi, 8.5. 1 o' 2 p p Maaninka Mustavirta (ALä, KRu, KRt, PSa), 8.5. 1 p Maaninka Pieni Lapinjärvi (KRu, PSa), 9.5. 1 Ä Varpaisjärvi Joki-järvi (HHö), 11.5. 1 p p Kuopio Sorsasalo Valkeislahti (IMa), 26. ja 28.5. 1 o' rumm Iisalmi Asemapuisto (TMu), 30.5. 1 ä Varkaus Ruokojärvi (OHu), 21.6. 1 ä Leppävirta Osmajärvi Rasva-harju (OHu), 21.6. 1 p Rautalampi kirkonkylä (LPu), 22.6. pesintä ja maastopoikaset Kuopio Karhonsaari (EB), 4.7. 1 maastopoi-kanen p (MU), 12.7. 1 p (ER) ja 15.7. 1 ä (MU) Siilinjärvi Räisälä, 4.8. 1 o' p Vieremä Kumpumäki Jyrkkä (KRu), 21.9. 1 p Kuopio Keskimäinen (AHa, JKe, IMa), 23.10. 1 p Siilinjärvi Keskimäinen (KRu) ja 31.12. 1 p p Varkaus Häyriä (OHu).

Pohjantikka *Picoides tridactylus* (1). Edellisvuoteen verrattuna vähemmän havaintoja. Kaikki havainnot: 11.1. ja 25.3. 1 o' p Rautalampi Etelä-Saikari (TJa, E. Jalkanen), 11.1. 1 p (IMa) ja 13.1. 1 p (KRu) Kuopio Puijo, 8.2. 1 p p Kuopio Heinälammrinne (IMa), 18.3. 1 p p Kuopio Vehmasmäki Tetrikangas (AHg), 11.4. 1 p Tuusniemi Tuusjärvi Silmäsuu (PRä), 12.5. 1 o' p Siilinjärvi Pöljä (J. Juutinen/MU), 27.5. 1 p p (HHö), 20.6. 1 p (OHa, JPK), 7.7. poikue ja 9.7. 1 o' p (KLa) Rautavaara Pumpulikirk-

ko, 31.5. 1 p Vieremä Saarisenjärvi (HHg), 14.6. poikaspesä Pielavesi Kaaraslahti Ventojoen metsä (KRt), 11.7. isot pesäpoikaset Kuopio Vuorilampi (EB), 24.7. 1 p p Sonkajärvi Talaskan-gas Iso-Talas (KRu, MU), 3.9. 1 p (MU) ja 24.9. 1 p p (HKo, IMa) Siilinjärvi Raasio sekä 25.12. 1 p p Nilsia Eitikka Hirvisaari (HHö).

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (1). Yksi havainto: 10.–16.4. 1 p Varkaus Käärmeniemi (OHu, TIm).

Törmäpääsky *Riparia riparia* (2C). Pesimäkoloniat ja kolo-/parimäärät: Iisalmi IPO:n tuotantolaitokset 22 koloa, Ohenmäki kolmessa paikassa yhteensä 383 koloa, Kurenpolventie 98 koloa ja Valkeismäentie 110 koloa (TMu); Lapinlahti Humppi n. 100 koloa, Nerkoo 348 koloa ja Ylimmäisen tienhaara 172 koloa (TMu); Suonenjoki Kukkura 15 paria (TJa) ja Siilinjärvi Hamula 50+60 koloa, Kasurila 20 koloa savikasassa, Mikka 210 koloa, Pöljä 104 + n. 35 koloa, Raasio 20 asuttua koloa ja Siltasalmi 50 koloa (TMu, MU). Tuusniemen pesimäpaikat (ks. Ruokolainen 1997).

Ruostepääsky *Hirundo daurica* (RK) (0/0/1). Pohjois-Savon ensimmäinen havainto lajista: 11.6. 1 p Kuopio Iitkonniemi (HKo). Lintu pyöri jonkin aikaa teollisuusalueen (haara-)pääskyparvessa, mutta ei löytynyt enää myöhemmin samalta paikalta. Suomessa havaittiin vuonna 1997 kolme ruostepääskyä, mikä on toiseksi eniten kautta aikain (Lindroos 1998).

Tilhi *Bombicilla garrulus* (2A). Ei pesimäaikaisia havaintoja, joten Ylä-Savon erämaaretkeilyssä lienee ollut lamavuosi!

Koskikara *Cinclus cinclus* (1). Talvehtimispaikkojen tiedot talvikatsauksessa. Myöhäisin kevät-havainto 29.4. 1 p Rautavaara Tiilikka (maalikko/HHö) ja varhaisin syyshavainto 20.10. 3 p Varkaus Kuvansinjoki (OHu).

Satakieli *Luscinia luscinia* (1). Yhteensä kuultiin ajalla 15.5.–29.6. vain 15 laulajaa, mikä on alhaisin määrä sitten modernin lintujenlaskun alkamisen (vuosi 1980). Laulajat kunnittain: Iisalmi 2 (TMu, MNI, AVä, JYI), Kuopio 1 (AHa), Siilinjärvi 2 (MU ym.), Tuusniemi 1 (OHu,

ALi, ER, Jvt) ja Varkaus 9 (OHu, HMi). — Etelä-Savosta, Joroisista, ilmoitettiin lisäksi 4 Ä (OHu).

Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus* (7/0/2). Lähes 40 vuoden tauon jälkeen kaksi havaintoa: 20.6.–1.7. 1 (2kv) ♂ p. Ä Rautavaara Pumpulikirkko (OHa, JPK, AHa, HKo, ER ym.) ja 3.–10.7. 1 (2kv) ♂ p. Ä Rautavaara Haravalehto (HHö, KLa, MSr). Laji esiintyi vuonna 1997 poikkeuksellisen runsaana koko Suomessa (Rajasärkkä 1998).

Mustaleppälintu *Phoenicurus ochruros* (A) (0/1/3). Peräti kolme havaintoa: 11.5. 1 ad ♂ p Kuopio Kelloniemi (HKO), 18.5. 1 ♀ p Kuopio Ikonniemi (HKO, AHa, JKe ym.) ja 17.7. 1 ♀ p Kuopio Saarijärvi (HKO).

Mustapäätasku *Saxicola torquata* (RK) (0/6/1). Pohjois-Savon ensimmäinen pesimähavainto, joka ei tosin koske lajipuhdasta paria: 25.6.–29.7. pesivä *maura*-alalajin ♀ Siilinjärvi Aappola (MU ym.). Naaras pesi yhdessä pensastaskukoiraan kanssa tuottaen neljä risteymäpoikasta (Ukkonen 1998a).

Sepelrastas *Turdus torquatus* (1). Tavalliseen tapaan yksi kevähavainto: 3.5. 1 ♂ p Siilinjärvi Räämä (KRu, PSa, MU).

Pensassirkkalintu *Locustella naevia* (1). Erittäin hyvä sirkkalintuvuosi, mikä näkyi myös pensassirkkalintujen määrässä. Yhteensä havaittiin 45 laulajaa, mikä on roima, uusi ennätys sitten vuoden 1980. Ensimmäinen yksilö kuultiin 2.6. Varkauden Ruokojärvellä (HKä) ja viimeinen 12.7. Varkauden Hasinmäessä (OHu) sekä Sonkajärven Sukevalla (VMS). Laulajamäärät kunnittain: Iisalmi 2 (TMu, JYI), Kaavi 1 (SRä), Kuopio 15 (IMa, VU ym.), Maaninka 2 (JRi, MU, VU), Nilsä 2 (PHa), Siilinjärvi 12 (MU ym.), Sonkajärvi 1 (VMS), Tuusniemi 3 (OHu, ALi ym.), Varkaus 6 (OHu, HKä) ja Viereämä 1 (TMu). Laulajamäärää nosti myös kuntapinnakisan motivoima aktiivinen kuuntelu, erityisesti Kuopiossa.

Viirusirkkalintu *L. lanceolata* (RK) (0/0/1). Pohjois-Savon ensimmäinen viirusirkkalintu osui ahkeran yölaulajakuuntelijan polkupyöräreitille: 3.–6.7. 1 Ä Siilinjärvi Vehkasuo (MU, ERi, KRu ym.) (Ukkonen 1998b). Lintu lauloi leveähkön soratien reu-

naojassa kasvavissa lehtipuissa.

Viitasirkkalintu *L. fluviatilis* (1). Neljä laulajaa: 16.6.–21.7. 1 Ä Varkaus Lehtoniemen mylly, siirtyi hiukan (OHu, JaK), 29.6.–3.7. 1 Ä Siilinjärvi Kemira (MU, KRu ym.), 10.–21.7. 1 Ä Varkaus Häyriälä Mula (OHu) ja 12.7. 1 Ä Varkaus Ruokojärvi (OHu). — Lisäksi yksi havainto Etelä-Savosta: 1.6. 1 Ä Kangaslampi Kurenlahti (OHu).

Ruokosirkkalintu *L. luscinioides* (RK) (0/1/1). Sirkkalintulajiston täydensi katsausvuonna suvun neljäs edustaja. Maakunnan

toinen ruokosirkkalintuhavainto: 27.5.–15.6. 1 Ä Varkaus Ruokojärvi (HKä, Juha Hyvärinen ym.). Lintu lauloi lajityypillisesti tiheässä järviruokokasvustossa.

Viitakerttunen *Acrocephalus dumetorum* (1). Viitakerttusia kuultiin taas runsaasti, yhteensä 103 Ä. Laulajat kunnittain: Kaavi 2 (MU), Kuopio 24 (EB, AHg, IMa, VU ym.), Leppävirta 1 (JKi, IMa), Maaninka 1 (KRu, MU), Nilsä 2 (JRi), Rautavaara 1 (OHa), Siilinjärvi 15 (MU ym.), Tuusniemi 8 (OHu, ALi, KRu, MU, ER, Jvt) ja Varkaus 49 (OHu). Pesintä varmistettiin

Kuopio Vehmasmäessä, jossa 6.7. löydettiin 4-munainen pesä, 13.7. pesässä oli 4 pull ja 23.7. pesä oli tyhjä (AHg). Pesä oli niittynotkelmassa, ja se oli rakennettu horsmien ja vadelmien varsien varaan. Ensimmäiset laulajat tavattiin 3.6. useammalla paikalla ja viimeinen havainto saatiin em. poikasista. — Etelä-Savo: Joroinen 12 Ä ja Kangaslampi 1 Ä (OHu).

Luhtakerttunen *A. palustris* (1). Yhteensä 12 laulajaa: 3.–20.6. 1 Ä Kuopio Rötikkö (PSa, VU), 6.6. 1 Ä Juankoski Muuruvesi Putaansaari (A. Parviainen), 7.–

Kuuman kuntapinnakisakesän kruunasi Pohjois-Savon ensimmäinen ja hyvin odotettu viirusirkkalintulintu, joka lauloi kaikkien nähtävillä soratien reuna-ajassa kasvavissa lehtipuissa Siilinjärven Vehkasuolla. © Paavo Liimatta

27.6. 1 ♀ Varkaus Käärmeniemi (AHa, OHu, HKo, VU), 9.–11.6. 1 ♀ Varkaus Luttala hautausmaa (OHu, JKi), 9.6. 1 ♀ Varkaus radanvarsi (OHu), 9.6. 1 ♀ Varkaus Puurtilla (OHu), 12.6. 1 ♀ Leppävirta Konnus Leväniemi (IMa), 12.6. 1 ♀ Varkaus Ruokolahti (OHu), 12.–27.6. 1 ♀ Varkaus Lehtoniementie (OHu), 14.6. 1 ♀ Leppävirta Nikkilänmäki Museotie (IMa), 16.–25.6. 1 ♀ Siilinjärvi Kemira (MU ym.) ja 1.7. 1 ♀ Kuopio Rauhalampi (JaK).

Rytikerttunen *A. scirpaceus* (1). Kaksi havaintoa Varkaudesta: 14.6. 1 ♀ Ruokojärvi (OHu) ja 27.6. 1 ♀ Käärmeniemi (OHu).

Rastaskerttunen *A. arundinaceus* (A) (3/3/1). Vasta maakunnan 7. havainto: 8.–16.6. 1 ♀ Maaninka Pieni Lapinjärvi (MU, JRi, VMV ym.). Lintu lauloi rehevän lintuveden harvakkossa järvenruokasvustossa. Edellinen havainto on vuodelta 1983.

Kultarinta *Hippolais icterina* (1). Seitsemän yksilöä, joista viimeinen pesintään viitaten varoitelti voimakkaasti: 1.–8.6. 1 ♀ Varkaus Pitkälänniemi (AHa, OHu, HKo, VU), 8.6. 1 ♀ Varkaus Häyriä (OHu), 9.6. 1 ♀ Varkaus Tyyskä (OHu), 12.–15.6. 1 ♀ Siilinjärvi lentoasema (MU, KRu), 13.6. 1 p Kuopio Linnanpelto (HKo), 16.6. 1 ♀ Varkaus Mula valtatie 23 (OHu) ja 1.8. 1 p, a Vieremä Vieremänjärvi Tuli-niemi (KRu).

Mustapääherttu *Sylvia atricapilla* (1). Kaikki havainnot: 12.–14.5. 1 ♂ p Varkaus Lehtoniemi (OHu, HMi, HRä), 14.5. 1 p Kuopio Linnanpelto (ALä), 22.5. 1 ♀ Varkaus Lehtoniemi (AHa, HKo), 28.5. 2 ♀ Varkaus Ruokojärvi Marjoniemi (OHu), 1.6. 1 ♀ (OHu) ja 25.7. 1 varoitteleva (HRö) Varkaus Mula, 2.–24.6. 1 ♀ Siilinjärvi Kasurilansuora (MU), 3.6. 1 ♀ Varkaus Ollikonniemi (OHu), 9.6. 1 ♀ Siilinjärvi Toivala Soidinmäki (MU), 10.6. 1 ♀ Kuopio Puijo Kokonmäki (EB), 12.6.–11.7. 2 ♀ Siilinjärvi Räisälä (MU), 12.6. 1 ♀ Siilinjärvi Kasurila Miettälä (MU), 13.6. 1 ♀ (IMa) ja 26.7. 1 varoitteleva (HRö) Leppävirta Nikkilänmäki, 16.6. 1 ♀ Varkaus Joutenlahti (OHu), 18.6. 1 ♀ Varkaus Kyläkuja (OHu), 25.–30.6. 1 ♀ Kaavi Luikonniemi (PRä), 4.7. 1 ♀ Varkaus radanvarsi (OHu), 11.7. 1 ♀ Kuopio Puijo Poukama (EB), 17.7. 1 ♀ Varkaus Kurlantatie (OHu), 18.7. 2 ♀ Varka-

us Luttilan hautausmaa (OHu), 6.9. 1 ♂ p Varkaus Pitkälänniemi (OHu), 16.9. 1 ♀ p Varkaus Häyriä (OHu), 16.10. 1 ♂ p Siilinjärvi Räisälä (MU), 21.10. 1 ♂ p Rautalamppi kirkonkylä Manni-sentie (Eka, JKn), 1.11. 1 ♀ p Kuopio Päiväranta (AHa, JKe), 9.11. 1 ♀ p Kuopio Sorsasalo (IMa), 16.11. 1 ♂ p ja 22.11. ♀ p Varkaus kaupungintalo (OHu) sekä 30.11. 1 ♀ p Suonenjoki kes-kusta Rantakatu (?). — Lisäksi Etelä-Savosta: 14.6. 1 ♀ Joroinen Iitosenranta (OHu).

Lapinuunilintu *Phylloscopus borealis* (A) (5/25/1). Havaittiin tyypilliseen kevätmuutto aikaan kesäkuussa: 12.6. 1 ♀ Kaavi Kaituri (PLi). Edellisen kerran lapinuunilintu tavattiin Pohjois-Savossa kesällä 1994 ja vuosilta 1990–97 on nyt kaikkiaan viisi havaintoa.

Idänuunilintu *P. trochiloides* (1). Kaikki havainnot: 2.6. 1 ♀ Kuopio Puijo Satulanotko (ALä), 6.6. 1 ♀ Tuusniemi Koivulahti (VU), 7.6. 1 ♀ Tuusniemi Kojanlahti (ER, JVT), 7.6. 1 ♀ Tuusniemi Ranta-Kosula (ER, JVT), 14.6. 1 ♀ Kaavi Karsikkovaara (MU), 15.6. 1 ♀ Varkaus Lapinmäki (OHu, ALi) ja 19.6. 2 ♀ Siilinjärvi Saarismäki (MU). Yhteensä vain 8 ♀, mikä vastaa melko tarkasti vuosien 1971–1996 keski-arvoa.

Pikkusieppo *Ficedula parva* (1). Pikkusiepon esiintyminen jatkui edelleen ilahduttavan runsaana: 16.5. 1 ♀ p Kuopio Linnanpelto (HKo), 17.5. 1 ♀ p Leppävirta Horsmalampi (JKi), 18.5. 1 (+2kv) ♂ ♀ Varkaus Lehtoniemi (ALi, HMi), 2.6. 1 ♀ Kuopio Vuorilampi (IMa), 14.6. 1 ♀ Kaavi Karsikkovaara (MU), 15.6. 1 ad ♂ p, ♀ Kuopio Kivimäenselänne (AHg), 15.6. 1 ad ♂ p Leppävirta Konnus Konnuksentie 99 (IMa), 19.6. 1 ♀ Kuopio Sorsasalo Valkeislahdentie (IMa), 19.6. 1 ♀ Kaavi Kortteinen Iso-Potku (SRä), 20.–21.6. 1 (2kv) ♂ p (OHa, JPK, MPH, HHö), 1.7. varoitteleva pari (HHö) ja 9.–10.7. 1 ♂ p, varoittelevat kii-vaasti, jälkimmäisenä päivänä kuultiin myös poikasten kerjää-sääntä (KLa, HHö) Rautavaara Pumpulilehto, 14.7. 1 ♀ Kuopio Kolmisoppi (EB) sekä 17.8. 1 ♀ p Maaninka Kinnulanlahti lintu-torni (AHa, JaK, HKo). Rautavaa-ran tieto viittaa selvästi pesintään.

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus* (2A). Pesimäaikaiset havain-

not: 4.3. 2 p ja toukokuu revii-ri Varkaus Mula (OHu), 3.4. 3 p + 2 p Leppävirta/Varkaus Osmajo-ki (OHu), 10.4. 1 p Varkaus Käärmeniemi (OHu), 16.4. 3 p ja ke-säkuu revii-ri Varkaus Lapinniemi (OHu), 27.5. 1 p Kuopio Pöksän-lampi (JPT) sekä kesäkuu 2 revii-riä Varkaus Suuri Niittypuro (OHu). Huhtikuun alussa havait-tujen lintujen osalta on tulkinnan varaista, ovatko linnut jo revii-ri-lään vai eivät. Isoja parvia silloin ei kuitenkaan tavallisesti enää nähdä.

Lapintiaainen *Parus cinctus* (1). Yksi syyshavainto: 15.10. 1 m SW Kuopio Kelloniemi (HKo).

Pähkinänakkele *Sitta europaea* (1). Yksi pesintä Iisalmen Kilpi-virralla. Pesinnästä on julkaistu erillinen juttu Iisalmen luontouu-tisissa (Skarén & Kaarakainen 1997). Pari tavattiin ensi kertaa 4.5. valmistautumassa pesintään, joka tapahtui haavankolossa: 12.6. "pienet pojat", 30.6. 2 ad + 5 pull p (JYI) ja 1.7. ainakin nel-jä poikasta poistui pesästä.

Lisäksi Iisalmissa oli toinen revii-ri ja Kuopiossa asusti läpi ke-sän kaksi paria, joiden pesinnäs-tä ei saatu varmuutta. Ehkä Suke-vallakin pesittiin? Muut kuin Ii-salmen pesintään liittyvät havainnot tarkemmin: 12.1. 1 p Kuopio Kyl-mälampi (IMa), 15.1. 1 p Iisalmi Ho-lopanlahti (JYI), 18.1. 1 p Rauta-lampi Suursuontie (AHa, JKe, IMa), 18.1. 2 p Tuusniemi Susi-mäki (VHa), 11.2.–30.3. 1 p Var-kaus Taipale (MPH, HMi, HRä), 5.4. 2 p (JPT), 9.9. 2 p (JPT), 28.9. 2 p (JPT), 16.11. 1 p (JPT) ja 22.11. 1 p (JaK, HKo, ER, VU) Kuopio Kaislastenlahti, 6.–8.5. 1 p Siilin-järvi Räisälä (O. Liimatainen), 11.5. 1 p ja kesäkuun lopulla va-roitteleva ja syksyllä ä, mutta pesäe ei etsinnästä huolimatta löydetty Iisalmi Kihmala (USK, P. Kaara-kainen), koko kesän 2 p (A. & P. Satuli), 16.11. 1 p (JKe, IMa), 4.–6.12. 1 p (JPy) Kuopio Kylmälampi, 13.7. 1 p Sonkajärvi Sukeva pap-pila (VMS), 1.12. 1 p Rautalam-pi Hanhitaipale (?) ja 12.12. 1 p Siilinjärvi Jälä (KRu).

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus* (1). Kaikki havainnot: n. 29.–12.6. 1 ♀ Leppävirta Konnus Leväniemi (IMa), 7.6. 1 ♀ Tuus-niemi Kojanniemi (ER, JVT), 18.6. 1 ♀ Juankoski Muuruvesi Petäjälahti (AHg), 20.6. 1 ♀ Kuopio Keskimäinen (VU), 22.6. ja 28.6. 1 ♀ Maaninka Onkivesi Ulmonsaari (PRu), 25.6. 1 ♀ Maaninka Kurlanlahti Riihinie-

mi (PRu), 28.6. 1 p Juankoski Pisankoski (JVT), kesä 1 ♀ Kaavi Rovevaara Välijärven ranta (LHa), 13.7. 1 ♀ p Leppävirta Konnuksentie (AHa, IMa) ja 6.9. 1 ♀ m NE Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi, SMi). — Lisäksi yksi katsauksesta puuttunut havainto edelliseltä vuodelta: 9.6.1996 1 ♀ Kuopio Keskimäinen (J. Huja-la). Revii-ri määrää pysyy ko. vuo-delta ilmoitetussa yhdeksässä.

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio* (2B). Kesähavainnot (1.6.–31.7.): 3.6. 1 ♂ ♀ Siilinjärvi Si-kämäki (MU), 15. ja 22.6. 1 ♂ p Kuopio Sotkanniemi (IMa), 13.7. 1 ♂ p Siilinjärvi Aappola (MU), 23.7. lentopoikue Varkaus Pukki-kankaan kaatopaikka (OHu) ja 27.7. 1 ♀ p Siilinjärvi Särkijärvi (MU).

Isolepinkäinen *L. excubitor* (2A). Yksi pesimäaikainen ha-vainto: 21.6. 1 p Sonkajärvi Puk-sunsuo Rutakonniemi (JKu, KRu).

Kuukkeli *Perisoreus infaustus* (1). Kaikki havainnot: 12.1. 1 p (EVe) ja 18.1. 2 p (AHa, JKe, IMa) Suonenjoki Heikinjärvi sekä 12.4. 1 ♀ Sonkajärvi Iso-Ta-las (VMS). — Lisäksi Etelä-Sa-von puolelta, Joroisista seuraavat tiedot: 2.2. 1 p ja 1.3. 2 p Sydän-maa (ALi).

Pähkinähakki *Nucifraga caryo-catactes* (1). Kaikki havainnot: 6.1. 1 p Iisalmi keskusta (JYI), 17.4. 1 p Iisalmi keskusta (TMu), 4.6. 1 p ruokaa hakien Nilsin kirkonkylä Halssin kangas (PHa), 20.7. 1 p Maaninka kirkonkylä (PRu), 12.8. 1 p Varkaus Jouten-lahti (K. Sundqvist), 17.8. 1 m NW Kuopio Silmäsuu (IMa), 28.8. 1 p (JPT) ja 30.8. 1 p + 1 m (HKo, ER, VU) Leppävirta Pau-klarlahti, 30.8. 1 p Varkaus Kö-nönpelto (HKo, ER, VU), 11.9. 1 m Varkaus Vattuvuori (OHu), 14.9. 2 p (AHa) ja 21.9. 1 p (AHa, JKe, IMa) Kuopio Keskimäi-nen, 30.9. 2 m NE Iisalmi Papin-aho (TMu), 5.10. 1 m SW Iisalmi Pöllösenlahti (TMu), 11.10. 1 p Iisalmi keskusta (TMu), 15.10. 1 m N Varkaus Pitkälänniemi (OHu) ja 5.11. 1 p Siilinjärvi Ahmon pelto (MU).

Naakka *Corvus monedula* (2A). Pesimäaikaisia tai pesintään vii-ttavia tietoja: 12.4. 2 p pesäkolol-la (JRi), 19.4. 4 p pesäkololilla (JRi, MU, KY), 2.6. kaksi pesää 2+3 pull r (KRt) ja 4.6. 2 p (PRu) Maaninka Viannankoski, 25.5. 3

p Siilinjärvi Toivalan notko (KRu), 4.6. 2 p Maaninka Onkivesi (PRu), 10.6. 3 m NW Vierevä kirkonkylä (KRu), 12.6. 1 kiert Siilinjärvi Jälä (MU), 12.6. 4 SW Kiuruvesi kirkonkylä (KRu), 13.6. a4+1+1 kiert Iisalmi Runni (KRu), 13.6. 5(3a) NE Kiuruvesi Topilanperä (KRu) sekä 14.7. 1 p Siilinjärvi Keskimmäisen kaatopaikka (MU). Pesintöjä Varkauden ja Iisalmen kaupunkialueiden lisäksi ainakin Maaningan Viannankoskella ja Kuopiossa, josta ei kyllä ilmoitettu edes pesimäaikaisia havaintoja. Kuopiossa pesii kuitenkin muutamia naakkapareja. Iisalmen Runnin Niskakoskensaareissa mahdollinen pesintä (KRu). Naakka näyttää levittäytyvän Ylä-Savon ja Maaningan viljelyseutujen pesimälinnuksi.

Nokivaris *C. corone corone* (1). Kuopion nokivaris vietti toista vuottaan kaupungissa. Maallikkosten museolle tekemien ilmoitusten mukaan lintu oli keskustassa myös talvella 1996/97 (TeH), mutta lintuharrastajat eivät siitä talvihavaintoja ilmoittaneet. Seuraavassa kaikki kyseisestä yksilöstä ilmoitetut tiedot: 24.3. Kuopionlahdenk. – Vuorikatu – Minna Canthin katu (P. Laitinen, AHa, HKo), 25.3. Vuorikatu 3 (PSa), 31.3. Kirkkokatu, musiikkikeskus (JPt, EB), 20.4. Väinölänniemi (EB), 24.4. Minna Canthin katu 34 ja Kuopionlahdenk. 13 (AHa, HKo), 28.4. matkustajasatama (KRu, HKo), 14.5. matkustajasatama (EB), 4.7., 8.8. ja 5.10. Maljalahti (EB), 6.10. matkustajasatama (HKo), 1.11. Maljalahti (EB) ja 2.11. lennossa itään Tulliportinkatu (KRu). — Suullisten tietojen mukaan nokivaris rakensi pesän Maljalahden aallonmurtajalla (edelleen) kasvavaan leppään, mutta pesintä paikalla ei tiettävästi onnistunut.

Lisäksi joulukuussa (16.12. alkaen) aiheutti hämmennystä Iisalmen rautatieaseman tuntumassa vähän aikaa liikkunut varis, joka oli höyhenpuvultaan muuten musta, mutta vatsapuolen höyhenten tyvet ja/tai untuvat olivat selvästi harmaita (ER, KRu). Yksilö ei siten ollut ainakaan puhdasrotuinen nokivaris.

Korppi *C. corax* (2B). Reviiirit: Kuopio Vehmasmäen eteläpuoli (AHg), Siilinjärvi Raasio (monet) ja Tuusniemi Seinävuoren rotkolaakso pesä (KRu, MU). Korppien pesinnästä Pohjois-Savossa on varsin vähän tietoa.

Pikkuvarpunen *Passer montanus* (1). Varkauden ulkopuoliset havainnot: ainakin 26.12.1996 alkaen läpi talven 1996/97 1 p Kuopio Hirvilahti (O. Vesikko), 1.1. 1 p (JPt), 12.1. 1 p (IMa) ja 8.2. 1 p (IMa) Kuopio Heinälamminteen kaatopaikka, 18.1. 1 p Suonenjoki keskusta rautatieasemalta (AHa, JKe, IMa), syksystä tammikuun alkuun 1998 1 p Kuopio Lamperila Länsirannantie 1737 (E. Nevalainen/JPt), 1.11. – tammikuun alku 1998 2 p Siilinjärvi Jännevirta (E. Korhonen/JPt), 29.11. 1 p ollut jo yli kuukauden Kuopio Petonen (VU), alkutalvesta tammikuun alkuun 1998 2 p Leppävirta kirkonkylä (T. Kolehmainen/JPt), 1.12. 1 p Suonenjoki Iisvesi (ER, VU), 1.12. 3 p Suonenjoki Kirkkolanniemi (JPY), 6.12. 1 p Kuopio Petonen (KRu, MU), 28.12. 1 p Siilinjärvi Toivala (KRu) ja 30.12. 1 p Kuopio Julkula (AHa, JKe).

Varkaudesta havaintoja ilmoitettiin seuraavasti: Lehtoniemi–Käärmeniemi 19.1. 3 p (OHu), 14.3. 15 p (OHu), 29.3. 3 p (HRä), 17.7. muutamia lkv-lintuja (OHu), 30.8. 5 p (ER), 11.9. a20 p (OHu), 6.–7.12. 4 p mylly (OHu, HKä, HMi, HRä); Luttala 2.2. 3 p (OHu, ALi); Kommila 7.10. muutama p (OHu) ja Kosulanniemi 5.12. 20–30 p (JPY) sekä 6.12. 2 p (OHu).

Tikli *Carduelis carduelis* (2A). Pesintään viittaavia havaintoja (V–VII): touko–kesäkuu 2 p, Ä Varkaus Häyriälä (OHu), 5.5. 2 p Varkaus Käärmeniemi (OHu), 10.5. 1 p, keräsi pesäaineksia Kuopio Kellonniemi (KRu), kesäkuu 2 Ä Varkaus Parsiusmäki (OHu), 11.7. 1 p Kuopio Haapaniemi (EB) ja 23.7. 1 p Kuopio Siikaniemi (EB). Lisäksi nähtiin jo tiklien kiertelyaikaa 26.8. 2 ad + 3 juv Siilinjärven Räisälässä (ER, MU).

Hemppo *C. cannabina* (2A). Pesintään viittaavia havaintoja (V–VII): 2.5. 1 ♂ p Lapinlahti Koivulampi (KRu, PSa), 6.6. 1 ♂ p Iisalmi Kangaslampi (TMu), 23.6. 1 p Iisalmi Kiviranta (TMu), 24.6. ja 30.6. 1 Ä Kasurila Miettälä (MU), 30.6. 1 ♂♀ p Siilinjärvi Jälä (MU) sekä 13.7. 3 juv p ja 16.7. 3 p Siilinjärvi Raasio (PPY, R. Kaartinen).

Vuorihemppo *C. flavirostris* (A) (1/16/4). Vuorihemposta on tullut Pohjois-Savossa jokavuotinen vieras, kun se nyt havaittiin jo neljäntenä vuonna peräkkäin. Katsausvuodelta saatiin kaksi

havaintoa, toinen keväältä ja toinen syksyltä: 29.3.–8.4. 1 ♂♀ p, kiertelivät Varkaus Lehtoniemi–Pirtinvirta alueella (HKo, HHa, JKe, ER, HRä ym.) ja 26.11. 2 p urpiaisparven mukana Kuopio Haapaniemi (HKo).

Tundraurpiainen *C. hornemanni* (1). Kaikki havainnot: 1.1. 2 p Suonenjoki Kruununsilta (ER), 6.1. 1 p ja 16.3. 4 p Varkaus Häyriälä (OHu), 6.1. 2 p (MU) ja 19.1. 1 p (IMa) Siilinjärvi Pyylampi, 2.3. n. 3 p Varkaus Ruokojärvi (ALi), 19.3. 1 ad ♂ p, 22.3. 2 p, 6.4. 1 p, 9.4. 3 p, 10.4. 1 p, 13.4. 1 p ja 25.4. 2 p Siilinjärvi Räisälä (MU), 22.3. 3 p (HRä) ja 31.3. 1 p (AHa, JKe, HKo) Varkaus Lehtoniemi, 7.4. 15 p Varkaus Käärmeniemi (OHu), 10.4. 2 p Rautalampi kirkonkylä Mannisentie (EKA, JKn), 12.4. ja 16.4. 1 Ä Kuopio Sorsasalo Valkeislahti (IMa), 16.4. 2 p Kuopio Päiväranta (HHö), 23.–24.4. 1 p Rautalampi Tienhaara (LPu), 26.4. 1 m Iisalmi Itikansalmi (TMu, JYI), 25.10. 2 p Siilinjärvi Siltasalmi (MU), 26.11. 2 p Kuopio Haapaniemi (HKo), 6.12. 2 p ja 14.12. 1 p Varkaus Tyyskä (OHu) sekä 25.12. 1 p Siilinjärvi Pyylampi (MU).

Kirjosiipikäpylintu *Loxia leucoptera* (1). Edellisvuoden massasiintymisen jälkeen huomattavasti vähemmän havaintoja. Yhteensä havaittiin 30 yksilöä: 10.6. 1 Ä Siilinjärvi Kolmisoppi (MU), 21.7. 1+1 m ja 9.8. 2 m Siilinjärvi Hanhimäki (EB), 30.7. a6 p (JPY ym.), 31.7. 1 Ä (JPY), 5.8. 1 Ä (MU), 10.8. 1 p (ALi ym.) ja 13.8. 1 Ä (JPY) Siilinjärvi Raasio, 3.8. a8 m NW Varkaus Pirnankatu (HRä), 13.8. 3 p Kuopio Mänistö (HKo), 24.9. havaittu Iisalmi Kihmula (JYI), 27.11. ja 29.11. 1 ♂ p Kuopio Petonen Pistokatu (P. Uusipaikka, VU) ja 2.12. 2 m E Kuopio Puijo (JPY).

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus* (1). Vain kaksi havaintoa: 20.6. a40 kiert Rautavaara Tiilikkan kansallispuisto (OHa, JPK) ja 17.10. 4 p Kuopio Flodbergin hautausmaa (HKo).

Nokkavaripunus *Coccothraustes coccothraustes* (1). Kaikki havainnot: 25.1. 2 p Kuopio Linnanpelto (HKo), 29.4. 1 p Kuopio Jynkkä (JPt), 30.4. 1 p Kuopio Särkiniemi Sammalniemi (PHu), 2.5. 1 p Kuopio Huuhmaki (EB), 5.5. 1 p Varkaus Kosulanniemi (S. Arvolahti), 11.5. 2 p Kuopio Haapaniemi Presi-

dentinkatu (KSa), 12.5. 2 p, sointelivat (HKo) ja 13.5. 1 p (AHa, JKe, IMa) Kuopio Pappilampelo, 13.–27.5. 2 p Siilinjärvi Räisälä (O. Liimatainen), 13.5. 1 p Varkaus Kurola (J. Suonio), 16.5. 1 p Varkaus Taipale (HMi), 29.–30.10. 4–5 p Iisalmi Auran-
katu (AVä) ja 4.–5.12. 1 p Suonenjoki Iisvesi (IMa, JPY). Yhteensä 16 yksilöä.

Kultasirkku *Emberiza aureola* (A) (monia/1). Havaittiin vain perinteisellä paikalla: 3.6.–13.7. 1 (+2kv) ♂ p Siilinjärvi Aappola (MU ym.). Lintu ei kuitenkaan pesinyt niityllä.

Kirjallisuus

- Lindroos, T. 1998:** Rariteettkomitean hyväksymät havainnot vuodelta 1997. – Linnut 33(6):8–27.
- Nyholm, E. 1955:** Lintuhavaintoja Rautalammit. – Luonnon Tutkija 59:57.
- Ollila, T. 1998:** Maakotkan pesintä vuonna 1997. – Linnut-vuosikirja 1997:4–6.
- Pynnönen, J. 1999:** Maakotka. – Teoksessa: Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.): Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. Ss. 134–135. Kuopion luonnontieteellisen museon julkaisuja 5, 343 s.
- Rajasärkkä, A. 1998:** Sinipyrtön ennätyskesä 1997. – Linnut 33(1):4–7.
- Ruokolainen, K. 1997:** Pohjois-Savon VII polkupyöräillä Tuusniemellä 6.–7.6.1997. – Siivekäs 18:22–24.
- Ruokolainen, K. & Lindholm, A. 1998:** Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1995. – Siivekäs 19(1):5–19.
- Saurola, P. 1998:** Suomen sääkset 1997. – Linnut-vuosikirja 1997:7–9.
- Skarén, U. 1997:** Ylä-Savon pölyt 1997. – Iisalmen luontouutiset 1997:5.
- Skarén, U. & Kaarakainen, P. 1997:** Pähkinäaknelli pesi Iisalmessa. – Iisalmen luontouutiset 1997:22–23.
- Ukkonen, M. 1998a:** Mustapää- ja pensastaskun sekapesintä Siilinjärvellä. – Siivekäs 19(2):30–31.
- Ukkonen, M. 1998b:** Viirusirkkalintu – ensi kertaa Pohjois-Savossa. – Siivekäs 19(2):15.
- Ukkonen, M. 1998c:** Vuosien 1996 ja 1997 kahlaajamuutto Raasiassa ja Mustissa. – Siivekäs 19(2):16–27.

Pohjois-Savon Lintutieteellisen Yhdistyksen Kuikan alkuvuoden 2002 tapahtumakalenteri

22.2. Kuvailta Kuopion museon kokoushuoneessa klo 18. Illan ohjelmasta vastaa Paavo Liimatta, aiheena mm. pienten lepinkäisten määrittäminen.

26.2. Kevään ensi muuttajat -teemailta Kuopion museon kokoushuoneessa klo 18. Teemaa jatketaan huhtikuussa, sopii erityisesti aloitteleville harrastajille, mutta virittää myös vanhat konkarit kevääseen. Teemasta vastaa vanha konkari Eelis Rissanen, p. 050-5699091.

13.3. Pöllö- ja tähtiretki yhdessä Kuopion Tähtitieteellinen Seura Saturnuksen kanssa. Kuunnellaan pöllöjä ja tutustutaan maaliskuun tähtitaivaaseen. Kiikarit mukaan ja paljon lämmintä ylle. Lähtö henkilöautoilla Kuopion linja-autoasemalta klo 20. Lumimyräkin sattuessa lähtö seuraavana iltana samaan aikaan. Ilmoittautumiset Asta Lähdesmäki, p.050-5623935 tai e-mail lahdesmaki@raketti.net

15.3. Iisalmen pöllöretki. Lähtö henkilöautoilla Luontomuseolta klo 21. Tiedustelut Jarmo Yliluoma, p. 040-7212618, e-mail jjy@mbnet.fi.

22.3. Sääntömääräinen kevätkokous Kuopion museolla klo 18. Kokouksen jälkeen Jari Peltomäki esitelmöi sirkujen ja pienten kivisten määrittämisestä. Illan virkuille vielä **esitelmän jälkeen** yhdistyksen **pöllöretki**.

10.4. Kevään muuttajat II. Ajankohtainen teema jatkuu Kuopion museon kokoushuoneessa klo 18 Eelis Rissanen opastuksella.

20.4. Yhteishavainnointipäivä ja retket. Kuopiossa retki Riistaveden Keskimmäiselle, lähtö henkilöautoilla Kuopion linja-autoasemalta klo 6. Tiedustelut Marko Kelo, p. 040-5820512. Iisalmessa lähtö retkelle henkilöautoilla Luontomuseolta klo 6. Tiedustelut Jarmo Yliluoma, ks.tiedot yllä.

4.5. Tornien taisto ja taesto. Perinteinen joukkuekisa Pohjois-Savon tornien paremmuudesta, samalla voi osallistua valtakunnalliseen kisaan, seuraa BirdLife Suomen ilmoituksia. Kuikan säännöistä myöhemmin lisää. Yleisö on tervetullutta torneille tutustumaan lintuharrastukseen ja lintujen tunnistamiseen.

7.5. Iltaretki Maaningalle. Lähtö henkilöautoilla Kuopion linja-autoasemalta klo 18, tiedustelut Ilkka Markkanen, p. 0447-284506.

12.5. Äitienpäiväretki Vesannolla. Kohteena Koivulahden torni.

14.5. Lasten retki Maaningan Kinnulanlahteen. Lähtö henkilöautoilla Kuopion linja-autoasemalta klo 17.30. Eväät mukaan, makkaraakin voi paistaa. Ilmoittautumiset Suoma Virnes, p. 050-3777987.

2.6. Sinipyrstöretki Pumpulikirkkoon. Lähtö henkilöautoilla Rautavaaralle Kuopion linja-autoasemalta klo 5. Sinipyrstöä ei varmaksi luvata, mutta Pumpulikirkon vanha metsä on joka tapauksessa kokemuksen arvoinen paikka. Kävelymatka n. 4 km tai halutessa pitempi reitti n. 8 km. Vettä sietävät jalkineet tarpeen. Ilm. Asta L., ks. tiedot yllä.

8.6. Polkupyöräpinnaralli, jossa joukkue saa valita retkeilykunnan itse, mutta retkeilyn on tapahduttava vain yhden kunnan alueella. Lajien tapaamiskerrat kirjataan jaettavaan listaan. Ilmoittautumiset Marko Kelo, p.040-5820512, e-mail marko.kelo@uku.fi.

15.6. Kuikkasoutu Rautalammilla, kirkkovenesoudun alustavassa ohjelmassa mm. Tyyrinvirran lasku. Tiedustelut Asta, ks. tiedot yllä.

6.8. Retki Raasioon. Lähtö Kuopion linja-autoasemalta klo 17.30. Tiedustelut Eelis Rissanen, p. 050-5699091.

Seuraa myös paikallislehtien menovinkkejä, mm. Varkaudessakin ohjelmaa luvassa, tied. retkikummi Timo Immonen, gsm 0400-371736 tai ks. Varkauden Luonnonystävien kotisivut. <http://personal.inet.fi/yhdistys/varkaudenluonnonystavat>.